

Kyberšikana na základních školách

Martin Dvořák

Bakalářská práce
2012

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Martin DVOŘÁK**
Osobní číslo: **H09061**
Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Kyberšikana na základních školách**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti psychologie.
Příprava metodiky výzkumné části.
Realizace kvantitativního výzkumu.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BENDL, S. Prevence a řešení šikany ve škole. Praha: ISV, 2003. ISBN 80-86642-08-9.

CHRÁSKA, M. Úvod do výzkumu v pedagogice: základy kvantitativně orientovaného výzkumu. Olomouc: Univerzita Palackého. 2003. ISBN 80-2440-765-5.

MAHDALÍČKOVÁ, J. Trestní odpovědnost pedagogů a žáků v praxi. Žďár nad Sázavou: Fakta, 2011. ISBN 978-80-903823-5-0.

ROGERS, V., VÁGNER, O. Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-984-2.

VÁGNEROVÁ, K., BAJEROVÁ, M. praktické rady pro rodiče. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-611-7.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Jarmila Šťastná

Ústav pedagogických věd

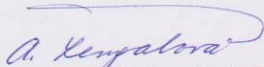
Datum zadání bakalářské práce:

22. listopadu 2011

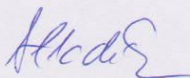
Termín odevzdání bakalářské práce:

4. května 2012

Ve Zlíně dne 12. ledna 2012

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

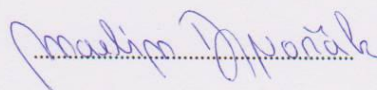
Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 01.05.2012

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

⁽¹⁾ Vysoká škola nevydělčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídně k vyšší výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce je zaměřena na problematiku kyberšikany na základních školách. Teoretická část je věnována rozboru „klasické“ šikany, jejímu definování a základnímu rozdělení. Poté definuje samotný pojem kyberšikany, vztah kyberšikany a školy, kyberšikany a rodiny a také právní stránky kyberšikany. Teoretická část práce je uzavřena skutečnými příběhy obětí kyberšikany.

Praktická část práce je věnována výzkumu provedenému dotazníkovým šetřením na základních školách ve městě a na vesnici v okrese Vsetín, Česká republika. Práce je zaměřena na žáky 4. 5. 8. a 9. tříd. Součástí tohoto výzkumu je prezentace jeho výsledků a jejich shrnutí.

Práce má přispět k lepší orientaci v problematice kyberšikany na základních školách, ke zjištění míry informovanosti žáků základních škol o kyberšikaně, ke zmapování případného výskytu kyberšikany na základních školách ve městě a na vesnici. Podle výsledků výzkumu by měl být přizpůsoben obsah přednášek připravovaných pro tyto školy, jež jsou jedním z účinných prostředků prevence.

Klíčová slova: šikana, kyberšikana, virtuální prostor, agresor, oběť, žáci, základní škola, město, vesnice.

ABSTRACT

The baccalaureate thesis focuses on the issue of cyberbullying in primary schools. The theoretical part first analyses bullying in its traditional meaning, presents its definition and describes its basic types. The theoretical part then defines cyberbullying and analyzes in detail its relationship with both, school and family, as well as the legal aspects of it. The theoretical part ends with real-life stories of the victims of cyberbullying.

The practical part of the thesis consists of a survey on cyberbullying conducted in the elementary schools in the city and wider area of Vsetín, in the Czech Republic. The survey is aimed at pupils in their 4th, 5th, 8th and 9th school year who filled in a research questionnaire which results are analysed and summarised in this part of the thesis.

This research work should contribute to better understanding of the issue of cyberbullying in the primary schools, show the level of awareness of the primary school students of cyberbullying and to map out the occurrence of cyberbullying in the primary schools in the Vsetin region. Based on the research results, a series of lectures can be designed for primary school students as an effective measure to prevent cyberbullying.

Keywords: bullying, cyberbullying, virtual space, aggressor, victim, students, elementary school, town, village.

Poděkování:

Děkuji vedoucí práce Mgr. Jarmile Šťastné za cenné rady při vedení mé bakalářské práce.

Dále bych chtěl poděkovat vedoucím pracovníkům základních škol za jejich ochotu a vstřícné jednání při realizaci dotazníkového šetření a mé rodině a přátelům za pomoc, trpělivost a psychickou podporu.

„Svoboda jednoho končí tam, kde začíná svoboda druhého.“

John Stuart Mill

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	11
I I TEORETICKÁ ČÁST	14
1 ŠIKANA	15
1.1 DRUHY ŠIKANY	17
1.1.1 Psychická šikana.....	17
1.1.2 Fyzická šikana	19
1.2 PROCES ŠIKANOVÁNÍ.....	20
2 KYBERŠIKANA	21
2.1 ŠIKANA A KYBERŠIKANA	24
2.2 PROJEVY KYBERŠIKANY	26
2.3 PRŮBĚH KYBERŠIKANY	28
2.4 DRUHY KYBERŠIKANY	28
2.5 FORMY KYBERŠIKANY	30
2.6 AGRESOR VERSUS OBĚŤ.....	35
2.7 PŘÍČINY ROZŠÍŘENÍ KYBERŠIKANY	36
2.8 NÁSLEDKY KYBERŠIKANY	36
3 ŠKOLA A KYBERŠIKANA	37
3.1 ROLE UČITELE PŘI KYBERŠIKANĚ.....	38
3.1.1 Podpora oběti kyberšikany	38
3.1.2 Šetření kyberšikany	39
3.1.3 Opatření.....	40
3.2 ROLE ŽÁKŮ PŘI KYBERŠIKANĚ	40
3.2.1 Agresor	42
3.2.2 Oběť	42
4 RODINA	44
5 PRÁVNÍ STRÁNKA KYBERŠIKANY	45
5.1 PŘESTUPKY	45
5.2 PŘEČINY	46
5.3 TRESTNÍ ODPOVĚDNOST	47
5.3.1 Osoba nezletilá	47
5.3.2 Osoba mladistvá	47
5.3.3 Osoba dospělá	47
6 INSTITUCE ZABÝVAJÍCÍ SE KYBERŠIKANOU	48
7 PŘÍPADY KYBERŠIKANY	48
II PRAKTICKÁ ČÁST	51
8 VÝZKUM KYBERŠIKANY NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH	52

8.1	VÝZKUMNÝ PROBLÉM	52
8.2	CÍL VÝZKUMU	52
8.3	VÝZKUMNÉ OTÁZKY	52
8.4	POUŽITÁ METODA VÝZKUMU	53
8.5	VÝZKUMNÝ SOUBOR	54
8.6	ZPRACOVÁNÍ DAT	54
8.7	VÝSLEDKY VÝZKUMU A JEJICH INTERPRETACE	55
8.8	SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	83
ZÁVĚR		90
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY		92
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK		95
SEZNAM TABULEK		96
SEZNAM GRAFŮ		97
SEZNAM PŘÍLOH		99

ÚVOD

Ve své bakalářské práci jsem se zabýval kyberšikanou na základních školách. Bakalářská práce je rozdělena na dvě části.

V první části, která je teoretická, se budu nejprve věnovat rozboru „klasické“ šikany, jejímu definování a základnímu rozdělení, poté rozboru samotného pojmu kyberšikana, dále vztahu kyberšikany a školy, kyberšikany a rodiny a také právními stránkami kyberšikany. Teoretickou část práce budou uzavírat skutečné příběhy obětí kyberšikany.

Druhá, praktická část bude věnována výzkumu provedenému dotazníkovým šetřením na dvou základních školách, z nichž jedna se nachází ve městě a druhá na vesnici. Tento výzkum bude zaměřen na zjištění, zda vůbec a v jaké míře se na základních školách vyskytuje kyberšikana, dále na zjištění míry informovanost žáků základních škol o kyberšikaně, zjištění případných obětí, agresorů a zmapování zájmu o prevenci této problematiky mezi žáky. Součástí tohoto výzkumu je prezentace jeho výsledků a jejich shrnutí.

Problematiku kyberšikany jsem si zvolil proto, že je v dnešní době velmi aktuální. Kyberšikana je novým druhem šikany, který je podle mého názoru ještě závažnější než „tradiční“ šikana.

Kyberšikana je dnes bohužel rozšířena na základních, středních i na vysokých školách. Velmi zřídka se ale vyskytuje u lidí pracujících, kteří již žádnou školu nenavštěvují. Domnívám se, že to lze přisoudit tomu, že pracující lidé obvykle svůj čas rozdělují mezi práci a rodinu, popř. koníčky, váží si svého času a nespátřují smysl v „plýtvání časem“ k pořizování záznamů druhých lidí proti jejich vůli a k jejich následnému vyvěšování v internetovém prostoru. Naopak dnešní žáci, učni a studenti možnostmi novodobé techniky přímo žijí. Mnohdy v nich spatřují smysl svého života, který si bez počítače s internetem a bez mobilního telefonu již nedovedou představit. Naplno a přímo vášnivě využívají vše, co jim nabízejí soudobé informační technologie, málokdy ale přitom zvažují dopad svého jednání na ostatní lidi.

Možnost rychlého předávání informací byla sice cílem autorů těchto informačních technologií, ale nikdo si předem nedokázal představit, jak snadno a v jak krátké době může dojít k jejich zneužívání, např. ke kyberšikaně.

Šikana jako taková se dříve spojovala nejvíce se základní vojenskou službou a se středními školami (obzvláště učňovskými obory), jen výjimečně však se školami základními. To však již bohužel neplatí. V dnešní době, kdy nás ze všech stran obklopují agresivní filmy (dokonce i pohádky) a počítačové hry, v nichž není ani stopa po úctě k druhému člověku, se také šikana ve škole mezi poměrně malými dětmi stává čím dál více závažnější a agresivnější.

A protože snadný přístup k informačním technologiím je pro dnešní děti již naprostou samozřejmostí, pak také své agresivitě a netoleranci dávají často průchod pomocí těchto vymožeností moderní doby. Zde se již logicky prolíná „klasická“ šikana s kyberšikanou.

Nemalý podíl na rozšiřování kyberšikany podle mého názoru mají i média, která různé ukázky kyberšikany neustále zveřejňují, ačkoliv tím nemohou ničemu prospět. Jedná se převážně o kyberšikanu učitelů, kteří jsou vystavováni ponižujícímu chování ze strany žáků. I žáci, které dříve takové chování vůči učitelům nenapadlo, po zhlédnutí ukázek v médiích o této formě „zábavy“ začnou alespoň přemýšlet. Učitelé se proti své vůli stávají součástí tohoto „moderního trendu“ a jsou vůči němu navíc téměř bezbranní díky nedostatečným školní předpisům. To zase vede k obecně stále nižší autoritě učitelů. K jejímu snižování přispívají svým přístupem a chováním mnohdy samotní rodiče žáků, nemalou měrou ale také média. V médiích se až příliš často upozorňuje na to, co všechno učitel nesmí a na co nemá vůči žákovi právo, ale už se zde zapomíná zdůraznit, jaké povinnosti vůči učitelovi má žák. Ze strany některých rodičů se zase jedná o to, že ať dítě udělá cokoli, byť by i porušovalo školní řád a pravidla slušného chování, rodiče jsou vždy na straně svého dítěte, které se tak pod jejich ochranou cítí být naprosto v bezpečí, a tak ho v nežádoucím chování jen dál podporují. Rodiče mnohdy více oceňují dobrý školní prospěch, než slušné chování, neboť ten jejich dětem zajistí zářnou budoucnost, k níž naopak „tvrdé lokty“ potřebují. Nejžádanějším dárkem a odměnou pro děti jsou dnes co možná nejlepší mobilní telefony, vybavené již běžně jak fotoaparátem a videokamerou, tak připojením na internet, což jsou základní funkce pro provozování kyberšikany.

Jak již ale bylo naznačeno výše, týká se tento problém především dětí a mládeže, které se kyberšikanou vůči lidem ve svém okolí dopouštějí nejčastěji. S jejím zkoumáním, řešením a především preventivními opatřeními tedy musíme začít u dětí

a mládeže. Jistě je možné také dospělé, rodiče (či potenciální rodiče dětí) o kyberšikaně poučit, aby také oni tento problém nepodceňovali, děti seznámili s nebezpečími, která se v takovém jednání skrývají, a pomohli dětem najít jiný smysl života. Ale aktuálně je nyní podle mého názoru potřeba učinit průzkum, osvětu a preventivní kroky přímo mezi dětmi školou povinnými, aby si uvědomily, že taková činnost již není hra, že je společensky nepřípustná a v konečném důsledku trestná. Právě proto je třeba zjistit, na kolik si žáci uvědomují, kde končí pouhá zábava s moderními informačními technologiemi a začíná omezování práv jiných lidí. A právě z tohoto důvodu se chci ve své práci zaměřit na žáky 4. - 5. a 8. - 9. ročníků základních škol v okrese Vsetín.

Hlavním cílem mé bakalářské práce bylo zjistit formou dotazníkového šetření informace o kyberšikaně na základních školách ve městě a na vesnici. Výstupy tohoto výzkumu dále poslouží ke srovnání kyberšikaně žáků na základních školách ve městě a na vesnici.

I TEORETICKÁ ČÁST

1 ŠIKANA

Základním stavebním prvkem kyberšikany je tedy šikana. Šikana se dá definovat jako jakékoli chování skupiny nebo jedince, jehož cílem je opakovaně fyzicky nebo psychicky ubližovat jinému jedinci, popřípadě skupině jedinců, kteří se nemohou z nejrůznějších důvodů bránit. Se šikanou souvisí rovněž zastrašování jednotlivců či skupin. Toto zastrašování se může týkat jak obětí, tak i těch, kteří by rádi obětem pomohli. Jedinec nebo skupina jedinců, kteří úmyslně ubližují druhým, se nazývají agresoři.

Podle Říčana (In Bendl 2000, s. 11) „šikanování říkáme tomu, když jedno dítě nebo skupina dětí říká jinému dítěti ošklivé a nepříjemné věci, bije je, kope, vyhrožuje mu, zamyká je v místnosti a podobně. Tyto incidenty se mohou často opakovat a pro šikanované dítě je obtížné, aby se samo ubránilo. Jako šikanování mohou být označeny také opakované posměšky nebo ošklivé poznámky o rodině“.

Field (2009, s. 24) píše „šikana znamená psychické, citové, společenské nebo fyzické zneužívání“.

Druhá z výše citovaných definic je podle mého názoru příliš obecná, a tudíž určená spíše dospělým, kteří si již pod uvedenými pojmy dokáží představit určitý děj. Ale vzhledem k tomu, že se zabýváme šikanou a kyberšikanou na základních školách, tak právě pro žáky základních škol je ideální první definice. Zde je skutečně přesně a podrobně popsáno, co se pod pojmem šikana skrývá.

Tolik tedy prostá teorie. Konstatování fakt však žádný problém nevyřeší. Je třeba pátrat po příčinách negativních jevů ve společnosti, abychom se mohli pokusit o nápravu. Začněme tedy od A. Lidé si často pokládají otázku: „Proč člověk člověku úmyslně ubližuje?“ Nalezením odpovědi na tuto základní otázku, se snad také přiblížíme možnému řešení. Proč tedy jeden člověk ubližuje druhému?

Možných důvodů je několik. Pohnutkou k ubližování jiným lidem může být fakt, že jedinec, který je nyní agresorem, byl dříve sám šikanován, či týrán. Klasickou ukázkou toho, že se z oběti může stát (a stává) agresor, byla dříve povinná základní vojenská služba. Z vlastní zkušenosti mohu potvrdit, že v tomto prostředí nezáleželo na tom, jaké má člověk vzdělání, z jakých poměrů pochází, ani jak byl dosud v životě

úspěšný. Automaticky byl při příchodu na vojnu považován za potenciální oběť pro agresory z řad tzv. „mazáků“, tedy služebně starších vojáků. Mnozí z nich byli také v počátcích své vojenské služby obětmi šikany, a tak jim připadalo „spravedlivé“, že nyní se situace obrátila v jejich prospěch. Dá se takto ospravedlnit chování tak nemorální a surové, jakým šikana je? Tento argument jistě neobstojí.

Popsaná situace podle mě jednoznačně dokazuje, že šikana zanechává na obětech, na jejich psychice natolik závažné stopy, že později negativně ovlivňuje jejich sociální chování a narušuje dlouhodobě jejich vztahy s okolím. Tedy jen další důvod, proč je nutné šikanu řešit. Jedná se totiž o uzavřený kruh, z něhož se účastníci sami nejsou schopni vyprostit.

Avšak zdaleka ne každý agresor byl dříve sám obětí šikany. Mnozí z nich však ve svém dosavadním životě nebyli úspěšní. A ačkoli si to sami nejsou ochotni připustit, touží úspěch zažít, a to často za každou cenu. Proto vyhledávají „slabší“ jedince, které by mohli ovládat a kteří by jim svou podřízeností umožnili cítit se důležití, silní. Myslím si, že agresory jsou bohužel velmi často lidé, kteří mají velmi nízké sebevědomí. Tento způsob zvyšování vlastního sebevědomí však jistě není správnou cestou.

Pouze menšinu mezi agresory představují jedinci s lékařsky doloženou psychickou či sexuální poruchou. Vyrůstající agresivita ve společnosti je problémem, na který nám bohužel neposkytne lék klasická medicína. Příčiny tedy musíme hledat jinde. Kde? Každý u sebe a u svého způsobu výchovy vlastních dětí.

Není žádným tajemstvím, že agresivitu u dětí v nemalé míře nepřímo podněcuje nedostatek rodičovské lásky a pozornosti. Zejména pak skutečnost, že si rodiče v dnešní uspěchané době obtížně hledají čas, který by mohli přímo věnovat svým dětem, společným hrám, sportovním aktivitám, rozhovorům s dětmi, procházkami v přírodě,... Neadekvátní náhražkou pozornosti rodičů se stávají televize a zejména pak počítačové hry, u nichž děti tráví příliš mnoho času, aniž by někdo přemýšlel nad jejich vhodností pro dítě. Situace, které se jim odehrávají před očima na počítači, děti nedokáží posoudit a považují je za realitu. A podle toho se pak samy chovají.

1.1 Druhy šikany

V zásadě lze šikanu rozdělit na dva hlavní druhy – na psychickou a fyzickou. Psychická šikana, při níž není oběť na rozdíl od fyzické šikany přímo fyzicky napadána, bývá často považována za „lehčí“ druh šikany. Její následky však také mohou být a bývají tragické. Proto bychom jí měli oběma druhům šikany věnovat stejnou pozornost.

Vágnerová et al. (2009, s. 11-12) uvádí, že „mnozí z nás dospělých i děti samotné si pod pojmem šikana představují jen různé formy fyzického násilí. To je ovšem právě důvod, proč prvotní projevy psychického násilí (šikanovaný čelí zesměšňování a nadávání či pomlouvání, manipulaci a intrikám, šikanující mu dávají najevo, že se ho štítí, odsedávají si od něj, berou mu osobní věci nebo mu je schovávají, případně ničí...) bývají často zpočátku podceňovány a bagatelizovány („...to jen taková klukovina“, „...tak jsme se chovali také...“, „...ten kluk je moc přecitlivělý, život se s ním tak nebude mazlit...“).

Považuji za nutné upozornit na fakt, že teoretické dělení na fyzickou a psychickou šikanu nevyklučuje situaci, k níž také ve většině případů dochází, kdy je oběť současně vystavována jak šikaně psychické, tak i fyzické. Fyzická a psychická šikana se tedy obvykle nevyskytují izolovaně, ale ve velké většině případů se vzájemně prolínají.

1.1.1 Psychická šikana

Většina případů šikanování začíná šikanou psychickou, kdy si agresori obvykle různými posměšky a urážkami „otukávají“ budoucí oběť. Obětí bývá často člověk, který nemá podporu ve skupině, tedy člověk nově příchozí, bázlivý, spíše introvert, nebo osoba nějakým způsobem hendikepovaná. Potenciální obětí se může stát například žák, který není dobrý v tělocviku, kterému se proto ostatní posmívají, že neumí kotoul, nevyšplhá, při skupinových hrách je do družstva volen jako poslední, protože není sportovně nadaný, nikdo s ním nechce hrát, aby neprohrál. Když se přeci jen součástí družstva stane a ono nakonec prohraje, bývá prohra sváděna na tohoto žáka, i když jeho vina není větší než vina ostatních. Můžou mu různě nadávat a označovat ho za neschopného a snaží se ho od kolektivu odloučit.

Psychická šikana však nemusí být vždy spojena s nadáním určitého žáka, ale také např. s jeho zdravotním stavem. Příčinou určitého osamocení uvnitř kolektivu může být více či méně vážné fyzické nebo psychické poškození. Jako příklad můžeme uvést různé kožní choroby. Jedním z nejčastějších kožních onemocnění je ekzém. Pokud je ekzém na viditelných místech jako jsou ruce, krk, nohy, které jsou v létě odkryty, může se stát, že s takto „postiženým“ žákem nikdo nechce sedět. Pokud jsou ve škole hodiny plavání, tak si žáci mohou učiteli stěžovat, že s tímto žákem do vody nechťejí. Dítě se pak uzavírá do svého světa, cítí se méněcenné a stává se tak snadnou obětí pro ty, kteří mají chuť se mu dále posmívat a ponižovat ho.

V neposlední řadě a v dnešní době velmi často se při psychické šikaně žáci druhému žákovi mohou posmívat např. kvůli tomu, že nemá mobilní telefon, nebo že jeho telefon není dost dobrý. Označují ho pak za sociálně méněcenného, neboli „socku“. Stejně dobře se záminkou k posměškům a odstrkování na okraj kolektivu může stát i oblečení, není-li značkové či podle poslední módy. Rodiče pak marně svému dítěti vysvětlují, že na to, aby mu pořídili nejmodernější mobilní telefon, či značkové oblečení nemají peníze. Ačkoli to dítě chápe, je mu také jasné, že jej tedy ani nadále spolužáci nevezmou do party.

Sám jsem se náhodou ve výtahu stal svědkem rozhovoru mezi třemi asi desetiletými chlapci, kteří se domlouvali, ke komu půjdou na počítač. Převážně spolu mluvili dva z nich o tom, jak výkonný mají počítač a co na něm hrají. Když se ale do rozhovoru chtěl přidat i třetí s nabídkou, že klidně mohou jít na počítač k nim, odbyli ho s pohrdavým konstatováním, že k nim nikdy nepůjdou, protože ten jeho počítač je „plečka“. V tomto případě se ještě s největší pravděpodobností nemuselo jednat přímo o šikanu, ale podobné situace zažité opakovaně tak, že se role dětí nemění, k ní mohou docela dobře vést. Jedno z dětí není schopno s ostatními v určitém směru držet krok, ostatní jej proto shazují, pohrdají jím, dávají to najevo gesty, slovy i pouhým tónem hlasu. Psychická šikana může být zastoupena poměrně pestrou škálou negativního chování vůči oběti.

Vágnerová et al. (2009, str. 75) uvádějí, že psychická šikana se dělí na:

Verbální-aktivní-přímé	Nadávají oběti, urážejí ji, ponižují a zesměšňují
Verbální-aktivní-nepřímé	Rozšiřují o oběti pomlavy nebo svou agresi vůči ní vyjadřují v kresbách, posměšných verších apod. (jde o tzv. symbolickou agresi)
Verbální-pasivní-přímé	Neodpovídají oběti na pozdrav či na otázky, ignorují ji apod.
Verbální-pasivní-nepřímé	Spolužáci se nezastanou oběti, je-li nespravedlivě obviněna z něčeho, co způsobili její trýznitelé.

Tabulka č. 1 dělení psychické šikany

Dítě, které je obětí psychické šikany, se obvykle uzavírá do sebe, přestává se snažit navazovat znovu kontakt s vrstevníky, neboť je pokaždé odmítnuto nebo uráženo. A nedokáže-li se tomu včas a efektivně bránit, pak je poměrně snadnou kořistí pro případné agresory.

1.1.2 Fyzická šikana

Jak jsem již uvedl, mnohdy fyzické šikaně předchází méně nápadná šikana psychická. Pokud dojde k šikaně fyzické, tak již na rozdíl od psychické šikany můžeme na oběti pozorovat konkrétní známky této šikany. Mohou jimi být např. modřiny na různých částech těla, poškozené oblečení, poničené školní pomůcky apod.

Ze strachu před pomstou agresorů, se dítě mnohdy nikomu nesvěří se skutečnými příčinami zranění a poškození svých věcí. Velmi často bere vinu na sebe, na svou nešikovnost, neopatrnost. Velmi pak záleží na všímavosti, důslednosti a taktu dospělých. Dítě samo si často není schopno pomoci a dospělí, nevšímaví ke známám šikany, přispívají k jejímu prohlubování.

Vágnerová et al. (2009, str. 75) uvádí, že fyzická šikana se dělí na:

Fyzická-aktivní-přímé	Útočníci obětí kopou, škrtnou, bijí, vřeští....
Fyzické-aktivní-nepřímé	„Kápo“ pošle „nohsledy“, aby obětí zbili, okradli, aby zničili či schovali její věci...
Fyzické -pasivní-přímé	Agresor například nedovolí oběti, aby si sedla do lavice. (Fyzicky jí brání v dosahování jejích cílů)
Fyzické-pasivní-nepřímé	Agresor například odmítne obětí na její žádost pustit ze třídy na záchod. (Odmítne splnit její oprávněné požadavky)

Tabulka č. 2 Dělení fyzické šikany

Fyzická šikana působí oběti bolest, lehčí zranění, ale může vést i k těžké újmě na zdraví a v krajních případech i ke ztrátě života oběti. Ruku v ruce s fyzickým utrpením jde ale vždy také psychické strádání oběti, které může výrazně poznamenat nejen současný, ale i celý budoucí život člověka, i kdyby se rány na těle zahojily beze stopy.

1.2 Proces šikanování

Každá šikana je dlouhodobější proces. Za šikanu se nedá považovat, když člověk někomu z legrace jednou nastaví nohu. Zcela odlišně je ale posuzována situace, pokud dotyčnému nohu někdo nastavuje neustále, a to především pro pobavení ostatních. V takových případech se již jednoznačně o šikanu jedná. Skutečnému šikanování v praxi zpravidla předchází fáze vytipování budoucí oběti.

Spurný (1996) je toho názoru, že proces šikanování probíhá obvykle ve čtyřech na sobě navazujících fázích:

1. prvotní kontakt, konflikt, při kterém aktér zjišťuje, eventuálně ověřuje vhodnost partnera interakce stát se obětí šikany,
2. fáze psychického teroru, kdy útoky vůči oběti nabývají na intenzitě a adresnosti. Sebedůvěra oběti rapidně klesá, postižená osoba se dostává stále více do defenzívy,

3. případ se stává známým v nejbližším sociálním okolí. V závislosti na reakci okolí se prohlubují pocity deprese oběti, zvyšuje se její neschopnost útokům se aktivně bránit,
4. poslední fáze je izolace neboli únik, jde o psychické selhání oběti s často přetrvávajícími následky emocionální újmy.

Podle mého názoru by dospělí, zejména rodiče a učitelé, měli s dětmi mluvit o tom, jaké chování jiných dětí vůči nim je či není přípustné. Směřovat bychom měli k tomu, aby dítě vědělo, jak se zachovat v případě, že bude vystaveno prvním známám šikany, aby tak včas dokázalo zabránit tomu, že se stane pro agresory snadným cílem dalších útoků. Zde hraje významnou roli zdravá sebedůvěra dítěte, kterou je nutné od malička podporovat povzbuzování, pochvalami a vhodnými odměnami.

2 KYBERŠIKANA

V současném moderním světě již s naprostou samozřejmostí využíváme technické vymoženosti sloužící ke komunikaci. Nejdostupnější jsou mobilní telefony obsahující fotoaparáty, videokamery a hlavně internet. Přinášejí nám mnoho výhod, zároveň se však s jejich rozšířením rozmohl nový druh šikany, který se nazývá kyberšikana.

Podle Hinduja&Patchin a Quing Li (In zdroj: převzato z <http://www.kyber-sikana.eu/o-kybersikane/>) „Kyberšikana je definována jako úmyslné, opakující se a nepřátelské chování, jehož cílem je ublížit oběti za použití informačních a komunikačních technologií.“

Kyberšikana se tedy dá specifikovat jako specifický druh šikany, k níž agresor využívá, nebo spíše zneužívá moderní informační a komunikační technologie. Nejrizikovější z tohoto pohledu jsou SMS zprávy a internet, kde se kyberšikana rozmáhá na různých sociálních sítích, nazývaných též sítí společenská, komunikativní či komunita. Jedná se konkrétně například o Seznam.cz, Lidé.cz, facebook, Štěstí atd. Kyberšikana zde probíhá hlavně formou zesměšňování, urážek, vyhrožování, popřípadě zveřejňováním kompromitujících fotografií či nahrávek.

Jedná se o celosvětový problém, který se beze sporu týká i naší republiky. Naprosto souhlasím s názorem lidí, kteří se touto problematikou hlouběji zabývají, že tento nový druh šikany má až raketově stoupající tendenci. K tomu určitě přispívá i nedostatečná osvěta této problematiky, která by měla dle mého názoru začít už na prvním stupni základních škol. Na druhém stupni by pak mohla být zařazena do plánu výuky, a to např. v předmětu občanská výchova. Druhou stranou myšlenky, že bychom mohli děti před kyberšikanou chránit tím, že je s touto problematikou a jejími nebezpečími seznámíme, je ale obava, abychom osvětou naopak dětem neúmyslně nevnukli myšlenku vyzkoušet si to. Každopádně při citlivém přístupu a správné metodice výuky by besedy a přednášky o kyberšikaně měly být rozhodně velkým přínosem vedoucím k minimalizaci kyberšikany.

Byl by ovšem velký omyl myslet si, že kyberšikana se týká jen žáků nebo studentů. Ačkoli se většina případů kyberšikany odehrává skutečně mezi dětmi a mládeží, v neposlední době se obětí kyberšikany stávají také učitelé, méně často pak ostatní pracující lidé, a to bez ohledu na vykonávanou práci nebo profesi, výjimečně též senioři. V dnešní době si nikdo nemůže být zcela jist, že se obětí kyberšikany nikdy nestane, ačkoli nejohroženější skupinou zůstávají žáci a studenti.

Záludnost kyberšikany spočívá v tom, že může ze začátku vypadat (zejména mezi mladšími dětmi na prvním stupni ZŠ), jako nevinná dětská hra, kdy si žáci vůbec neuvědomují, co druhému způsobují a hlavně, že porušují trestní hranice. Tato „hra“ přitom může v nejednom případě vyvolat u oběti velké emoční problémy. Nejdůležitější roli v těchto případech hraje rodina a míra důvěry mezi jejími členy. Pokud se dítě rodičům s podobnými problémy svěří, oni jsou ochotni mu naslouchat a na základě toho mu poskytnout okamžitou a efektivní pomoc, pak se často tyto problémy podaří v součinnosti se školou vyřešit ještě v počáteční fázi.

Ale zde můžeme narazit na jeden základní problém. Někteří starší rodiče, ať už obětí nebo agresorů, jsou jen mírně pokročilými uživateli mobilních telefonů, počítačů a internetu, a tudíž s tímto druhem šikany nemají žádné zkušenosti. Neví tedy, jaké možnosti mají pokročilí uživatelé – agresori, jak se před takovým jednáním bránit ani jakým způsobem pomoci oběti kyberšikany. Často tedy bývají naprosto bezradní.

„Ze závěru provedeného výzkumného šetření projektu E-bezpečí a Centra PRVOK 2009 vyplynulo, že závěry českého výzkumu bohužel potvrdily to, co dlouhodobě

naznačují také výsledky zahraničních výzkumů prováděných např. v USA, Velké Británii a dalších zemích - téměř polovina českých dětí je vystavena některé z forem kyberšikany, celkově se jednalo o (46,8 %) z dotazovaných. Při provedeném výzkumu byly sledovány nejčastější projevy kyberšikany, mezi které patří např. dehonestující útoky (nadávání, urážení nebo ponižování realizované pomocí SMS zpráv, e-mailů, v chatu, diskuzi a publikací zesměšňujících fotografií, audio nebo audiovizuálních nahrávek), vyhrožování a vydírání, útoky na elektronické účty (e-mailové, diskuzní, účty ke vzdělávacímu prostředí atd.) a jejich manipulaci, případně zneužití např. ke kyberšikaně. Z těchto projevů jsou děti nejčastěji vystaveny nadávkám, urážkám nebo ponižování v rámci SMS zpráv, e-mailů, v chatu nebo diskuzi (15,8 %), dále musí řešit např. napadení svého elektronického účtu (13,5 %) nebo výhrůžky a zastrasování (8,9 %). Přestože se děti s kyberšikanou setkávají poměrně často, některé se dokonce staly obětí i několika útoků, při řešení těchto problémů jen málo spoléhají na pomoc rodičů a o situaci, do jaké se dostaly, je neinformují. Rodičům by se se svými problémy svěřila necelá 1/4 dotazovaných dětí (22,9 %). Nejčastěji by děti s rodiči řešily především vydírání (22,9 %), výhrůžky a zastrasování (21 %) a manipulaci s jejich elektronickým účtem, případně jeho zneužití (18,2 %).“

Zdroj: převzato z <http://cms.e-bezpeci.cz/content/view/247/20/lang,czech/>

„Nejnovejšího průzkum byl proveden centrem prevence rizikové virtuální komunikace Univerzity Palackého v Olomouci. Výzkum se konal na konci roku 2011 a zapojilo se do něj 10 830 respondentů ve věku od 11 do 17 let. Výzkum ukázal, že s některou z forem či projevů kyberšikany se setkala bezmála 57 % českých dětí. Nejčastěji byly v loňském roce děti, které se staly obětmi kyberšikany, vystavovány ponižování, urážení a ztrapňování. Tyto formy agrese zažilo více než 31 % respondentů. O necelých 10 % dětí méně se pak v roli oběti setkala s kyberšikanou prostřednictvím mobilních telefonů, kdy je útočník obtěžoval prozváněním. Mnoho dětí si také prožilo ponižování a ztrapňování šířením fotografie. Nejčastěji byly ke kyberšikaně využity sociální sítě, SMS zprávy, ICQ apod.

Děti ve věku 11 až 17 let však nejsou jen obětmi kyberšikany, ale mnohé z nich se na ní podílejí v roli agresora. Zhruba 10 % dotázaných se přiznalo, že se dopustili

ponižování, urážení a zesměšňování vyhlédnuté oběti na internetu, nejvíce pak na sociálních sítích.

Při výzkumu se také zjišťovalo, u koho by děti v případě, že by se staly oběťmi kyberšikany, hledaly pomoc. Zde bylo bohužel zjištěno, že asi 17 % dětí uvedlo, že by se s žádným projevem kyberšikany nesvěřilo rodičům.“

Zdroj: převzato z <http://www.novinky.cz/internet-a-pc/266020-obeti-kybersikany-je-temer-60-procent-ceskych-teenageru.html>.

K výše zmíněnému průzkumu z minulého roku, z něhož vyplynulo, že asi 17 % dětí by se s žádným projevem kyberšikany nesvěřilo rodičům, je třeba podotknout, že nebylo zjišťováno, z jakých rodin děti pocházejí, zda se jedná o úplné či neúplné rodiny, děti z dětských domovů apod.

Pokud srovnáme výsledky výzkumu provedeného v roce 2009 institucí E-bezpečí a Centra PRVOK a výsledky výzkumu centra prevence rizikové virtuální komunikace Univerzity Palackého v Olomouci, který byl proveden v roce 2011, tak zjistíme, že vystavení českých dětí některé z forem kyberšikany stoupla z roku 2009 ze 46.8% do roku 2011 na 57%. Což je za dva roky vzestup o 10.2%. Z tohoto výsledku vidíme, že kyberšikana je opravdu aktuální problém, který má skutečně vzestupnou tendenci.

Ke kyberšikaně se zneužívají různé moderní informační a komunikační technologie jako jsou například mobilní telefony vybavené fotoaparátem, videem a internetem. Za pomoci takto vybaveného mobilního telefonu lze rozesílat textové zprávy, fotografovat nebo pořizovat videoklipy, zasílat e-maily, chatovat, a to vše je možné využít nejen k prospěšným cílům, ale samozřejmě stejně snadno i k zesměšnění, ponižení nebo urážení jiného člověka.

2.1 Šikana a kyberšikana

Podstatou kyberšikany je jednorázové, dlouhodobé nebo stupňující se cílené užívání psychického šikanování proti jedinci nebo skupině jedinců za pomoci již zmiňovaných různých moderních informačních a komunikačních technologií.

Na rozdíl od klasické šikany může být při kyberšikaně agresorem kdokoli. Nelze jej tak jednoznačně specifikovat jako u klasické šikany. Kyberšikany se může dopouštět i takový jedinec, který by při klasické šikaně byl obětí. Není zde předpokladem

psychická ani fyzická převaha a navíc je mnohdy agresor ukryt za anonymitou, kterou mu moderní technologie umožňují. Proto bývá bohužel také mnohem obtížnější jeho dopadení. Oběť, i kdyby byla odhodlána situaci řešit, nemá mnohdy před sebou konkrétního člověka, s nímž je potřeba se vypořádat a kterého by mohla např. uvést na policii.

V dnešní společnosti se kyberšikana odehrává hlavně mezi žáky základních a středních škol a dá se říci, že v nemalé míře se týká i učitelů a dalších zaměstnanců školy, jež se stávají terčem agresorů. Dále k šikanování může docházet v různých zájmových kroužcích, na táborech atd.... Šikana není vyloučena ani mezi nejbližšími příbuznými jako jsou sourozenci.

Největší nebezpečí kyberšikany spočívá v tom, že se před ní člověk nemůže ukryt. Zatímco před „normální“ šikanou může např. utéct domů k rodině či k přátelům, kde se schová, před kyberšikanou se skrýt fakticky nedá. Bez moderních technologií již v dnešní době nelze pracovat ani plnohodnotně soukromě žít, nelze je zcela přestat používat, nelze tedy ani ignorovat kyberšikanu, jejímiž nositeli se mohou stát.

Rogers (2011, s. 32) uvádí, čím se kyberšikana liší od klasické šikany: „někdy se říká, že zlé slovo nebolí. Když nás někdo uhodí, může nás to zranit, ale dětem občas vysvětlujeme, že nadávka je nezabije. Ale je to pravda? I když víme, že šikana, která probíhá na fyzické úrovni, je v každém případě nepřijatelná, měli bychom si uvědomit, že kyberšikana může být stejná děsivá a zanechává po sobě rány nikoli fyzické, ale emociální. Kyberšikana se od šikany, kdy jsou oběť a agresor v přímém kontaktu, často doslova tváří v tvář, liší tím, že si agresori mohou zachovat určitý odstup od svých obětí. Ten jim umožňuje jistou dávku anonymity a představu bezpečí, která je ujišťuje, že na ně nikdo nepřijde. Zároveň je pro ně snazší „zapomenout“ na své chování a minimalizovat pocity viny, neboť nevidí způsobené újmy. A oběť, která nezná pravou identitu pachatele, může ztratit důvěru k ostatním lidem.“

Já bych se odvážil tvrdit, že kyberšikana může být nejen stejně děsivá, ale může být ještě děsivější než klasická šikana. Argumenty jsou v podstatě uvedeny v citované části textu. Navíc o klasické šikaně ví v danou chvíli jen určitý počet zúčastněných osob. Obrovská nebezpečnost kyberšikany ale spočívá právě v tom, že se doslova během několika sekund o určité choulostivé či ponižující situaci dozví nejen okruh

lidí, kteří danou situaci zachytili, ale stovky až tisíce lidí, a to včetně obětí. Je to o to horší, že útoky na oběť se mohou znásobit i o nové aktéry, kteří nebyli přímými účastníky pořizování fotografií či záběrů.

Ze shora uvedených důvodů je i odhalení agresora kyberšikany mnohem složitější než u klasické šikany.

2.2 Projevy kyberšikany

Projevy kyberšikany mohou být různé. Obětí se může stát kdokoli, ale na rozdíl od klasické šikany jsou její projevy zpočátku jen obtížně rozpoznatelné. Jedno ale mají obě podoby šikany společné, a to negativní dopad na psychiku obětí. Psychika obětí může být narušena, a to buď krátkodobě nebo dlouhodobě v závislosti na závažnosti a intenzitě kyberšikany. Na rozdíl od klasické šikany, kdy při fyzickém napadení obětí může dojít ke způsobení modřin, škrábanců atd., tak u většiny forem kyberšikany takovéto „důkazy“ obvykle chybí.

U happy slappingu však může mít oběť ty samé následky jako u klasické šikany, ovšem protože toto jednání bylo natočeno a umístěno na sociální síť, nepříznivý vliv na psychickou stránku obětí je nesrovnatelně větší. Některé oběti kyberšikany nechtějí na sobě nechat znát, že jim tímto způsobem někdo ubližuje, ale protože tyto problémy nedokáží nebo nechtějí ventilovat, může se stát, že se pod tíhou kyberšikany zhroutí a v extrémním případě spáchají sebevraždu.

Výše popsaná situace přitom může mít několik rozdílných scénářů. Buď se oběť skutečně nemá komu svěřit, a tudíž celou tíhu situace nese sama. Stejný dopad může mít i případ, kdy se oběť sice někomu svěří, ale dotyčná osoba buď celou věc zlehčuje anebo se do situace nechce angažovat a nechává oběť, ať si to vyřeší sama. A proč se o tom vlastně zmiňuji? Pokud se o šikaně dozvíme, je velmi důležité osobě, která je její obětí, pomoci a šikanu aktivně řešit.

Jak jsem již psal, pokud se člověk sám nesvěří, je velmi těžké poznat, že je obětí kyberšikany. Můžeme na ni usuzovat pouze z jeho neobvyklého chování. Oběť může mít problémy se sebehodnocením, často působí nejistě a bezmocně. Například se také může vyhýbat kolektivu i blízkým lidem, uzavírá se do sebe. Konkrétně u osob šikanovaných zasíláním nepříjemných zpráv, z nichž se stane pro oběť trauma,

můžeme pozorovat, že již při zaslechnutí signálu oznamujícího příchozí SMS, se člověk dostává do stresu, je nervózní a vyzvednutí zprávy oddaluje v obavě, že se jedná opět o nepříjemnou SMS zprávu, i když tomu tak ve skutečnosti být nemusí. Ale trauma, které vyplývá z předchozích SMS zpráv je tak silné, že oběť nemá sílu tuto zprávu přečíst.

Vágnerová et al. (2009) uvádějí, že škála projevů kyberšikany je velmi široká:

- dítěti se někdo snaží pomocí počítače ukrást osobní údaje,
- infikuje jeho počítač viry,
- zasílá mu agresivní, urážlivé a obtěžující e-maily (spamy...),
- adresuje mu vulgární či výhrušné zprávy,
- zneužívá (případně vytváří) webové stránky, na nichž zveřejňuje karikatury, slogany, vtípy, fotky a videa, které dítě zesměšňují, ponižují a jež si přitom může prohlédnout velké množství uživatelů internetu a to vše během velmi krátké doby,
- napadá oběť na komunitních webech, v diskusních fórech a při chatování.

Dále Vágnerová et al. (2009, s. 93) uvádějí příklad komunikace vedené na chatu:

„Co sem jako lezeš? Odpoj se dřív, než tě zmlátíme...Jo, měla by ses někam vystřelit p..., nebo se někam zahrabat... Zítra ve škole se připrav, nezapomeň zase dělat chudinku, tak se připrav, jak já tě uvidím, budu z tebe zase blejt... Tak hele, ty malá ku..., můžeš si zase stěžovat svý matce, že tě šikanujeme ve škole... Ty jsi asi holka nikdy nepoznala šikanu, ovšem tohle se letos změní... Dostaneš od nás co nejdříve pěkný kapky a na to už se těším, o to se už postaráme, ty šprtko jedna ubohá, co si vůbec o sobě myslíš? Užij si poslední dny svobody!“

Z výše uvedeného příkladu komunikace je naprosto zřejmé, že slovo může mnohdy bolet více než facka. Když se na příklad jako v tomto případě chcete s někým jen pobavit na chatu a do virtuální místnosti vstoupí někdo, kdo vás z nějakého důvodu nemá rád, a pod skrytou identitou vás začne urážet a dokonce vám i vyhrožovat, může to opravdu zapůsobit jako facka. Člověk se náhle ocitne pod psychickým tlakem, protože mu hlavou běží spousta otázek, na něž není schopen si odpovědět: „Znám toho člověka?“ „Kdo to asi je?“ „Co jsem mu udělal?“

V takovýchto případech člověk nedokáže posoudit, zda agresor své vyhrožování fyzickým násilím myslí vážně a kvůli skryté identitě agresora oběť neví, komu se má snažit vyhnout.

2.3 Průběh kyberšikany

Při kyberšikaně stejně jako u klasické šikany může docházet ke slovnímu napadání, fyzickému napadání a také k sexuálnímu zneužívání a obtěžování, ale s tím rozdílem, že u kyberšikany jsou všechny tyto útoky zaznamenávány na různou techniku a pak jsou dále distribuovány do nejrůznějších sociálních sítí, kde může jít počet diváků až do miliónů. Stres ze zesměšnění, ponížení apod. má tedy nesrovnatelně větší dosah než u klasické šikany.

Trvá-li navíc kyberšikana po delší časové období nebo stupňuje-li se, může u oběti dojít k poškození jak fyzického, tak psychického zdraví. Stres a deprese způsobené kyberšikanou mohou vést k hlubokým depresím, ke zhroucení, k hospitalizaci na psychiatrickém oddělení nebo v krajních případech k sebevraždě.

Kyberšikana tedy skutečně představuje pro současnou společnost hrozbu, jejíž počáteční projevy bychom rozhodně neměli přehlížet či bagatelizovat. Následky mohou být skutečně tragické.

2.4 Druhy kyberšikany

Existuje mnoho druhů kyberšikany lišících se závažností a dopadem na oběť. Za méně závažné mohu uvést např. „jen“ opakované prozvánění telefonního čísla oběti, jež lze vyřešit jeho změnou. Závažnější druhy kyberšikany mohou mít za následek i osobní tragédie obětí. Ty mohou např. přijít o práci kvůli zasílání smyšlených zpráv zaměstnavateli či vytvoření falešného profilu s umístováním fotografií oběti, které předtím prošly fotomontáží. Výjimkou u závažných forem kyberšikany nejsou ani psychické problémy a sebevraždy obětí.

Rogers (2011, s. 35) uvádí tyto druhy kyberšikany:

Nářez (Flaming)	Internetové diskuse za pomoci elektronických zpráv, které používají agresivní a útočný jazyk.
Obtěžování (Harassment)	Opakované posílání útočných, urážlivých nebo nevyžádaných zpráv.
Pomlouvání (Denigration)	Rozšiřování pomluv, drbů a lží o někom s cílem poškodit jeho pověst nebo vztahy.
Předstírání (Impersonation)	Posílání materiálů a komentářů pod cizím jménem.
Prozrazení (Outing)	Sdělování cizích tajemství a citlivých informací bez souhlasu dotčených. (V angličtině termín outing mj. znamená i záměrné a veřejné oznámení něčí homosexuální orientace bez souhlasu nebo proti vůli této osoby.)
Podvod (Trickery)	Přesvědčení oběti k prozrazení tajemství či citlivých informací a následné zveřejnění na internetu.
Vyloučení (Exclusion)	Záměrné vyloučení z online skupiny.
Kyberpronásledování (Cyberstalking)	Opakované a intenzivní obtěžování a ponižování, které zahrnuje výhrůžky nebo zastrašování.

Tabulka č. 3 Druhy šikany

Každý druh kyberšikany je svým způsobem nebezpečný, žádný nelze podceňovat a nedá se tedy určit, zda ten či onen druh kyberšikany je nebezpečnější než jiný. U každé konkrétní oběti kyberšikany hraje velmi významnou roli její psychické

rozpoložení a míra sebevědomí. Určitě mnohem snáze kyberšikaně podlehne člověk, kterému se ve škole, nebo v osobním životě nedaří, nemá se o koho opřít a nemá nikoho, s kým by se podělil o své pocity a svá trápení. Naopak mnohem snáze se kyberšikaně ubrání jedinec, který má dobré domácí zázemí, má se komu svěřit, má své kamarády, kteří mu mohou pomoci situaci řešit, popřípadě ho bránit. Takový člověk není pro agresory snadnou obětí, a tak ve svých útocích po těchto zjištěních již často nepokračují.

2.5 Formy kyberšikany

V dnešní době čím dál méně dětí tráví svůj volný čas venku při hraní různých her s kamarády. Děti stále častěji sedí doma za počítačem, kde buď hrají nějaké hry anebo jsou připojeni na internetu na různých sociálních sítích, kde se baví nebo si dopisují se svými „přáteli“. Proč dávám slovo přátelé do uvozovek? Vysvětlení je jednoduché. Dříve byl za přítele označován jen blízký člověk, kterého jsme osobně velmi dobře znali, protože nás pojily společné zážitky. V dnešním virtuálním světě ale tento pojem nabývá zcela nového významu. A dovoluji si dokonce říct, že je degradován, znehodnocen.

Vezmeme si například takový facebook, který založil Mark Zuckerberg. Položka s názvem přátelé obsahuje u dnešních uživatelů běžně 80 osob, ani 200 přátel není nic mimořádného, ale výjimkou není dokonce ani číslice přesahující 500. Když se zeptáte někoho, kdo užívá facebook, kolik má mezi přáteli uloženo lidí, jež nikdy neviděl, ani je osobně nezná, tak vám ve většině případů nedokáže všechny vyjmenovat, natož aby se s nimi setkával.

Provedl jsem v této souvislosti menší pokus. Založil jsem si profil se smyšleným jménem a požádal jsem vybranou osobu o přidání do svých přátel. Netrvalo dlouho a přišla mi zpráva, že jsem se stal přítelem neznámého člověka. Tudiž jsem si ověřil teorii, že někteří uživatelé si dávají do přátel i lidi, které vůbec neznají.

Ovšem facebook má i své kladné stránky. Je například pravda, že díky facebooku se člověk, který má záliby v jazycích, může seznamovat s lidmi například i z opačné strany zeměkoule a udržovat tak určitou úroveň svých jazykových znalostí. Ale rizika spojená s jeho užíváním nelze podceňovat.

Na druhou stranu, stejně jako v normálním světě, tak i ve virtuálním se člověk může se svými „přáteli“ pohádat. Ale zatímco v běžném kontaktu vše zůstává jen mezi dvěma lidmi, ve virtuálním světě může díky umožněnému přístupu do svého profilu tato hádka přejít do roviny kyberšikany, kdy například stáhnutím fotek z profilu a jejich upravením nebo rozesláním nepravdivých zpráv o člověku dojde k jeho zesměšnění a ponížení před obrovským množstvím lidí.

Ke kyberšikaně se nejčastěji zneužívá mobilní telefon a internet.

Mobilní telefon

Kyberšikana prostřednictvím mobilního telefonu může mít podobu volání, zasílání SMS zpráv, MMS zpráv a natáčení videí.

Volání

Jedním z hlavních důvodů, proč si lidé mobilní telefony pořizují, je právě volání. Díky mobilním telefonům mohou být v případě potřeby téměř okamžitě a kdekoli ve spojení se svými dětmi, rodiči, přáteli, zaměstnavateli atd. Dnes si člověk už ani nedokáže představit všední den bez mobilního telefonu. Velmi rychle jsme si zvykli na komfort, který nám při vyřizování různým soukromých či pracovních záležitostí poskytuje.

Ovšem někdy i to, co by nám mělo život ulehčovat, se může obrátit proti nám. To, že máme mobilní telefon stále u sebe a že jej máme po většinu dne zapnutý, o nás ví spousta lidí. Dostane-li se ale naše telefonní číslo do rukou nepravého člověka, může nám ze života udělat peklo. Kyberšikana prostřednictvím telefonu se může projevat různě. Velmi časté jsou urážlivé či vydírající telefonáty, jejichž původce oběť znát může, ale také nemusí. Jsou-li anonymní, pak se pocit bezmocnosti ještě stupňuje.

Kyberšikanou se ale může stát také pouhé prozvánění. U dětí to může vypadat jako nevinná dětská hra, když zkoušejí v hodině prozvonit spolužákům mobilní telefon, zda ho má vypnutý. Pokud ho vypnutý nemá a v hodině mu začne vyzvánět, tak se snadno může stát, že kvůli tomuto dostane poznámku. Některé děti takto mohou záměrně komplikovat život neoblíbenému spolužákovi. Nicméně během vyučování to lze vyřešit jednoduše vypnutím telefonu. Mnohem nepříjemnější ale může být,

pokud prozvánění trvá i po vyučování, během celého dne, třeba i několik hodin v kuse.

Identifikace volajícího je přitom velmi složitá, protože dnešní telefony jsou opatřeny funkcí, že se u volaného nezobrazí telefonní číslo volajícího.

Ať se již jedná o volání nebo „pouhé“ prozvánění, nejúčinnějším východiskem je změna telefonního čísla. Poté je třeba velmi pečlivě zvažovat, komu své číslo dát.

SMS

Další funkcí mobilního telefonu, která nám život může usnadnit, ale stejně dobře také znepříjemnit, je zasílání SMS zpráv. Dochází-li ke kyberšikaně jejich prostřednictvím, pak obsah může být stejný jako u volání. Může se tedy jednat o zprávy výhrušné, urážlivé, ponižující, vulgární, obtěžující, vydírající, lživé s cílem rozvrátit rodinu či přátelství atd. Na rozdíl od volání, kdy při podezření na kyberšikanu nemusíme telefon vzít, SMS zpráva nám na mobilní telefon přijde, ať chceme nebo ne. Pokud si opět nezměníme telefonní číslo, tak nám nežádoucí SMS zprávy můžou dost znepříjemnit nejen den, ale i noc. SMS zprávy mohou být odesílány z různých SIM karet, ať už jsou legálně koupené nebo kradené. SMS zprávy také lze odesílat z internetové sítě. Pokud má agresor telefon s funkcí nezobrazení telefonního čísla volajícího, tak je rovněž velmi obtížné jej identifikovat.

MMS

Pomocí MMS zpráv se dají rozesílat z mobilního telefonu videa, fotografie, popřípadě zvukové záznamy na jiný mobilní telefon nebo e-mail. Této funkce se při kyberšikaně používá hlavně při natočení oběti v určité choulostivé situaci a tento záznam se následně za účelem ponižení rozesílá na další mobilní telefony nebo e-maily. V neposlední řadě se záznamy pořízené v intimních chvílích dvou lidí, ať už se jedná o videa nebo fotografie, můžou stát prostředkem k vydírání. Poměrně často se to stává při rozchodu, kdy jeden z partnerů nemůže odchod partnera unést a snaží se za použití těchto záznamů druhého donutit, aby zůstal s ním. A proto je velmi důležité být obezřetný v poskytování svých osobních fotografií dalším osobám.

Videa

Jednou z funkcí mobilního telefonu může být možnost natáčení videa. Také tato funkce může být poměrně snadno zneužita ke kyberšikaně. Při natáčení videa se

mnohdy používá předem domluvený scénář, který ovšem oběti není znám. Jedná se hlavně o natáčení fyzického napadání oběti a jejího promyšleného ponižování. Tyto záznamy jsou následně rozesílány formou SMS zpráv anebo jsou vyvěšovány na různých sociálních sítích.

Domluvený scénář bývá používán studenty – agresory při vyučovacích hodinách, kdy je domluveno, že jeden z žáků bude schválně pedagoga provokovat a další celou tuto akci bude natáčet. Výsledek se následně stejně jako u předchozích videí rozesílá formou MMS zpráv anebo se rovněž umísťuje na různé sociální sítě, kde jsou hodnoceny.

Internet

Nedílnou součástí většiny případů kyberšikany je právě již zmiňovaný internet. Postupem času začal být zneužíván jak ke kyberšikaně, tak i k různým podvodům a krádežím. Většina z nás má na internetu založenu minimálně jednu e-mailovou adresu, pohybuje se po různých chatovacích místnostech, sociálních sítích, diskusních fórech atd.... A právě zde může dojít k neuvědomělému poskytování informací jak o vlastním soukromém životě, tak o životě dalších lidí. Obrovskou nevýhodou internetu je pro oběť kyberšikany fakt, že ve většině případů nevíme, kdo je na druhé straně. To, co je pro oběť nevýhodou, stává se pro agresora nespornou výhodou. Jedná se hlavně o komunikaci, která není podpořena web kamerou, popřípadě zařízením jako je Skype a jemu podobné. V tomto případě můžeme nevědomě předávat soukromé informace osobě, která se vydává za někoho jiného. Pak může snadno dojít ke zneužití různých dat. Zde jsou ohroženy hlavně děti, které v dobré víře, že se jen pochlubí kamarádům, vyvěšují na různé stránky soukromé fotografie a videonahrávky a vůbec si neuvědomují nebezpečí jejich zneužití. I mezi dospělými je ale spousta naivních lidí, kteří touto cestou riskují, že někdo zneužije informace z jejich soukromí.

E-mailly

Jedním z nejlehčích možností kyberšikany je vytvoření si svého účtu, tzv. e-mailu, který můžete mít veden pod smyšlenou identitou. Těchto účtů může mít daný jedinec několik a může útočit proti oběti ze všech těchto účtů najednou. Toto všechno páchá v domnění, že je zcela skryt za již zmíněnou falešnou identitou.

Chatování místnosti

Chatovací místnosti jsou jedním z nejčastějších způsobů komunikace mladých lidí. Chatovací místnosti mají svá pravidla, která je třeba dodržovat. Jedním ze základních pravidel je dodržování Listiny základních lidských práv a svobod, ústavy a zákonů ČR a individuálních pravidel každého serveru. Ale i zde největší nebezpečí spočívá v tom, že si člověk může vymyslet falešnou identitu, pod kterou může jinému člověku vyhrožovat, zesměšňovat ho apod. Pokud tímto způsobem poruší pravidla, může mu být odmítnut přístup, ale to agresorovi nezabrání v tom, aby si vymyslel další falešnou identitu a znova útočil na oběť. Proto nejlepší možnou ochranou je, že chatujeme se zapnutou web kamerou, která minimalizuje to, že se agresor schová za falešnou identitu.

Sociální sítě

Sociální sítě jsou v současnosti jedním z nejčastěji využívaných způsobů komunikace mezi lidmi. Osobní rozhovor tváří v tvář se v očích mladé generace bohužel pomalu stává zastaralým způsobem komunikace.

Rogers (2011, str. 34) uvádí, že „tyto služby umožňují snadné a jednoduché spojení s ostatními s možností sdílení fotografií a zábavy. Ovšem pokud se na nich neuplatňují bezpečnostní pravidla, mohou být zneužity k rozšiřování pomluv a drbů. Tlak okolí a snaha být populární díky počtu následovníků a „přátel“ mohou vést děti k tomu, že přijmou „žádost o přátelství“ od člověka, kterého neznají. Tím mu poskytnou přístup k osobním informacím, což je činí zranitelnými.“

Na sociálních sítích navíc není nijak těžké vytvořit si falešný účet a kontaktovat oběť kyberšikany pod cizí či smyšlenou identitou. To umožňuje agresorům zachovat si anonymitu a zároveň sledovat svou oběť.

Zde bych ještě podotkl, že informace poskytnuté na sociálních sítích nejen že mohou být zneužity ke kyberšikaně, ale zároveň mohou motivovat k páchání trestné činnosti. Většina dětí, ale i mnozí dospělí si vůbec neuvědomují, že vystavováním svých fotografií na těchto sítích poskytují spoustě naprosto neznámých lidí mnoho informací o vybavení pokoje a mnohdy celého bytu. Pak už jen stačí, aby si osoba pod falešnou identitou zjistila přímo od majitelů či jiných osob důležité informace o bydlišti, kde následně provedou vloupání do vytipovaného bytu.

Internetové stránky

Ke kyberšikaně je možné poměrně snadno zneužít také internetové stránky.

Rogers (2011, str. 35) uvádí: „Dovednosti získané pro správné používání internetových technologií lze rovněž zneužít, a to s děsivými následky. Agresoři si mohou vytvořit hanlivé blogy nebo osobní stránky o svých obětech. Prostřednictvím některé z mnoha stránek, jež takovéto služby nabízejí zadarmo a pro legitimní účely, si mohou vytvořit internetové ankety, kde kladou spoustu otázek o svých obětech. Takovéto formě kyberšikany se nemohou vyhnout ani známé osobnosti a politici.“

Obrana proti této formě kyberšikany spočívá zejména v okamžitém kontaktování provozovatele stránek, který by měl mít zájem na tom, aby jeho stránky měly mezi lidmi dobrou pověst.

2.6 Agresor versus oběť

U kyberšikany ve virtuálním světě nehraje díky anonymitě žádnou roli věk, pohlaví, vzdělání, ani zaměstnání. Je sice obtížné si to představit, ale musíme si přiznat, že kyberšikana může zaskočit každého z nás. Nelze se před ní v podstatě předem nijak chránit. Týká se téměř všech lidí, protože jedinou nezbytností, kterou agresor musí mít k dispozici, je technika (počítač, mobilní telefon, kamera atd....) a přístup k sociálním sítím, pomocí kterých dochází k zesílení účinku kyberšikany. Ze shora uvedených důvodů můžeme jako agresora vyloučit snad pouze sociálně slabé jedince. Avšak i toto konstatování je pouze relativní, neboť i tito lidé jsou mnohdy i přes nedostatek peněz schopni si přístup k potřebné technice zajistit.

Přestože mohou být kyberšikanou postiženi lidé každého věku, nejrizikovější skupinou zůstávají převážně děti v prepubertálním a pubertálním období věku. Příčinu je třeba spatřovat v tom, že na rozdíl od osob starších jsou již od útlého dětství zvyklé pracovat s informačními technologiemi, které tudíž považují za běžnou součást svého života, a na rozdíl od dětí mladších tyto technologie většinou již skutečně dobře ovládají a využívají je nejen ke školním úkolům a k vyhledávání informací, ale také k zábavě.

2.7 Příčiny rozšíření kyberšikany

Jak jsem se již zmiňoval, při kyberšikaně u agresora nerozhoduje, zda se jedná o silnou autoritativní či fyzicky dobře vybavenou osobu nebo o jedince, který takovou osobou není. Ve virtuálním světě se tudíž agresory stávají i jedinci, kteří by jimi za normálních okolností být nemohli. To je jednoznačně důsledek anonymity, kterou sociální sítě poskytují. K rozšíření kyberšikany přispívá přirozený a nepřetržitý rozvoj informačních technologií a stále snadnější přístup dětí a mládeže k nim. Dalším důvodem rozšíření kyberšikany je pravděpodobně i to, že agresori reakce obětí a skutečné následky svých činů většinou přímo nevidí, a tak si vůbec nedokáží představit, jak moc oběti ubližují. A v případech, že chtějí oběti skutečně hodně ublížit, je zase k činnosti povzbuzuje velmi malá pravděpodobnost jejich odhalení.

Útočník ani nemusí napadat svou oběť opakovaně, jelikož stačí, když shromážděné materiály (text, fotografie, nahrávky) umístí na nějakou sociální síť a o její další distribuci se postarají už další uživatelé těchto sítí.

V některých případech kyberšikana ani nemusí být úmyslná, jelikož jedinec, který určité materiály na sociální sítě umístí, to ani nemusí činit s úmyslem někoho poškodit, ale jen jako vtip. V těchto případech jde spíše o nedostatek empatie lidí, jež nedokáží domyslet následky svých činů.

2.8 Následky kyberšikany

Následky kyberšikany mohou být nesporně ještě horší než následky klasické šikany. Kvůli anonymitě sociálních sítí je obtížnější odhalit agresora, neboť jej nemusí znát ani oběť samotná. Před kyberšikanou se nedá utéct ani ukrýt, znamenalo by to ze svého života zcela vyloučit moderní technologie, což v dnešní době pro mladého člověka již není myslitelné. Jedna nahraná událost může kolovat po sociálních sítích několik měsíců, a tak oběť opakovaně a dlouhodobě traumatizuje. Proto je důležité, jestliže se na kyberšikanu přijde, aby se hned začala řešit. Z tohoto důvodu je rovněž důležité udržovat mezi rodiči a dětmi přátelský vztah plný důvěry, aby se děti nestyděly o problémech s rodiči mluvit. Totéž platí také v partnerských vztazích, neboť i dospělý člověk se může stát obětí kyberšikany a partner by pak měl být tím, kdo člověku pomůže situaci řešit.

Můžeme přečíst mnoho literatury, napsat mnoho teoretických statí o kyberšikaně, ale nic nedokáže vystihnout následek tohoto způsobu šikany lépe než pravdivé příběhy obětí kyberšikany.

3 ŠKOLA A KYBERŠIKANA

To, že je s prostředím škol spojována šikana, je bohužel známý fakt. Nakolik však souvisí školní prostředí s kyberšikanou, je otázka, na kterou v poslední době odborníci teprve hledají odpověď.

Podle Koláře (In Učitelské noviny 2011, s. 14) uvádí: „Na první pohled se také může zdát, že aby mohl být určitý případ kyberšikany vůbec vyšetřen a vyřešen, musí mít ten, kdo se jím zabývá, dostatečné znalosti a dovednosti v oblasti informačních technologií. M. Kolář je však přesvědčen, že základem je odborná znalost šikany. Specialista na informační technologii může pak být k úspěšnému zvládnutí případu ke spolupráci podle potřeby přizván. Stejnou filozofii by měl přijmout i pedagog, který má vůči světu počítačů rezervu.

Nabízí se však otázka, kdy by se měl učitel případem kyberšikany začít zabývat? Celou situaci totiž navíc komplikuje fakt, že text, fotografie či video mající prvky šikany jsou zveřejněny právě v kyberprostoru, jenž však není technicky vzato územím školy či ani jinak nespadá do sféry jejího vlivu.“

„Pedagog by se měl kyberšikanou zabývat vždy, když se o ní dozví. Otázkou zůstává, na jaké úrovni by měl pomoc poskytnout? V případě, že k šikaně dochází během vyučování či nějakého dalšího školního programu, učitel by měl postupovat podle připraveného scénáře určeného k řešení šikany, jež by měla mít každá škola zpracovaný. Pokud ale šikanu provádějí žák nebo žáci tak, že se přímo nijak školy nedotýkají, situace je složitější. Jestliže však kyberšikana nějak souvisí se vzájemnými vztahy mezi žáky, nemůže učitel sice agresory nijak sankcionovat, ale měl by se třídou pracovat a ani tuto mimoškolní šikanu neignorovat. Velice důležité je, aby šikana a postup proti ní byly jasně a správně popsány ve školním řádu.“

Stále tedy platí, že každá dospělá osoba, která se o šikaně či kyberšikaně dozví, by ji měla bez zbytečného prodlení začít řešit. Není ani tak důležité, zda se jedná o šikanu za zdmi školy či o kyberšikanu realizovanou prostřednictvím počítače doma, u kamaráda nebo třeba v knihovně. Nejdůležitější je vždy pomoc oběti.

3.1 Role učitele při kyberšikaně

Prvotní projevy šikany, ale i kyberšikany mohou kromě rodičů a dalších blízkých osob zachytit ve škole učitelé. Jedná se hlavně o třídního učitele, který by měl znát jednotlivé žáky své třídy nejlépe. Právě tento učitel by měl mít přehled o tom, jaké jsou uvnitř třídního kolektivu vztahy, kdo s kým nejvíce kamarádí a kdo se s kým nesnáší. Měl by znát povahu a obvyklé chování každého ze svých žáků. A v případě výrazným změn v chování některého žáka by se měl zajímat o příčinu.

Právě proto by měli být učitelé těmi prvními, kteří projdou speciálním školením týkajícím se šikany a kyberšikany. Získané poznatky z těchto kurzů by učitelé neměli brát na lehkou váhu a snažit se je uplatňovat v praxi. V neposlední řadě proto, že kyberšikana se může týkat i jich samotných.

3.1.1 Podpora obětí kyberšikany

Lidé, kteří se stali obětí kyberšikany, si často sami nedokáží pomoci. Vzhledem k nárokům kladeným nečekaně na jejich psychiku, jim často chybí nadhled a schopnost nalézt nejúčinnější řešení situace. Proto je pro ně velmi cenná pomoc zvenčí. Ta by měla spočívat v psychické podpoře, v navržení možných řešení (změna telefonního čísla, e-mailové adresy) a v závažných případech v nalezení odborníků na tuto problematiku, kterými jsou např. výchovní poradci, školní preventisté atd.

„Vysvětlete mu, že se nemá mstít ani posílat odesílateli podobné zprávy. Poradte mu, aby si schoval důkaz pro jakékoliv vyšetřování (např. aby nesmazal zprávu, kterou obdržel, aby si pořídil záběr obrazovky nebo aby si zapsal webovou adresu, na které se objevil případ kyberšikany v on-line komunikaci atd.).“

Přesvědčte se, že jedinec ví, jak zabránit opakování této nepříjemné situaci, např. tak, že si změní kontaktní údaje, zablokuje kontakty nebo opustí chatovací místnost.“

Zdroj: převzato z <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/kyberikana/104-30>

Přes všechna tato opatření zůstává jedním z nejdůležitějších faktorů psychická podpora obětí. Oběť musí cítit, že se má komu svěřit a o koho se opřít. Protože kyberšikana je pro člověka, který jí byl vystaven, obrovskou zátěží, která může vést s nepředvídatelnému jednání s nevratnými následky. Toto riziko nelze podceňovat a je třeba mu předcházet.

3.1.2 Šetření kyberšikany

S řešením kyberšikany bychom nikdy neměli příliš dlouho otálet. Zbytečnými prodlevami se pouze prodlužuje trápení oběti.

„Všechny případy týkající se šikany by měly být náležitě zaznamenány a prošetřeny. V závažných případech mohou být považovány za trestný čin. A totéž platí i pro kyberšikanu.

Začít byste měli tím, že posoudíte, zda se skutečně jedná o kyberšikanu. Je velmi důležité, aby si oběť uchovala důkazy kyberšikany. Ty pak může ukázat rodičům, učitelům a policii.

V případě hodně závažných případů kontaktujte servisního poskytovatele a policii. Policie může servisnímu poskytovateli umožnit, aby se podíval do dat dalších uživatelů.“

Zdroj: převzato z <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/kyberikana/104-30>

K tomuto je třeba doplnit, že vzhledem k rozhodnutí Ústavního soudu není v dnešní době vůbec jednoduché data od poskytovatelů jednotlivých serverů získat. Rovněž operátoři mobilních telefonů nesmějí data poskytovat bez skutečně závažných důvodů.

„Jestliže znáte původce kyberšikany, požádejte ho o odstranění zneklidňujícího obsahu, popř. kontaktujte hostitele webu, aby tento obsah odstranil on.

Použijte kázeňské pravomoci, abyste zabránili dalšímu šíření zneklidňujícího obsahu. Učitelé v České republice bohužel v této oblasti nemají příliš mnoho pravomocí. Mohou pachatele ve škole např. omezit přístup na internet. V některých jiných zemích ale mají učitelé možností více, např. učitelé ve Velké Británii mohou zabavit mobilní telefon, který byl k takové činnosti zneužit.

Pokud znáte totožnost viníka kyberšikany, požádejte ho, aby vám řekl, komu dále poslal zprávu.

V případě nelegálního obsahu kontaktujte policii, která může určit, co bude potřeba ponechat pro případné vyšetřování.“

Zdroj: převzato z <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/kyberikana/104-30>

3.1.3 Opatření

K tomu, by se kyberšikana již neopakovala, je nezbytné přijmout určitá předem promyšlená opatření. Potrestání agresora však samo o sobě ještě nemusí zabránit další kyberšikaně páchané třeba na jiných obětech. Je nezbytné, aby viník pocítil důsledky svých činů, ale snad ještě významnější je podle mého názoru usilovat o to, aby agresor pochopil nesprávnost svého jednání.

„Pokuste se učinit všechny kroky proto, aby se podobný problém již neopakoval. Máte před sebou nesnadný úkol, protože se budete snažit změnit postoje žáků, a to je dlouhodobá práce. Opět se zaměřte na prevenci. I nadále podporujte potřebu žáků řešit tyto problémy.

Pokud chcete viníky kyberšikany potrestat, položte si následující otázky:

Jaký je dopad na oběť? (Byla šikana prováděna anonymně? Byl materiál obecně rozšířen? Jak těžké bylo kontrolovat šíření materiálu?)

Co bylo podnětem kyberšikany? (Byl případ nezáměrný nebo byl odplatou za šikanování ostatních?)

Žáci zabývající se kyberšikanou by mohli být potrestáni omezením přístupu na internet na určitý čas nebo zbavením práva nosit mobilní telefon do školy.“

Zdroj: převzato z <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/kyberikana/104-30>

3.2 Role žáků při kyberšikaně

Při řešení kyberšikany s žáky je zásadní rozlišit, jakou roli v kyberšikaně konkrétní žák sehrál - zda se jedná o agresora, oběť nebo pozorovatele. Významnou roli při kyberšikaně také hrají psychologické aspekty.

Děti, které spadají do období prepubertálního, mají 9 – 12 let, a období pubertální zahrnuje děti staré 12- 17 let. Pro prepubertální období je dle Lisé a Kňourkové (1986) podstatným a závažným rysem nástup činnosti pohlavních žláz. Prepubertální období, které se týká respondentů z prvního stupně, se dá charakterizovat jako období, ve kterém jsou podle Lisé a Kňourkové (1986) osobní city neurovnané, ale stále upjaté k rodině. Dítě v tomto věku si všímá rozdílnosti v chování dívek a chlapců, přesto se však raději drží ve skupině vrstevníků stejného pohlaví.

Významnou část všedního dne dětí tohoto věku vyplňují školní povinnosti, ale kdo si myslí, že si děti nenajdou čas na zábavu a bohužel i na konflikty, tak se mýlí.

Jak Lisá a Kňourková (1986, s. 207) uvádějí, tak „konflikty se spolužáky mají jednoduchá pravidla, práva silnějšího, a najít v té změti taškařic pravého viníka bývá těžké.“ „Mravní zásady spočívají na vzoru rodičů a učitelů a v partě dětí rozhoduje nejsilnější.“ Dle mého názoru se jedná i o určité dokazování síly před ostatními, a jelikož se jedná i o období první sexuality, tak i určitým způsobem získávání náklonnosti opačného pohlaví.

Co se týká mravního citění, tak podle Lisé a Kňourkové (1986) se u těchto dětí jakékoliv větší zklamání dlouho hojí a někdy si dítě může myslet, že se jedná o nezhojitelnou ránu a bolest. Tento moment může být počátkem, motivem k šikaně, v našem případě kyberšikaně, kdy neúspěch například u opačného pohlaví může vést k touze o pomstu. A právě zneužitím telefonu a internetu může pomsta vygradovat ke kyberšikaně, kdy si agresor může např. založit falešný profil na facebooku a vyvěšovat nepravdivé informace.

Období pubertální, do kterého spadá období 12. – 17. roku věku, je ve výzkumu zastoupeno žáky druhého stupně základní školy. Jak uvádí Lisá a Kňourková (1986), tak hlavním rysem tohoto období je nástup hormonální činnosti, pohlavních žláz a vyzrávání zárodečných buněk. Pubertální fáze představuje jeden z nesmírně bouřlivých úseků života, který je plný změn, nástupu nových funkcí, nových regulačních mechanismů vztahů. V tomto období je organismus dítěte velmi zranitelný.

V tomto období jsou jedinci emočně nestabilní a jednou z důležitých denních činností, která v očích dospělého může vypadat jako zahálení, je tzv. denní snění. Jedince při něm např. jen leží na posteli a „nic nedělá“, ale pro jeho další rozvoj je tato fáze velmi důležitá.

Vzhledem ze zmíněné emoční nestabilitě se děti obtížněji vyrovnávají se změnami, které vnímají jako negativní, či s křivdami, kterých se na nich někdo jiný dopustil. V takovém citovém rozpoložení se mohou stát agresory, kteří si ponižováním druhých posilují své vlastní nepříliš vysoké sebevědomí. Ale může to vést i k opačnému extrému, kdy dítě nemá sílu odolávat určitému tlaku, popřípadě je

z důvodu hormonálních změn způsobujících např. akné jiné, a tak se snadno stane obětí kyberšikany.

3.2.1 Agresor

Jak bylo již několikrát zmíněno, je rozdíl mezi agresorem klasické šikany a agresorem kyberšikany. Zatímco u klasické šikany bývá agresorem ve většině případů ten žák, který je fyzicky silnější, u kyberšikany může být agresorem prakticky kdokoli. Hlavní roli zde hraje anonymita, za kterou se může ukrýt i fyzicky slabší člověk, popř. se může vydávat za někoho úplně jiného. Zároveň je zde třeba podotknout, že agresor u kyberšikany musí být alespoň běžně uživatelsky zdatný při používání informačních a komunikačních technologií. V některých případech natáčení a zveřejňování choulostivých situací si agresori ani neuvědomují, že se jedná o kyberšikanu, ale považují to jen za legraci. Nechtějí si tedy připustit, že porušují zákony této země, ať už v přestupkové či trestní rovině.

Agresorům kromě výčtu porušených paragrafů z přestupkového nebo trestního zákona lze říci jen jedno: „Nedělej druhým to, co by tobě samotnému vadilo.“

3.2.2 Oběť

U oběti kyberšikany je situace přesně opačná než u agresora. U klasické šikany bývá obětí fyzicky slabší jedinec, kdežto u kyberšikany se obětí může stát prakticky kdokoli. Nehraje zde žádnou roli, zda se jedná o fyzicky silnějšího či slabšího jedince, zda jde o člověka mladšího či staršího, jestli jde o muže či ženu. U kyberšikany se ve většině případů oběť ani nedozví, kdo je vlastně agresorem, což klade mnohem větší nároky na psychiku. Pokud by oběť znala agresora jako ve většině případů šikany, měla by větší šanci se mu vyhnout, popř. se mu postavit. Ovšem boj s neznámým protivníkem je velmi náročný.

Obrana oběti proti kyberšikaně

Pokud oběť, popř. jakýkoli jiný člověk, zjistí, že na některém serveru se nachází nahrávky či fotografie, které lze považovat za kyberšikanu, ihned by měl toto zjištění nahlásit provozovateli tohoto serveru. Sám provozovatel má zájem na tom, aby jeho server byl v očích veřejnosti vnímán jako bezpečný a měl tudíž vysokou návštěvnost.

Jestliže se jedná o kyberšikanu formou e-mailu, SMS zpráv, MMS zpráv a podobně, tak pravidlem číslo jedna by mělo být na tyto zprávy vůbec nereagovat a hned se s tímto problémem svěřit rodičům, popřípadě jiné osobě, které důvěřujeme a můžeme od ní čekat pomoc. Pokud zprávy i nadále přetrvávají, tak nejúčinnějším řešením je změna telefonního čísla nebo e-mailové adresy. Poté je třeba velmi pečlivě zvažovat, komu své nové číslo a e-mailovou adresu poskytnout. Je třeba vybírat pouze osoby, které velmi dobře známe a kterým skutečně důvěřujeme. Ale i přesto je třeba si jednotlivé projevy kyberšikany zadokladovat. Jedná se o zálohování SMS zpráv, MMS zpráv, e-mailů, videí atd.

Pokud ani tato opatření nepomohou, pak je nutné celou záležitost oznámit na policii ČR. Tím však nechci říci, že bychom kyberšikanu již při prvotním zjištění nemohli na policii ohlásit. Právě naopak, z vlastní zkušenosti vím, že oběti (ať klasické šikany anebo kyberšikany) oznámení často nechávají až na poslední chvíli. Zbytečně se dlouho trápí, a podporují tím pachatele v jeho agresi. A přitom, když se šikana nebo kyberšikana začne řešit hned v „zárodku“, tak agresori se většinou zaleknou, poznají, že „přestřelili“ a uvědomí si, že se už nejedná o hru, ale o vážnou věc, a šikanování raději zanechají. Již zmiňované zálohování projevů kyberšikany pak pomáhá policii v pátrání po pachateli.

Může se ale také stát, že oznámení kyberšikany na policii agresora vyprovokuje k ještě „tvrdšímu“ postupu vůči oběti. Vzhledem k zapojení policie do celé záležitosti ale oběť cítí úlevu, že na problém již není sama, a agresor svými dalšími kroky riskuje dopadení, neboť sebemenší chybou ve svých dalších činech může poskytnout důkazy ke svému odhalení.

Hlavní zásady obrany při setkání s kyberšikanou

- Oběť by se měla svěřit někomu, komu věří.
- Oběť by neměla reagovat na SMS, MMS zprávy, e-maily atd....
- Pokud nějaké SMS, MMS zprávy, e-maily oběti chodí, měla by tyto zálohovat. Později poslouží jako důkazní prostředky proti agresorovi.
- Kyberšikanu nahlásit na PČR, popřípadě na jakékoli lince sloužící k poskytování informací týkajících se kyberšikany.

V knize Minimalizace šikany mě zaujala velmi výstižná závěrečná část, ve které Vágnerová et al. (2011) uvádí:

Rodiče by měli naučit své děti třem níže uvedeným základním pravidlům:

1. **STOP**   nekomunikovat s agresorem
2. **BLOCK**   zamezit mu přístup
3. **TALK**   cokoli podezřelého oznámit dospělým

4 RODINA

Rodina má nezastupitelný význam v životě každého člověka. V ideálním případě by měla být pro dítě místem, kde vždy najde lásku, pochopení a podporu. To je nesmírně důležité také v případě, že se dítě právě potýká s kyberšikanou. Situaci, s níž se v životě dosud nesetkalo a neví si s ní rady, by mu měli pomoci řešit právě jeho nejbližší, tedy rodiče.

Rodiče oběti

Rodiče by měli být pro své dítě nejbližšími osobami, kterým se v případě potřeby dítě svěří se svými problémy. Dítě by od počátku svého života mělo cítit, že jej rodiče milují, že se jim může s čímkoli svěřit a že od nich může kdykoli očekávat pomoc. Pokud skutečně v rodině panují takovéto ideální vztahy, dá se předpokládat, že prvním, komu se s kyberšikanou dítě svěří, budou jeho rodiče. Rodiče by pak situaci v žádném případě neměli podcenit a její řešení by neměli odkládat. Měl by následovat výše uvedený postup.

Už jen skutečnost, že se dítě o své problémy má s kým podělit, a vědomí, že jeho blízcí udělají vše, co bude v jejich silách, aby mu pomohli, je pro oběť kyberšikany obrovskou úlevou.

Rodiče agresora

Dosud jsem se zabýval rodiči oběti, ale co rodiče agresora? Zde je třeba dodat, že při řešení kyberšikany hraje významnou roli také spolupráce rodičů agresora. Je totiž velmi důležité, jak se k této problematice staví oni. Pokud dítě má ze svých rodičů přirozený respekt a ví, že vážný prohřešek se neobejde bez konkrétního trestu, snižuje se tím do jisté míry pravděpodobnost, že se dítě stane agresorem. Nelze ale

podcenit ani význam rodičovského příkladu. Dítě musí cítit, že ho rodiče milují, i když ho trestají. Musí vědět, za co je trestáno a nezbytné je také s dítětem mluvit o tom, co udělalo špatně a proč bylo toto jednání posuzováno jako nesprávné. Pouze v takových případech se jedná o výchovně efektivní tresty. V těchto případech mohou rodiče dítěte-agresora velmi významně přispět k řešení kyberšikany. „Příliš milující“ rodiče, jež nejsou ochotni si připustit, že by jejich dítě mohlo udělat něco nesprávného, však naopak obvykle nejsou ochotni spolupracovat při řešení kyberšikany, které se jejich dítě dopustilo. Podporují tím u dítěte-agresora sebevědomí a pocit nepolapitelnosti.

V případech, kdy je dítě trestáno, aniž by vědělo, čím se prohřešilo, třeba jen proto, že je rodič špatně naladěný, že má problémy v práci, nebo v nejhorších případech proto, že dítě prostě nemá rád, se naopak takové jednání může pro dítě stát špatným vzorem. Ten pak dítě naopak může napodobovat mezi vrstevníky s pocitem, že tak je to „normální“.

5 PRÁVNÍ STRÁNKA KYBERŠIKANY

Jak jsem se již zmiňoval, agresori, kteří se dopouštějí kyberšikany, porušují zákon buď to v rovině přestupkové dle Zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, anebo v rovině trestní, Zákon č. 40/2009 trestní zákoník. Za kyberšikanou mohou být proto skryty níže uvedené přestupky popřípadě přečiny.

V přestupkové rovině se může jednat o naplnění skutkové podstaty ustanovení:

5.1 Přestupky

§ 49 ods. 1 Přestupku se dopustí ten, kdo

a) jinému ublíží na cti tím, že ho urazí nebo vydá v posměch,

(jedná se hlavně o případy, kdy agresor posílá vůči osobě oběti urážlivé SMS zprávy, e-maily)

c) ... schválnostmi.

(zde by např. šlo zařadit opakované prozvánění mobilního telefonu oběti agresorem).(Zákon č. 200/90 Sb.)

5.2 Přečiny

Dále může kyberšikana naplňovat skutkovou podstatu některých přečinů dle Zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, jako jsou např. omezování osobní svobody, vydírání, šíření pornografie, nebezpečné vyhrožování, nebezpečné pronásledování.

Omezování osobní svobody - § 171

Zde by bylo možné zahrnout případy kyberšikany, kdy by agresori oběti bránili užívat osobní svobodu například tím, že by ji drželi za ruce a nohy a toto by fotografovali nebo natáčeli a rozesílali pro pobavení jiným uživatelům.

Vydírání - §175

Jednalo by se hlavně o skutek, kdy by agresor nebo agresori nutili oběť pod pohrůzkou násilí, aby se například svlékla. Následně by vysvlečenou oběť vyfotili či natočili a rozeslali pro pobavení různým uživatelům.

Šíření pornografie - §191

Zde je třeba podotknout, že dítětem se dle § 126 výkladového ustanovení trestního zákoníku rozumí osoba mladší osmnácti let, pokud trestní zákon nestanoví jinak.

Jedná se například o skutek, kdy partneři natočí svůj pohlavní styk, ale po rozchodu se z jednoho z nich stane agresor, jelikož neunes rozchod, a rozešle nebo zpřístupní natočená videa jako pomstu opět různým uživatelům, kteří jsou mladší osmnácti let.

Nebezpečné vyhrožování - §353

Do této kategorie by mohly spadat případy, kdy agresori oběti vyhrožují usmrcením, těžkou újmou na zdraví nebo jinou těžkou újmou takovým způsobem, že to může v oběti vzbudit důvodnou obavu. Přitom si vše fotí či natáčejí a jako v předchozích případech takto zadokumentovaný skutek rozesílají pro pobavení dalším uživatelům.

Nebezpečné pronásledování - §354

Nebezpečným pronásledováním se rozumí také vytrvalé pronásledování oběti agresorem prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, např. vytrvalé zasilání nepříjemných SMS zpráv, e-mailů a podobně.(Zákon č. 40/2009 Sb.)

5.3 Trestní odpovědnost

5.3.1 Osoba nezletilá

Pokud se výše uvedených skutků dopustí osoba mladší patnácti let, která dle zákona není trestně odpovědná, nebude souzena klasickým soudem, ale bude souzena soudem pro mládež, který jí může uložit dle Zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže některá z níže uvedených opatření:

- dohled probačního úředníka,
- zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve střediscích výchovné péče,
- ochranná výchova. (Zákon č. 218/2003 Sb.)

5.3.2 Osoba mladistvá

Za mladistvou osobu je podle zákona považována osoba ve věkovém rozmezí 15 – 18 let, kdy trestní odpovědnost je posuzována rovněž soudy pro mládež podle Zákona č. 218/2003 Sb., a to s ohledem na rozumovou a mravní vyspělost osoby, proti níž se vede trestní řízení. Tresty jsou těmto osobám ukládány v poloviční sazbě, než by tomu bylo u osoby dospělé.

5.3.3 Osoba dospělá

Za osobu dospělou se považuje osoba starší osmnácti let. Po dovršení tohoto věku se jedná o osobu plně trestně odpovědnou a výše uvedené přečiny se projednávají v trestním řízení běžným způsobem. Pokud bude dospělé osobě prokázána vina, může jí být soudem uložen:

- alternativní trest
- podmíněný trest
- nepodmíněný trest

6 INSTITUTE ZABÝVAJÍCÍ SE KYBERŠIKANOU

V naší republice funguje několik institucí, které se zabývají problematikou kyberšikany, ale podle mého názoru o specializovaných pracovištích zabývajících se kyberšikanou málokdo ví. Troufám si tvrdit, že většinou by se lidé v případě kyberšikany obrátili na policii ČR, popřípadě na městskou policii. Myslím si, že pro lepší informovanost by každý portál (Seznam, Centrum, Tiskali a podobně) měl na své úvodní straně mít odkaz na instituce poskytující pomoc v případě kyberšikany. V dnešní době, kdy světu vládne technika, každý, kdo se setká s nějakým problémem, tak v první řadě hledá pomoc na internetu. Pokud by byl odkaz například s názvem Kyberšikana přímo na hlavní stránce portálu, velmi by to obětem kyberšikany usnadnilo situaci.

Níže jsou uvedené internetové odkazy, které se zabývají problematikou kyberšikany.

www.bezpecne-online.cz

www.cervenetlacitko.cz

www.e-bezpeci.cz

www.google.cz/familysafety

www.horkalinka.cz

www.kybersikana.eu

www.minimalizacesikany.cz

www.pomoconline.cz

www.saferinternet.cz

Zdroj: převzato z <http://cms.e-bezpeci.cz/content/blogcategory/20/22/lang,czech>

7 PŘÍPADY KYBERŠIKANY

O tom, že je kyberšikana novým nebezpečným fenoménem dospívající mládeže, svědčí několik konkrétních případů z celého světa.

Prvním příběh se stal roku 2003 kanadskému chlapci Ghyslainu Razovi, který se sám natočil na video, když předváděl jednu ze svých oblíbených postav Hvězdných válek. Patnáctiletý hoch s nadváhou imitoval souboj s náhražkou světelného meče a vydával bojovné výkřiky. Po čase toto video našli jeho spolužáci a umístili ho na internet jako vtip. Za krátkou dobu získal tento „klip“ vysokou sledovanost. Chlapce nabytá popularita psychicky rozložila a zbytek školní docházky strávil v psychiatrické péči. Pozitivní stránkou byla reakce spolužáků - uspořádali petici žádající producenty Hvězdných válek, aby Ghyslainovi věnovali drobnou roli v dalším pokračování seriálu.

Daleko tragičtější vyústění bohužel měly další čtyři známé případy kyberšikany.

Čtrnáctiletou Annu z Polska podrobili její spolužáci před celou třídou sexuální šikaně, nejprve ji svlékli, osahávali a nakonec simulovali znásilnění. Celý incident navíc nahráli na video a vyhrožovali zveřejněním na YouTube, což později udělali jako pomstu za to, že Anna odmítla chodit s jedním z dotyčných chlapců. Anna trauma neunesla a spáchala sebevraždu oběšením.

O rok mladší americký chlapec Patric Ryan Halligan byl nejprve obětí fyzické šikany. Když se postavil na odpor, spolužáci k potrestání jeho drzosti využili jeho oblíbenou spolužačku, jež měla o Patrickovi zjistit co nejvíce důvěrných informací. Intimnosti pak zveřejnili na školním webu, rozšířili pomluvu o jeho homosexualitě a vyzvali zbytek školy, aby přidával zesměšňující fotografie na zvlášť vytvořenou pomlouvačnou webovou stránku. Patrick pod tlakem spáchal sebevraždu.

Že dokáže kyberšikana ublížit i starším dospívajícím, dokazuje příběh osmnáctileté Američanky Jessicy Logan. Její přítel neunesl rozchod a zveřejnil její intimní fotografie na internetu. Incident rozběhl nekonečný kolotoč posměchu, urážek a ponižování ze strany spolužáků. Logan na své pronásledovatele apelovala i v televizi, avšak ti její prosbu ignorovali. Tragickým následkem byla opět sebevražda pohledné, přátelské, spolehlivé a odpovědné dívky.

Poslední z příběhů, který jsem se rozhodl ve své práci uvést, je veřejně známý případ, jenž je snad pro svou banální příčinu, nijak mimořádné zúčastněné a tragický konec nejvíce odstrašující. Třináctiletá Američanka Megan Meier se při přestupu na novou školu virtuálně seznámila s šestnáctiletým chlapcem Joshem Evansem. Nikdy se osobně nesetkali, avšak po několika zprávách se Megan zamilovala a netrpělivě čekala na další milostnou zprávu od Joshe. Avšak idylka netrvala dlouho, jednoho dne Josh Megan napsal místo vyznání nenávistnou zprávu, že je odporná a že by byl svět bez ní lepší. Megan náhlý nepřátelský obrat nezvládla a několik minut po přečtení se oběsila v koupelně. Při vyšetřování případu se ovšem zjistilo, že pod identitou Joshe Evanse se neskrývá neznámý mladík, ale matka jedné z kamarádek Megan. Celý incident vnímala prý jen jako nevinný žert a zároveň tak trochu jako pomstu za to, že se Megan přestala kamarádit s její dcerou. Zákeřnost tohoto případu tkví také v tom, že agresorem nebyl vrstevník, jako tomu bylo v předešlých příhodách, ale dospělý člověk, který zcela ignoroval, podcenil a zneužil city dospívající dívky.

Zdroj: převzato z <http://www.nebudobet.cz/?page=nasledky-kybersikany>

Na skutečných příbězích s tragickými konci je vidět, že kybersikana není jen slovo, ale velmi nebezpečný jev, který může v krajních případech vést až k tragédii.

I. PRAKTICKÁ ČÁST

8 VÝZKUM KYBERŠIKANY NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH

Existuje více definic o pedagogickém výzkumu, ale podle Chrásky (2003) je níže uvedená definice univerzálně použitelná pro vědecký výzkum ve kterékoli oblasti vědy. Podle Kerlingera (In Chráska 2003, s. 7) „vědecký výzkum je systematické, kontrolované, empirické a kritické zkoumání hypotetických výroků o předpokládaných vztazích mezi přirozenými jevy.“

8.1 Výzkumný problém

Já jsem si zvolil deskriptivní (popisný) výzkumný problém. Podle Gavory (2000) je při těchto typech výzkumu možné použít jako výzkumnou metodu dotazník. A protože podle Gavory (2000) každý výzkum musí začít vymezením problému, stanovil jsem si výzkumný problém následovně:

Jaký je výskyt kyberšikany na základních školách ve městě a na vesnici?

8.2 Cíl výzkumu

Hlavním cílem bylo nejen zjistit míru informovanosti o termínu kyberšikana, nýbrž také zjištění dalších informací souvisejících s tímto termínem (viz dílčí cíle).

Jako dílčí cíle jsem si zvolil:

- a) Kolik z dotazovaných se již s kyberšikanou setkala v pozici oběti.
- b) Kolik z dotazovaných se již s kyberšikanou setkala v pozici agresora.
- c) Zda se kyberšikana více týká chlapců nebo dívek.
- d) Jaký je mezi žáky zájem o provádění prevence kyberšikany na základních školách.

8.3 Výzkumné otázky

Před realizací výzkumu jsem si stanovil následující výzkumné otázky:

Otázka č. 1 Je informovanost o pojmu kyberšikana vyšší na městské základní škole nebo na základní škole na vesnici?

Otázka č. 2 Kolik z dotazovaných žáků se již setkala s kyberšikanou v roli oběti?

Otázka č.3 Jak by se dotazovaní žáci zachovali, kdyby se setkali s kyberšikanou v roli oběti?

Otázka č.4 Kolik z dotazovaných žáků se již setkalo s kyberšikanou v roli agresora?

Otázka č. 5 Jaké jsou podle dotazovaných žáků důvody kyberšikany?

Otázka č. 6 Co si žáci myslí o omezení používání mobilního telefonu ve škole?

Otázka č. 7 Je podle žáků základních škol kyberšikana nebezpečnější než šikana?

8.4 Použitá metoda výzkumu

Součástí mé bakalářské práce je také kvantitativně orientovaný výzkum, jenž byl prováděn pomocí dotazníku obsahujícího uzavřené a otevřené otázky. Metodu dotazníkového šetření jsem si vybral proto, že podle Gavory (2000) je dotazník určen především pro hromadné získávání údajů od velkého počtu respondentů. Dotazníkem je totiž možné získat mnoho informací při poměrně malé investici času. Dá se tedy říci, že metoda dotazníkového šetření je jednou z nejrozšířenějších metod v kvantitativním výzkumu.

V dotazníku, který byl předložen žákům základních škol, bylo použito celkem 21 otázek, z nichž 14 bylo uzavřených a 7 otevřených (příloha č. P I). Žákům byla při vyplňování dotazníku zajištěna anonymita, aby se nemuseli bát zneužití zjištěných výsledků a aby tudíž byla zajištěna větší míra pravdivě zodpovězených otázek.

Prvními dvěma otázkami, které nejsou očíslovány, jsem zjišťoval základní údaje o respondentech. V 1. a 2. očíslované otázce jsem zjišťoval, zda se žáci s pojmem kyberšikana již setkali, popřípadě, kde se s ním setkali poprvé. V 3. – 5. otázce, jež jsou otevřené, bylo zjišťováno, jaká je informovanost žáků o kyberšikaně, což mělo být upřesněno vysvětlením pojmu, uvedením názvu instituce zabývající se kyberšikanou a sdělením prostředků, které se podle nich ke kyberšikaně používají nejčastěji.

Otázky č. 6 – 12 byly zaměřeny na informace týkající se případné oběti kyberšikany a otázky 13 – 18 zase směřovaly k případným agresorům.

V otázkách č. 19 a 20 byl zjišťován názor respondentů na prevenci proti kyberšikaně.

Jelikož ani odborníci se nemohou jednoznačně shodnout na tom, zda je nebezpečnější šikana nebo kyberšikana, v poslední otázce č. 21 mě zajímalo, jak tento problém vidí žáci.

8.5 Výzkumný soubor

Před samotným výzkumem byl s 15 žáky (9 z prvního stupně a 6 z druhého stupně), kteří navštěvují ZŠ Rokytnice v obci Vsetín, proveden předvýzkum. Zde jsem si ověřoval správnost formulací jednotlivých otázek obsažených v dotazníku i koncipování dotazníku jako celku. Po vyplnění dotazníků a následné konzultaci s těmito žáky byly provedeny drobné úpravy a takto upravený dotazník byl použit k vlastnímu dotazníkovému šetření.

Výzkum byl proveden v době od 12. 04. do 18. 04. 2012 na dvou základních školách v okrese Vsetín.

Jednalo se o jednu základní školu ve městě Vsetín, kterou byla základní škola Integra v místní části Rybníky, a jednu školu na vesnici, kterou byla základní škola Liptál. Na obou těchto základních školách byli k výzkumu shodně vybráni žáci 4. a 5. třídy z prvního stupně a žáci 8. a 9. třídy ze stupně druhého. Po dvou ročnících z každého stupně jsem si vybral proto, že při provádění výzkumu jsem si zvolil za spodní hranici počtu respondentů 100 žáků.

Výzkumný vzorek celkově tvořilo 115 respondentů. Z toho se jednalo o 50 respondentů ze základní školy ve městě a o 65 respondentů ze základní školy na vesnici.

Celkově bylo na školy rozdáno 140 dotazníků. Návratnost vyplněných dotazníků tedy byla 82%. Podle Wiersma (In Gavora, 2000) je požadována minimální návratnost u dotazníkového výzkumu 75%, což v tomto případě bylo splněno.

Pro větší přehlednost přidávám graf a tabulku, kde jsou zobrazeny informace o počtu respondentů, kteří odpověděli na konkrétní otázky.

8.6 Zpracování dat

Vyhodnocení vyplněných dotazníků bylo provedeno na základě četnosti a procentuálního vyjádření. K vyhodnocení dotazníkového šetření jsem využil program

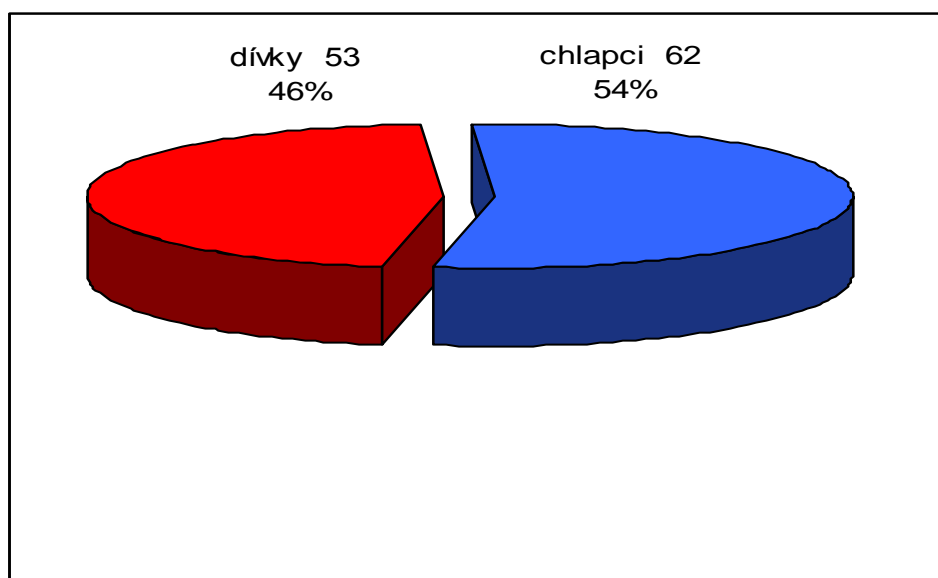
Microsoft Office Excel 2003, v němž jsem si připravil tabulky, do kterých jsem vkládal data zjištěná z dotazníků (příloha č. P III a P IV). Na základě výpočtů jsem pro větší přehlednost k vybraným otázkám vytvořil grafy, které jsou součástí následující podkapitoly.

8.7 Výsledky výzkumu a jejich interpretace

Jak jsem již v předchozí kapitole uvedl, dotazník vyplnilo celkem 115 žáků dvou základních škol.

V první otázce, která byla uzavřená a nebyla očíslovaná, bylo zjišťováno pohlaví žáků.

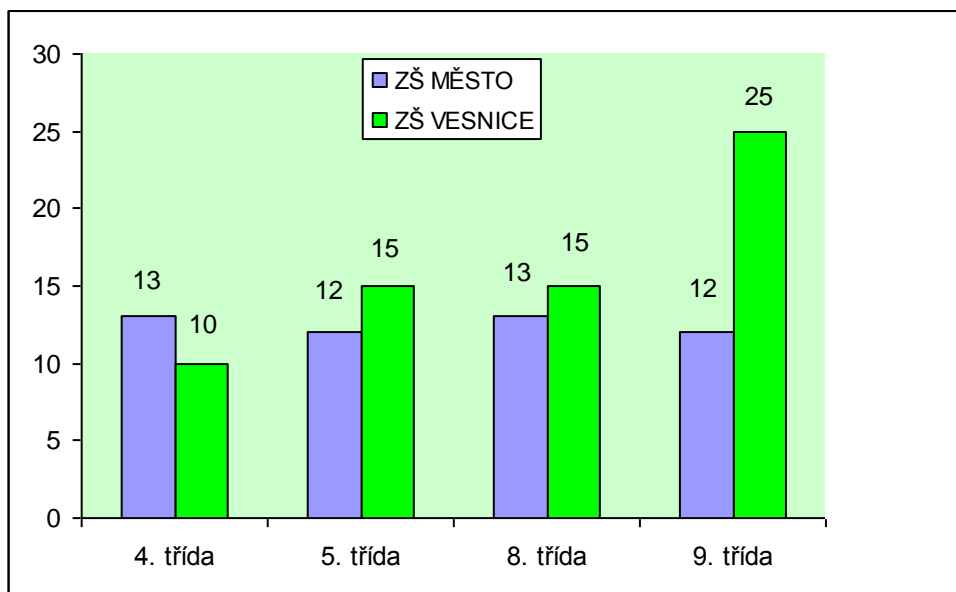
Na tuto otázku odpověděli všichni respondenti. Z údajů zjištěných z dotazníků jsem nejdříve vypočítal absolutní četnost odpovědí a poté četnost relativní (graf č. 1).

Graf č. 1 Pohlaví respondentů

Dotazníkového šetření se zúčastnilo z městské základní školy přesně 23 (20%) dívek a 27 (23.5%) chlapců a z vesnické školy 30 dívek (26.1%) a 35 chlapců (30.5%).

Ve druhé otázce, která rovněž nebyla očíslovaná a byla uzavřená, bylo zjišťováno, do které třídy respondenti chodí.

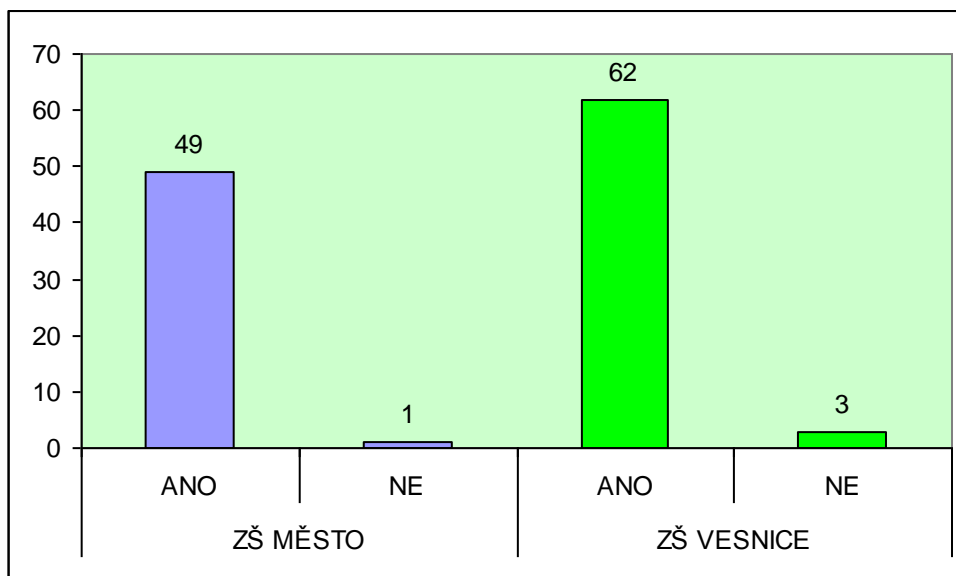
Graf č. 2 Skladba respondentů jednotlivých škol podle tříd

Komentář: Protože se mi jednalo o vzorek žáků reprezentujících první stupeň a vzorek žáků reprezentujících stupeň druhý, nebylo možné zároveň zohlednit věk žáků, a to z toho důvodu, že pokud dítě nastoupí do první třídy v šesti letech, tak v jedenácti letech je už na druhém stupni, ale pokud nastoupí v sedmi letech, tak v jedenácti letech je ještě na prvním stupni.

Z grafu č. 2 je patrné, že se z městské základní školy zúčastnilo výzkumu 25 (21.8%) respondentů navštěvujících první stupeň a 25 (21.8%) respondentů navštěvujících druhý stupeň a z vesnické školy 25 (21.8%) respondentů navštěvujících první stupeň a 40 (34.8%) respondentů navštěvujících 2. stupeň.

Otázka č. 1 *Slyšel(a) jsi někdy pojem kyberšikana?*

Na první očíslovanou otázku, která byla uzavřená, odpověděli všichni respondenti. Zde bylo zjištěno, že ne všichni respondenti se s pojmem kyberšikana již setkali.

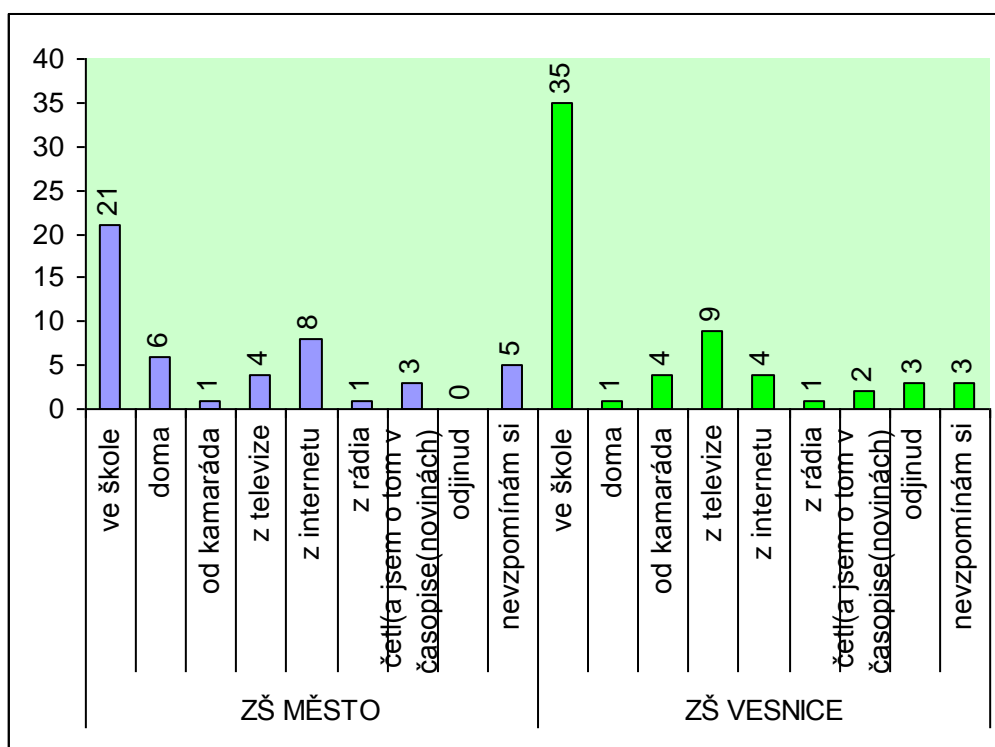
Graf č. 3 Slyšel jsi někdy pojem kyberšikana?

Komentář: Z 50 (100%) respondentů na základní škole ve městě se s pojmem kyberšikana již setkalo 49 (98%) respondentů a pouze 1 (2%) žák se s tímto pojmem dosud nesetkal. Na základní škole na vesnici se z 65 (100%) respondentů s pojmem kyberšikana již setkalo 62 (95.4%) respondentů a pouze 3 (4.7%) respondenti se s tímto pojmem ještě nesetkali.

Položil jsem si také otázku, zda respondenti, kteří se dosud s pojmem kyberšikana nesetkali, chodí na první či na druhý stupeň základní školy. Zde bylo zjištěno, že všichni tito respondenti, jak z městské tak i z venkovské školy, chodí na první stupeň základní školy.

Otázka č. 2 Kde *jsi poprvé pojem kyberšikana slyšel(a)*?

Na tuto otázku neodpověděli všichni respondenti, ale pouze ti, kteří odpověděli na předchozí otázku kladně, že se již s pojmem kyberšikana setkali. Tato otázka je uzavřená, respondenti měli na výběr z devíti možností.

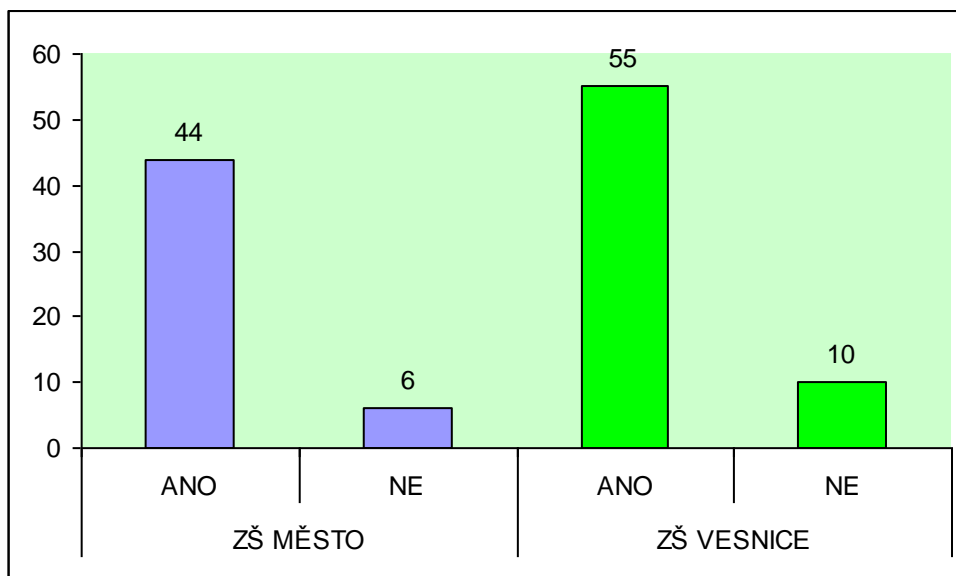
Graf č. 4 Kde jsi poprvé pojem kyberšikana slyšel(a)

Komentář: U této otázky měli respondenti možnost výběru z devíti odpovědí. Z žáků navštěvujících městskou základní školu 21 (42.9%) respondentů pojem kyberšikana poprvé slyšelo ve škole, 6 (12.3%) respondentů doma, 1 (2.1%) žák od kamaráda, 4 (8.2%) žáci pojem znali z televize, 8 (16.4%) z internetu, 1 (2.1%) z rádia, 3 (6.2%) o kyberšikaně četli v časopise nebo v novinách a 5 (10.3%) z nich si už nevzpomíná, kde tento pojem poprvé slyšeli. Na základní škole na vesnici odpovědělo 35 (56.5%) respondentů, že poprvé pojem kyberšikana slyšeli ve škole, 1 (1.7%) doma, 4 (6.5%) od kamaráda, 9 (14.9%) z televize, 4 (6.5%) z internetu, 1 (1.7%) z rádia, 2 (3.3%) o kyberšikaně četli v časopise nebo v novinách, 3 (4.9%) tento pojem znají odjinud a 3 (4.9%) si už nevzpomínají, kde pojem kyberšikana poprvé slyšeli. Jak je z grafu patrné, nejvíce respondentů z obou škol se s pojmem kyberšikana poprvé setkala ve škole.

Otázka č. 3 Zkus vysvětlit, co je kyberšikana (stručně)

Jedná se o otevřenou otázku. Respondenti měli svými slovy stručně popsat, co si pod pojmem kyberšikana představují. Na tuto otázku odpověděli všichni respondenti.

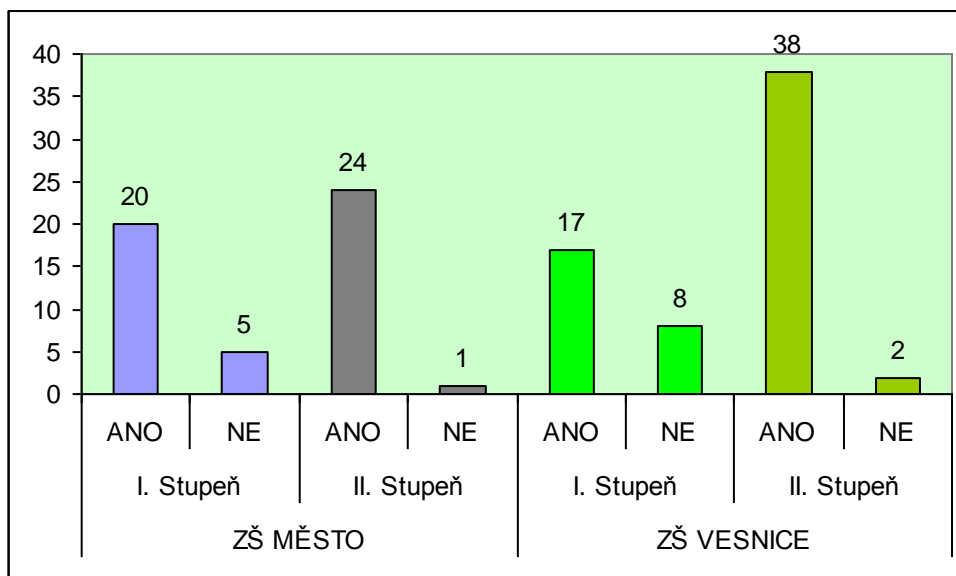

Graf č. 5 Zkus vysvětlit, co je kyberšikana (stručně)

Komentář: Touto otázkou jsem zjišťoval, jestli respondenti vědí, co znamená pojem kyberšikana, protože jestliže pojem kyberšikana dokáží vysvětlit, tak s největší pravděpodobností dokáží rozpoznat, kdy se již kyberšikany dopouštějí. Je totiž rozdíl o pojmu jen slyšet, anebo ho dokázat také vysvětlit. Z grafu č. 5 je zřejmé, že z žáků základní školy ve městě 44 (88%) respondentů pojem kyberšikana vysvětlit dokázalo a 6 (12%) respondentů to nedokázalo. Ve srovnání se základní školou na vesnici, kde pojem kyberšikana dokázalo vysvětlit 55 (84.7%) respondentů a 10 (15.4%) respondentů pojem vysvětlit nedokázalo, je na tom základní škola ve městě trochu lépe. Na městské škole je tedy o něco menší pravděpodobnost, že se žáci kyberšikany dopustí nevědomě.

K téže otázce jsem zpracoval ještě jeden graf (graf č. 6), z něhož je také patrné, nakolik pojmu kyberšikana rozumějí žáci prvního stupně a nakolik žáci stupně druhého, přičemž jsem zachoval rozdělení respondentů podle škol, které navštěvují.

Graf č. 6 Zkus vysvětlit, co je kyberšikana (stručně)

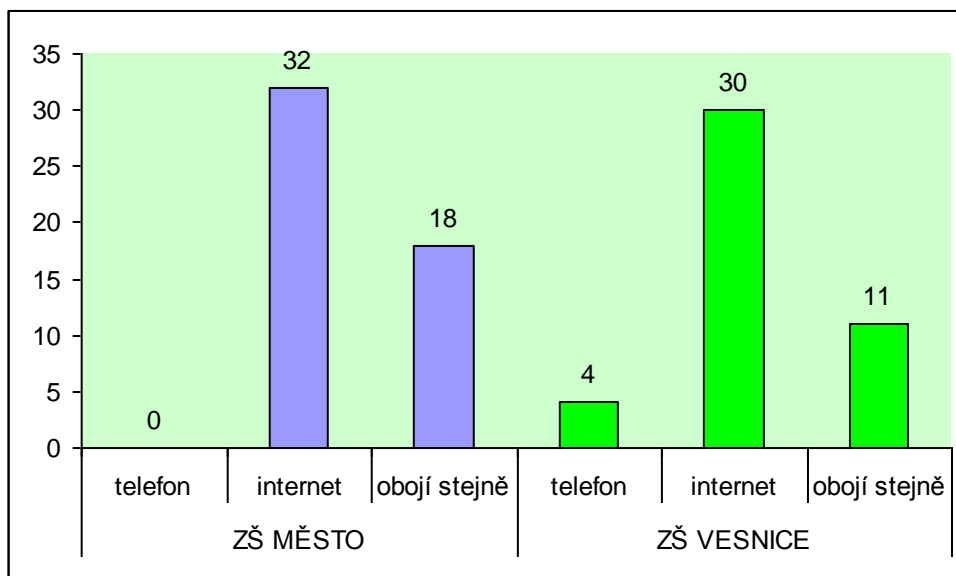
Komentář: Z tohoto grafu je patrné, že větší počet respondentů, kteří pojem kyberšikana nedokázali vysvětlit, se na obou základních školách nachází na prvním stupni. Na základní škole ve městě se jednalo o 5 (10%) respondentů na prvním stupni a 1 (2%) respondent na druhém stupni. Na základní škole na vesnici nedokázalo vysvětlit pojem kyberšikana 8 (12,4%) respondentů na prvním stupni a 2 (3,1%) respondenti na stupni druhém.

Otázka č. 4 **Zkus napsat název zařízení, které se kyberšikanou zabývá (například nemoci se léčí v nemocnici, vědomosti děti získávají ve škole). Pokud nevíš, tak napiš, že nevíš.**

Otázka č. 4 byla rovněž otevřená a respondenti měli napsat název instituce, která se přímo zabývá kyberšikanou. Příklady v závorce měly pomoci osvětlit pojem zařízení a tím usnadnit odpověď. U této otázky jsem ani jednou nezaznamenal odpověď, která by označila název instituce zabývající se kyberšikanou, a to ani u respondentů ze základní školy ve městě, ani u respondentů ze základní školy na vesnici. Zde se mělo jednat o instituce jako je www.e-bezpecni.cz, www.minimalizacesikany.cz, www.horkalinka.cz a podobně.

Otázka č. 5 *Ke kyberšikaně se podle tebe nejčastěji používá*

U této uzavřené otázky vybírali respondenti ze tří nabízených odpovědí. Na otázku odpověděli všichni respondenti.

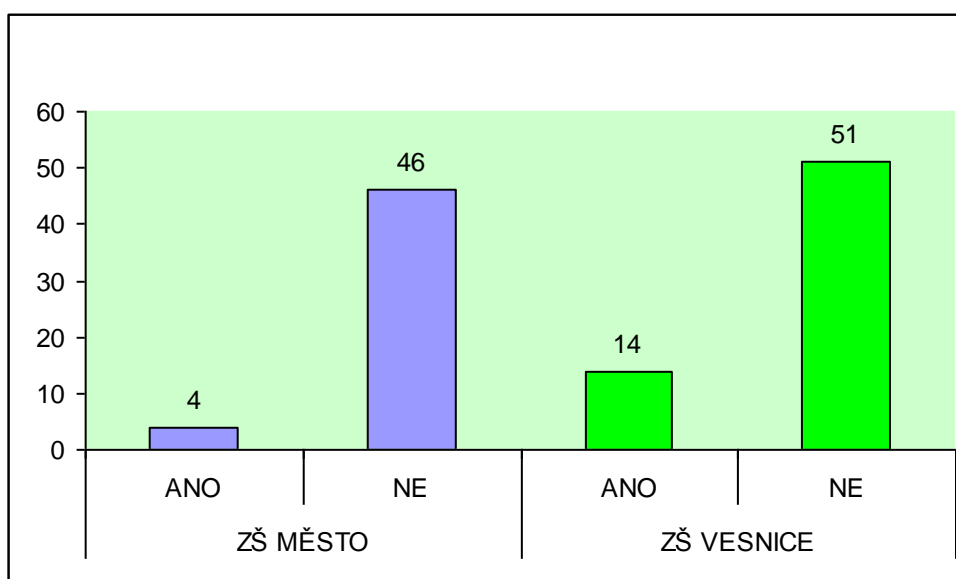

Graf č. 7 Ke kyberšikaně se podle tebe nejčastěji používá

Komentář: Z grafu je vidět, že pořadí názorů žáků na formu kyberšikanu na základní škole ve městě i na vesnici je stejné. Na základní škole ve městě si myslí 32 (64%) žáků, že ke kyberšikaně se nejčastěji používá internet, 18 (36%) žáků uvedlo, že si myslí, že ke kyberšikaně se využívá ve stejné míře internet i telefon. Kyberšikanu formou telefonu neoznačil nikdo. Na základní škole na vesnici za nejčastější formu kyberšikanu označilo 30 (46.2%) žáků internet, stejné využívání internetu i telefonu označilo 11 (17%) žáků a častější využívání telefonu ke kyberšikaně označili 4 (6.2%) žáci.

Otázka č. 6 *Setkal(a) ses s tím, že ti někdo (3 a vícekrát) posílal urážlivé či nepříjemné SMS zprávy, e-maily, psal ti na facebook, na chat, apod.?*

Další uzavřená otázka, kterou byla otázka č. 6, byla zaměřena na případné oběti kyberšikanu. Na tuto otázku odpověděli všichni respondenti a vybírali ze dvou možností.

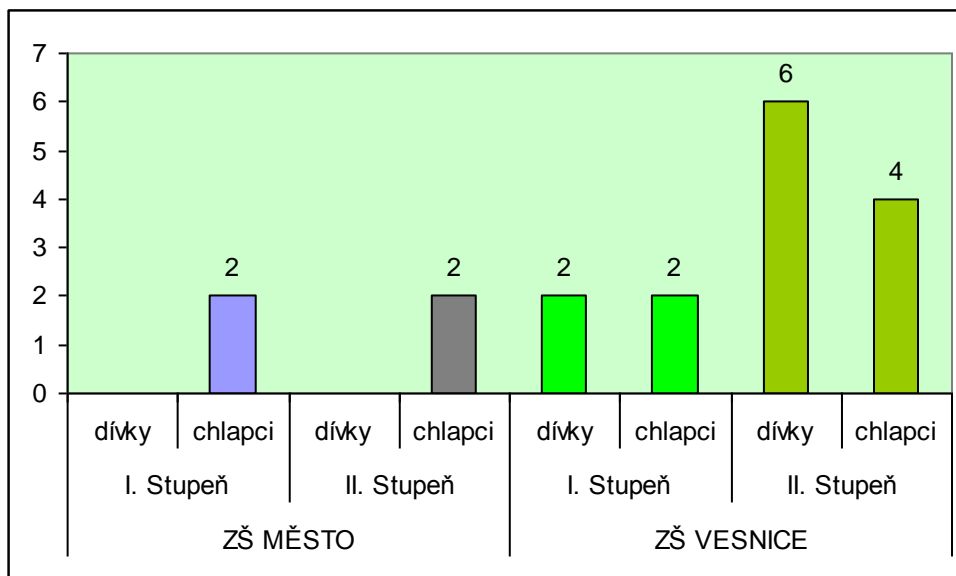
Graf č. 8 Setkal(a) ses s tím, že ti někdo (3 a vícekrát) posílal urážlivé či nepříjemné SMS zprávy, e-maily, psal ti na facebook, na chat, apod.?

Komentář: Na grafu je vidět, že jak na základní škole ve městě, tak na základní škole na vesnici se někteří žáci s kyberšikanou již setkali osobně. Je nutno podotknout, že se jedná o zasílání nepříjemných zpráv formou SMS, e-mailů, facebooku nebo přímo o volání. Kyberšikana realizovaná zvukovými nahrávkami, focením a natáčením bude předmětem výzkumu v otázce č. 9.

Na základní škole ve městě se s kyberšikanou formou SMS zpráv, e-mailů, facebooku, chatu apod. setkali 4 (8%) respondenti a nesetkalo se s ní 46 (92%) respondentů. Na základní škole na vesnici se s tímto druhem kyberšikany setkalo 14 (21.6%) respondentů a dosud se s ní nesetkalo 51 (78.5%) respondentů.

Na tuto otázku jsem se zaměřil také z hlediska rozdělení žáků na první a druhý stupeň. Na prvním stupni základní školy ve městě se s kyberšikanou setkali 2 (4%) respondenti a na druhém stupni stejné základní školy rovněž 2 (4%) respondenti. Ve všech 4 případech se jednalo o chlapce. Ovšem na základní škole na vesnici se s tímto problémem setkali na prvním stupni 4 (6.2%) respondenti, z toho 2 dívky (50%) a 2 chlapci (50%), a na druhém stupni 10 (15.4%) respondentů. Zde se jednalo o 6 (42.9%) dívek a 4 (28.6%) chlapce. Pro větší přehlednost jsem zpracoval graf č.

9, v němž je znázorněn počet a pohlaví respondentů, kteří se setkali s kyberšikanou formou SMS zpráv, e-mailů apod.

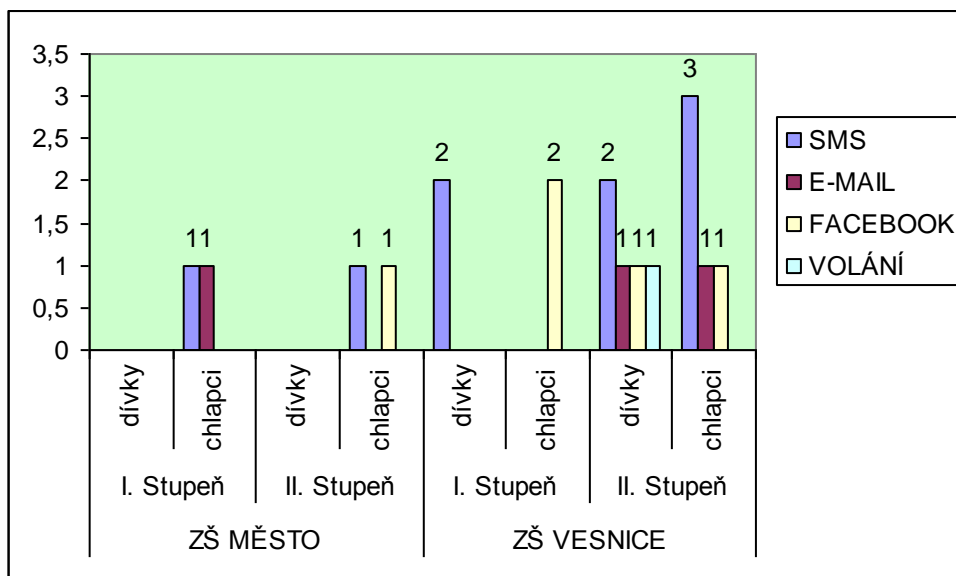
Graf č. 9 Počet a pohlaví respondentů, kteří se již setkali s kyberšikanou formou SMS zpráv, e-mailů apod.

Komentář: Z provedeného výzkumu a vypracovaných grafů č. 8 a 9 je zřejmé, že více obětí kyberšikany realizované zasíláním zpráv se nachází na venkovské základní škole.

Z grafu je rovněž patrné, že na základní škole ve městě jsou oběťmi pouze chlapci, zatímco na základní škole na vesnici mezi oběťmi kyberšikany naopak převažují dívky.

Otázka č. 7 *Pokud ano, jak ti tyto urážlivé a nepříjemné zprávy byly zaslány?*

Tato otázka se týkala pouze respondentů, kteří na předešlou otázku č. 6 odpověděli kladně. Jednalo se o otevřenou otázku, ve které měli respondenti napsat, jak jim nepříjemné zprávy byly zasílány či sdělovány.

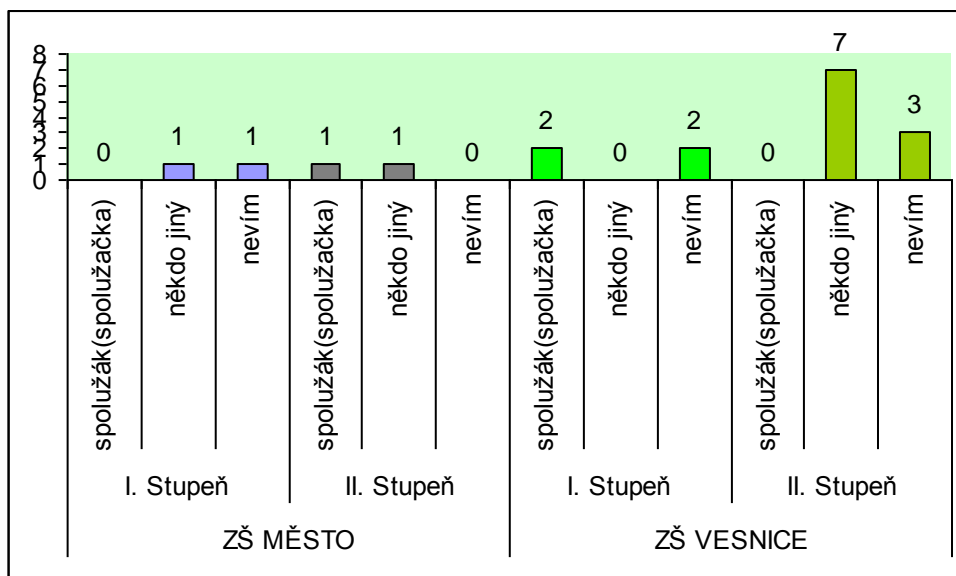

Graf č. 10 Způsoby kyberšikany

Komentář: Na základní škole ve městě byly ke kyberšikaně 2x použity SMS zprávy a poté na stejné úrovni e-mail (1x) a facebook (1x). Také na základní škole na vesnici u kyberšikany dominovaly SMS zprávy (7x) společně se zprávami zasílanými na facebook (7x), následovaly zprávy zasílané na e-mail (2x) a volání (1x). Zde je třeba podotknout, že někteří respondenti zažili kyberšikanu jak přes SMS, tak facebookem, a proto nebude a ani nemůže souhlasit počet respondentů, kteří se s kyberšikanou setkali, s počtem způsobů kyberšikany.

Otázka č. 8 *Víš, kdo ti tyto zprávy zasílal?*

Otázka byla rovněž určena jen respondentům, kteří kladně odpověděli na otázku č. 6. U této uzavřené otázky měli respondenti možnost výběru ze tří odpovědí.

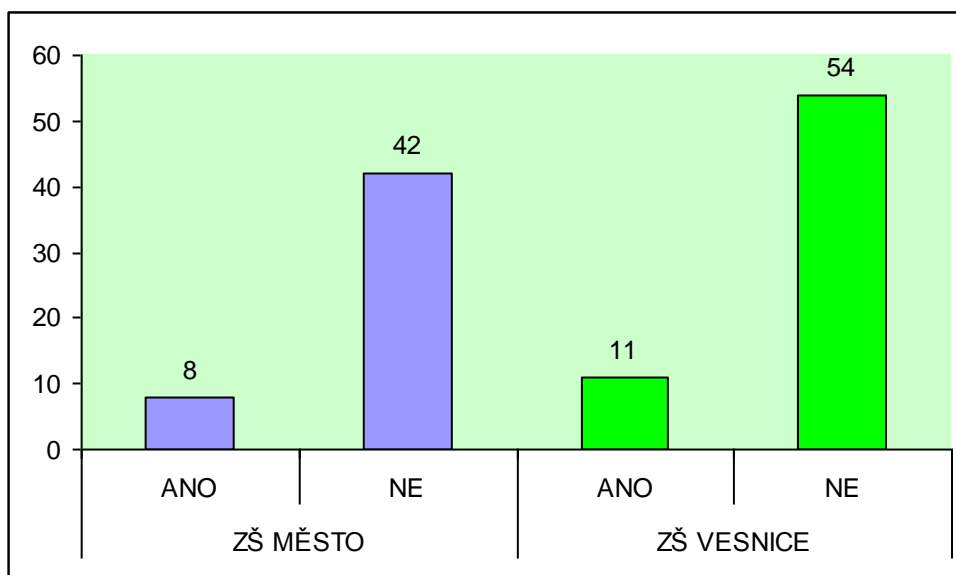
Graf č. 11 Víš kdo ti zprávy psal?

Komentář: Z grafu je patrné, že na základní škole ve městě oběti na prvním stupni v 1 (25%) případě poslal zprávu někdo jiný, než spolužák nebo spolužačka, zde se jednalo o zprávu zaslou na facebook, v 1 (25%) případě oběť nevěděla, kdo zprávu zaslal, jednalo se o zprávu zaslou e-mailem. Na druhém stupni byla oběti v 1 (25%) případě zaslána zpráva v SMS a nejednalo se o spolužáka nebo spolužačku, ale o někoho jiného, a v 1 (25%) případě byla zpráva zaslána na facebook, přičemž se jednalo o spolužáka nebo spolužačku.

Pokud se zaměříme na základní školu na vesnici, tak na prvním stupni ve 2 (14.3%) případech zasílal oběti zprávy spolužák nebo spolužačka a v obou případech se jednalo o zprávy zasílané na facebook. V dalších 2 (14.3%) případech oběti nevěděly, kdo jim nepříjemné zprávy zaslal. V těchto dvou případech se jednalo o SMS zprávy. Na druhém stupni v 7 (50%) případech respondenti uvedli, že jim zprávy zaslal někdo jiný, než spolužák nebo spolužačka. Jednalo se hlavně o zasílání zpráv na facebook, který byl ke kyberšikaně zneužit celkem 6x, 2x byl zneužit e-mail a 2x SMS. Ve 3 (21.5%) případech oběti nevěděly, kdo jim nepříjemné zprávy zaslal. Ve 3 případech k tomu byly zneužity SMS zprávy a jednou volání. Některým respondentům byla zpráva zaslána jak facebookem, tak e-mailem, popřípadě SMS.

Otázka č. 9 *Setkal(a) ses s tím, že o tobě někdo bez tvého vědomí poslal záznam, který tě ztrapňoval před ostatními spolužáky, kamarády a byl pořízen natočením, vyfocením nebo zvukovou nahrávkou?*

Jednalo se o další typ uzavřené otázky, která byla zaměřena na oběti kyberšikany. Na tuto otázku odpověděli všichni respondenti a měli na výběr ze dvou možností.

Graf č. 12 Setkal(a) jsi se s tím, že o tobě někdo bez tvého vědomí poslal záznam, který tě ztrapňoval před ostatními spolužáky, kamarády a byl pořízen natočením, vyfocením nebo zvukovou nahrávkou?

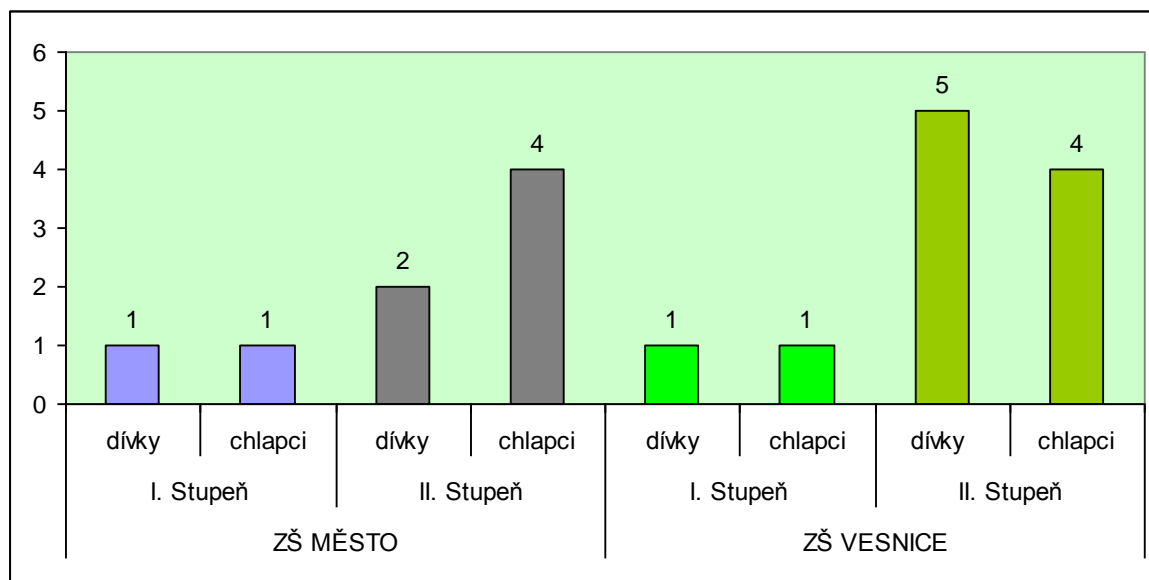
Komentář: Na grafu je vidět, že jak na základní škole ve městě, tak na základní škole na vesnici se někteří respondenti s uvedeným způsobem kyberšikany setkali.

Na základní škole ve městě se tedy s kyberšikanou prostřednictvím zvukové nahrávky, focení, natáčení apod. setkalo 8 (16%) respondentů a nesetkalo 42 (84%) respondentů. Na základní škole na vesnici se s tímto druhem kyberšikany setkalo 11 (17%) respondentů a nesetkalo 54 (83.1%) respondentů. Procentuální hodnoty jsou tedy velmi podobné.

Pokud bychom se zaměřili na srovnání počtu respondentů na prvním a druhém stupni, tak s kyberšikanou na prvním stupni základní školy ve městě se setkali 2 (25%) respondenti, jednalo se o 1 (12.5%) dívku a 1 (12.5%) chlapce a na druhém stupni stejné základní školy bylo v roli oběti 6 (75%) respondentů, kdy se jednalo o 2

(25%) dívky a 4 (50%) chlapce. Také na základní škole na vesnici se s tímto problémem setkali na prvním stupni 2 (18.2%) respondenti, rovněž 1 (9.1%) dívka a 1 (9.1%) chlapec. Na druhém stupni bylo v roli oběti 9 (81.9%) respondentů, přičemž se jednalo o 5 (45.5%) dívek a 4 (36.4%) chlapce. Pro větší přehlednost přikládám graf č. 13, na kterém je znázorněn počet a pohlaví respondentů, kteří se setkali s kyberšikanou, kdy byli natáčeni, foceni, popřípadě zvukově nahráváni.

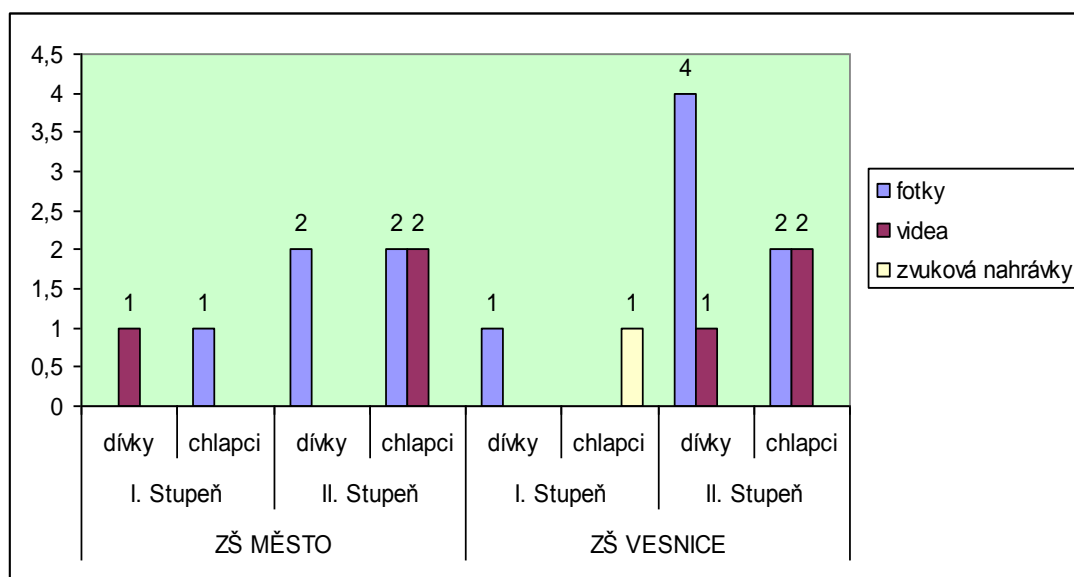

Graf č. 13 Rozdělení respondentů podle pohlaví, základní školy a podle prvního a druhého stupně

Komentář: Z provedeného výzkumu a vypracovaných grafů č. 12 a 13 je patrné, že více oběti kyberšikany, která je realizována focením, natáčením videí, popřípadě zvukovými nahrávkami, je na základní škole na vesnici.

Otázka č. 10 *Pokud ano, čím byl záznam pořízen?*

Tato otázka se týkala pouze respondentů, kteří na předchozí otázku odpověděli kladně. Jednalo se o otevřenou otázku, ve které měli respondenti napsat, čím byl záznam pořízen.

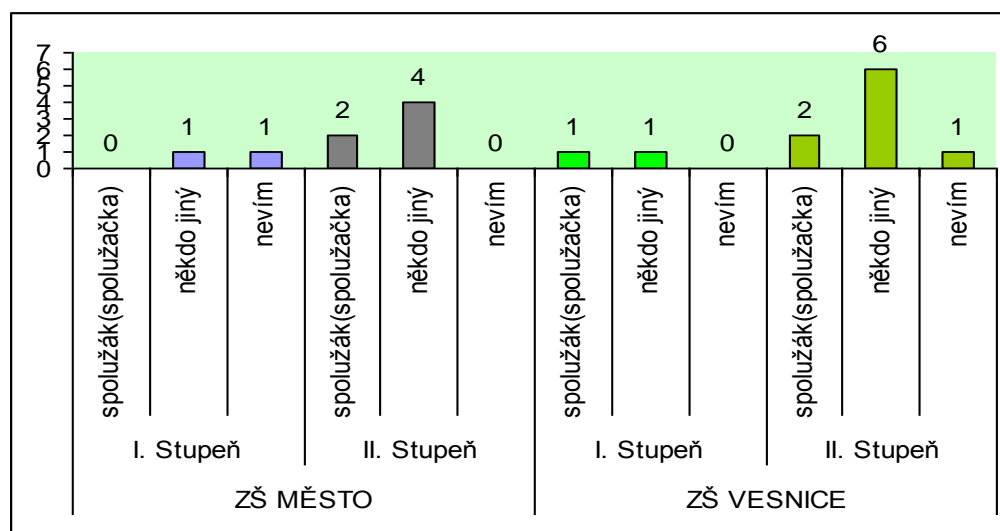

Graf č. 14 Způsoby kyberšikany při pořizování záznamu bez vědomí oběti

Komentář: Na základní škole ve městě bylo zjištěno, že ke kyberšikaně byly nejčastěji zneužívány fotografie (5x) a následně videonahrávky (3x). Rovněž na základní škole na vesnici při kyberšikaně dominovaly fotografie (7x), následovaly videonahrávky (3x) a v jednom případě byla kyberšikana provedena zvukovou nahrávkou.

Otázka č. 11 *Víš, kdo záznam pořídil?*

Otázka byla rovněž určena jen respondentům, kteří kladně odpověděli na otázku č. 9. Jednalo se o uzavřenou otázku, v níž měli respondenti možnost výběru ze tří odpovědí.

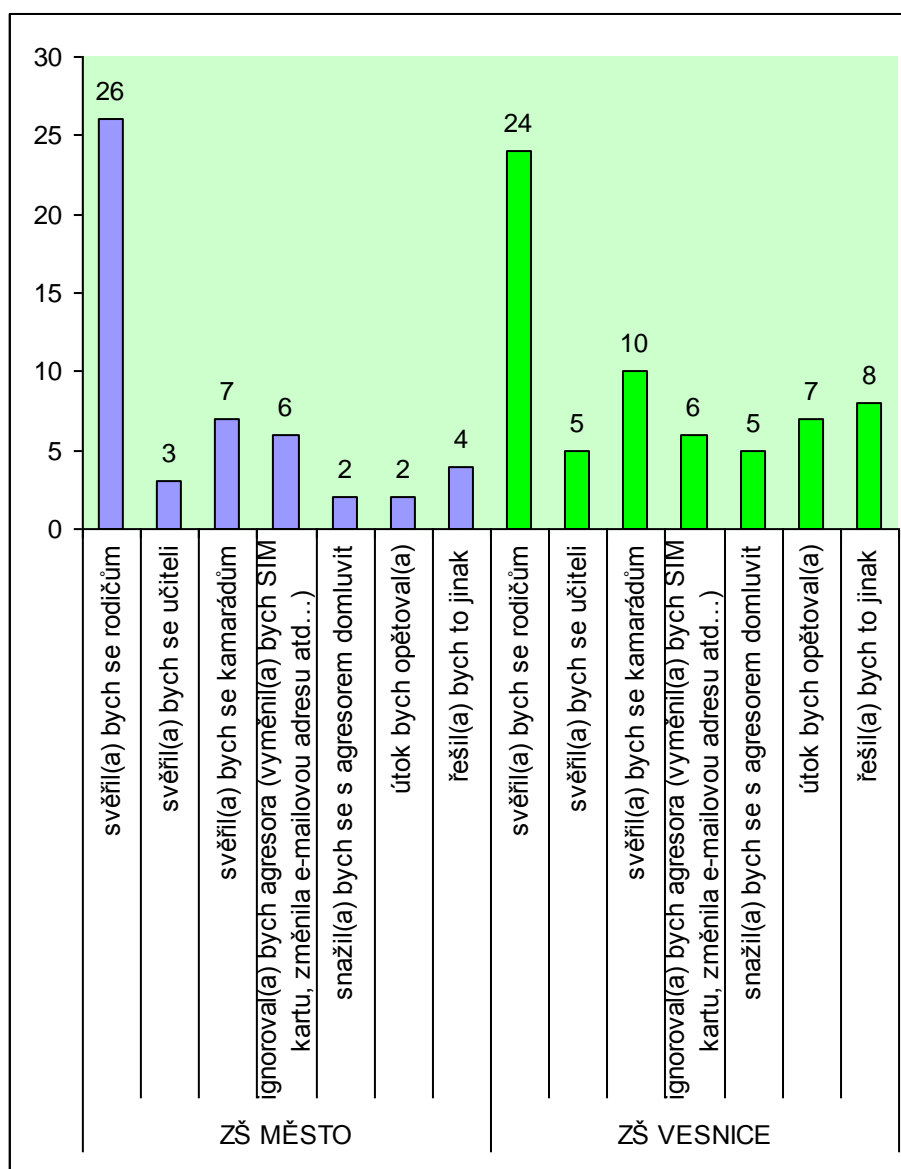
Graf č. 15 Víš, kdo záznam pořídil?

Komentář: Z grafu je vidět, že na základní škole ve městě o oběti na prvním stupni v 1 (12.5%) případech pořídil záznam někdo jiný než spolužák nebo spolužačka, zde se jednalo o videonahrávku, a v 1 (12.5%) případech oběť nevěděla, kdo záznam pořídil, přičemž se jednalo o fotografii. Na druhém stupni byl o oběti ve 2 (25%) případech pořizen záznam spolužákem nebo spolužačkou. Záznamy byly pořizeny videonahrávkou a fotografií. Ve 4 (50%) případech záznam pořídil někdo jiný než spolužák nebo spolužačka. Záznamy byly pořizeny fotografií a videonahrávkou.

Pokud se zaměříme na základní školu na vesnici, tak na prvním stupni v 1 (9.1%) případech pořídil záznam spolužák nebo spolužačka, a to zvukovou nahrávkou. V 1 (9.1%) případech záznam pořídil někdo jiný než spolužák nebo spolužačka, jednalo se o fotografii. Na druhém stupni ve 2 (18.2%) případech oběti uvedly, že záznamy o nich pořídil spolužák nebo spolužačka, a to za pomoci fotografie a videonahrávky. V 6 (54.6%) případech záznam o oběti pořídil někdo jiný než spolužák nebo spolužačka. Záznamy byly pořizovány pomocí fotografií a videonahrávky. V 1 (9.1%) případech oběť nevěděla, kdo o ní záznam pořídil. Jednalo se o záznam pořizený fotografií.

Otázka č. 12 *Pokud by se ti něco podobného stalo, co bys nejspíše udělal?*

Jednalo se o uzavřenou otázku, která byla zaměřena na získání informací o tom, komu by se respondenti svěřili, pokud by se stali obětí kyberšikany. Na tuto otázku odpověděli všichni respondenti a měli na výběr ze 7 možností.

Graf č. 16 Pokud by se ti něco podobného stalo, co bys nejspíše udělal?

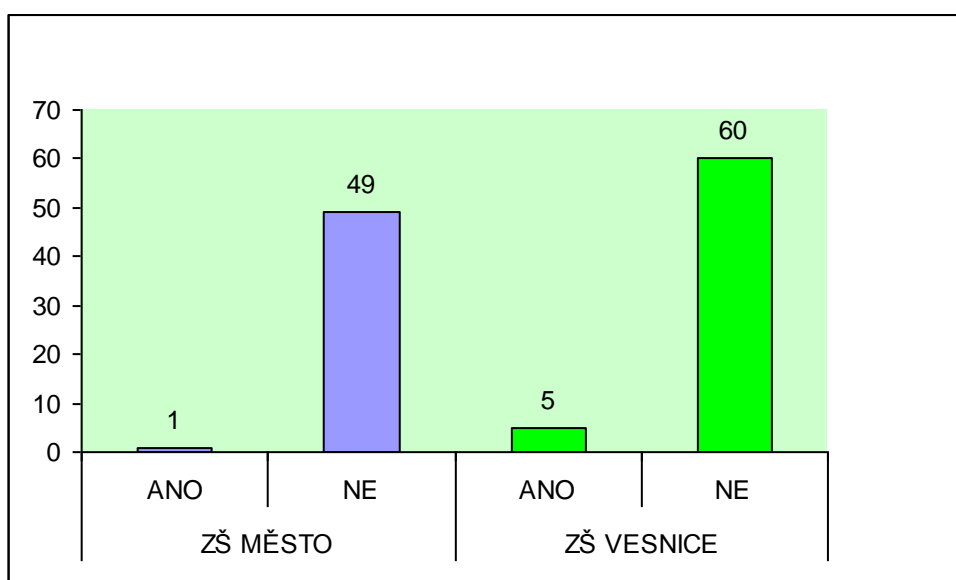
Komentář: Při pohledu na graf č. 16 vidíme, že jak na základní škole ve městě, tak na základní škole na vesnici by se v případě kyberšikany nejvíce respondentů svěřilo rodičům. Tento výsledek nesporně svědčí o tom, že většina dětí cítí ke svým rodičům důvěru a hledá u nich pomoc v případě problémů. Oproti mému očekávání by se však rodičům svěřilo více respondentů z městské školy než z vesnické.

Na základní škole ve městě by se 26 (52%) respondentů svěřilo rodičům, 3 (6%) respondenti by se svěřili učiteli, 7 (14%) kamarádovi, 6 (12%) by agresora ignorovalo, 2 (4%) by se snažili s agresorem domluvit, 2 (4%) by útok opětovali a 4 (8%) respondenti by v pozici oběti kyberšikany řešili jinak. Na základní škole na vesnici by se s tímto problémem 24 (20.9%) respondentů svěřilo rodičům, 5 (4.4%)

respondentů by se svěřilo učitel, 10 (8.7%) kamarádovi, 6 (5.3%) z nich by agresora ignorovalo, 5 (4.4%) by se snažilo s agresorem domluvit, 7 (6.1%) by útok opětovalo a 8 (7%) respondentů by případnou kyberšikanu v roli oběti řešilo jinak.

Otázka č. 13 *Už jsi někomu opakovaně (3 a vícekrát) zaslal(a) nepříjemné a urážlivé SMS zprávy, e-maily, psal(a) jsi takto někomu na facebook, na chat apod.?*

Tato uzavřená otázka směřovala ke zjištění agresorů kyberšikany. Na tuto otázku odpověděli všichni respondenti a měli na výběr ze dvou možných odpovědí.

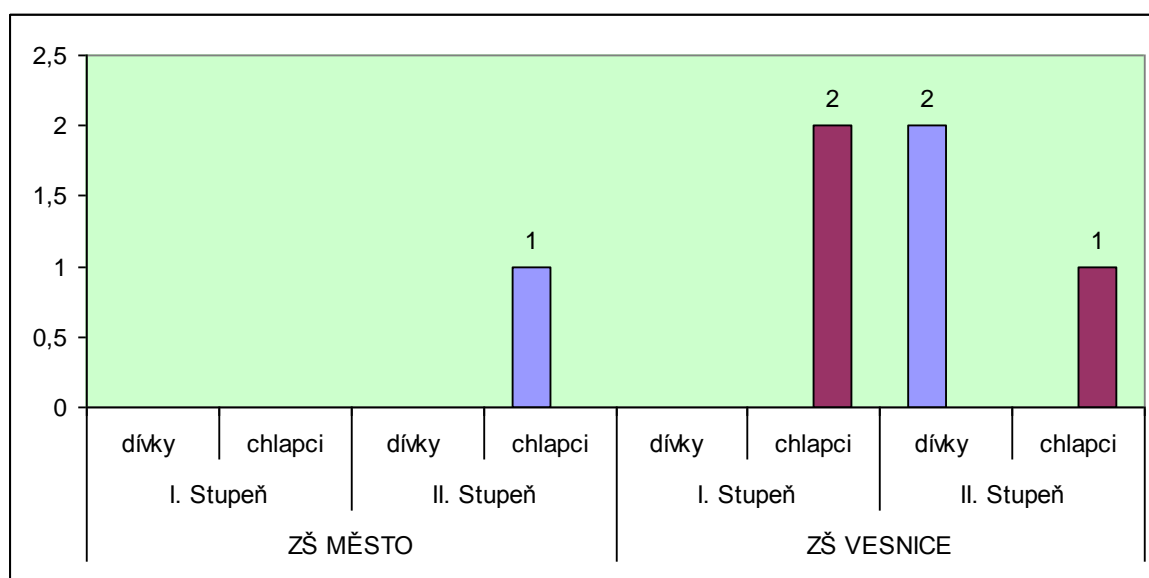
Graf č. 17 Už jsi někomu opakovaně (3 a vícekrát) zaslal(a) nepříjemné a urážlivé SMS zprávy, e-maily, psal(a) jsi takto někomu na facebook, na chat apod.?

Komentář: Na grafu je vidět, že jak na základní škole ve městě, tak na základní škole na vesnici se někteří žáci s kyberšikanou setkali v roli agresora. Je nutno podotknout, že se jedná o zasílání různých zpráv, např. formou SMS, e-mailů, facebooku, nebo o samotné volání. Kyberšikana realizovaná zvukovými nahrávkami, focením, natáčením apod. bude předmětem výzkumu v otázce č. 15.

Na základní škole ve městě byl mezi respondenty zjištěn 1 (2%) agresor, který se kyberšikany dopouštěl formou zasílání SMS zpráv, e-mailů, zpráv na facebooku, na chatu apod. 49 (98%) respondentů se dosud v roli agresora využívajícího uvedené způsoby kyberšikany neocitlo. Na základní škole na venkově se s tímto druhem

kyberšikany v roli agresora setkala 5 (7.7%) respondentů a nesetkala 60 (92.4%) respondentů.

Pokud bychom se zaměřili na srovnání odpovědí respondentů na prvním a druhém stupni, tak s kyberšikanou v roli agresora na prvním stupni základní škole ve městě se nesetkal nikdo a na druhém stupni stejné základní školy byl v postavení agresora 1 (100%) respondent, jednalo se o chlapce. Ovšem na základní škole na vesnici byli v roli agresora na prvním stupni 2 (40%) respondenti, v obou případech chlapci, a na druhém stupni byli v roli agresora 3 (60%) respondenti. Jednalo se zde o 2 (66.7%) dívky a 1 (33.4%) chlapce. Pro větší přehlednost přikládám graf č. 18, v němž je znázorněn počet a pohlaví respondentů, kteří se setkali s kyberšikanou v roli agresora.

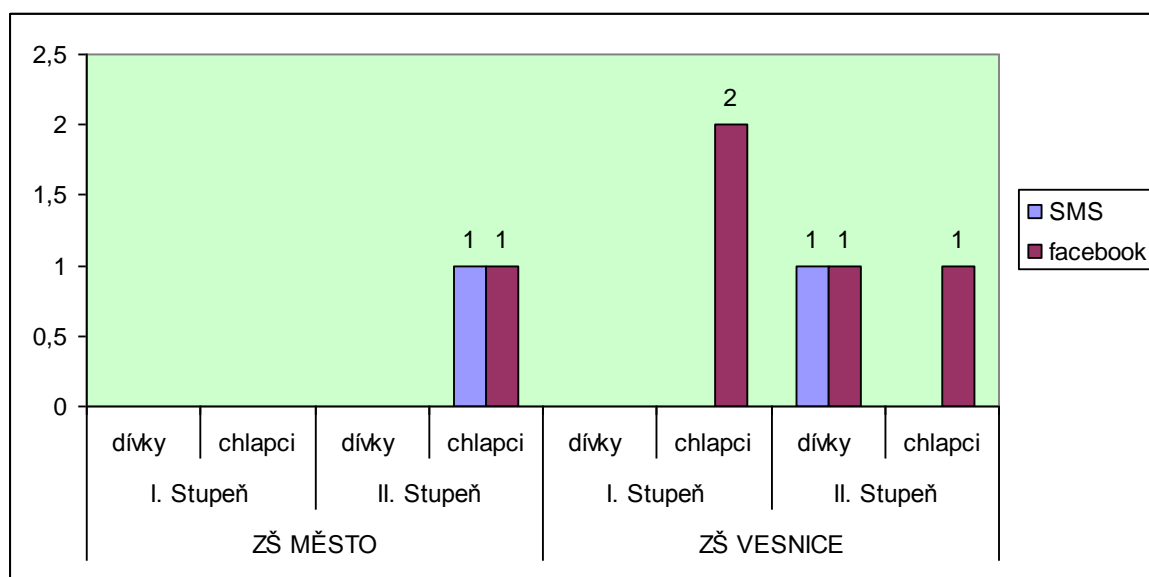
Graf č. 18 Rozdělení respondentů - agresorů podle pohlaví, navštěvované školy a prvního a druhého stupně

Komentář: Z provedeného výzkumu a vypracovaných grafů č. 17. a 18. je patrné, že více agresorů dopouštějících se kyberšikany zasíláním zpráv se nachází na základní škole na vesnici.

Na základní škole ve městě je agresorem kyberšikany 1 (100%) chlapec z druhého stupně. Z výsledků nevyplývá, že by se kyberšikany zasíláním nepříjemných zpráv dopouštěla dívka. Na základní škole na vesnici tomu však bylo jinak. V roli agresora již na prvním stupni byli 2 (14.3%) chlapci, na druhém stupni byli zjištěni dokonce 3 (21.5%) agresori, z toho překvapivě 2 (66.7%) dívky a 1 (33.4%) chlapec.

Otázka č. 14 *Pokud ano, jak jsi mu tyto zprávy zaslal(a)?*

Tato otázka se týkala pouze respondentů, kteří v předchozí otázce odpověděli kladně. Jednalo se o otevřenou otázku, ve které měli respondenti napsat, jak nepříjemné zprávy rozesílali.

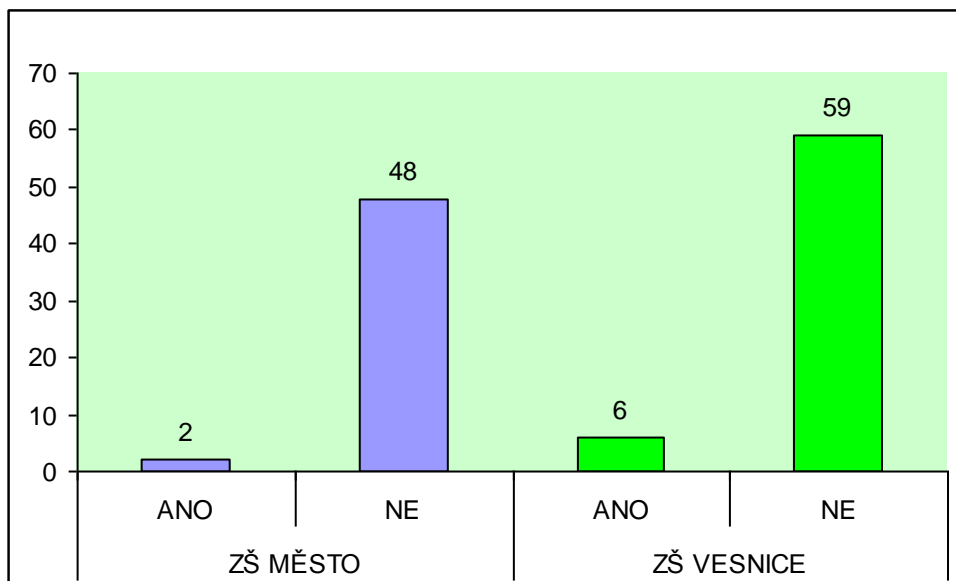
Graf č. 19 Jak agresori nepříjemné zprávy zasílali.

Komentář: Na základní škole ve městě bylo zjištěno, že ke kyberšikaně se shodně zneužíval facebook (1x) a SMS zprávy (1x). Na základní škole na vesnici kyberšikaně dominoval facebook (4x) a v jednom případě byla kyberšikana prováděna pomocí SMS zprávy. Zde je třeba podotknout, že respondent v roli agresora na druhém stupni základní školy ve městě, k zasílání nepříjemných zpráv použil jak facebook, tak SMS zprávy, z tohoto důvodu nebude a ani nemůže souhlasit počet respondentů, kteří se s kyberšikanou setkali v roli agresora a počet případů kyberšikany prováděné jednotlivými způsoby.

Ze zjištěných výsledků je patrné, že na základní škole na vesnici je více agresorů než na základní škole ve městě. V roli agresora byli častěji chlapci než dívky.

Otázka č. 15 *Už jsi o někom pořídil záznam, který ho ztrapňoval před ostatními spolužáky, kamarády a byl pořizen natočením, vyfocením nebo zvukovou nahrávkou?*

Tento tato uzavřená otázka byla zaměřena na zjištění agresorů kyberšikany. Na tuto otázku odpověděli všichni respondenti a měli na výběr ze dvou možností.

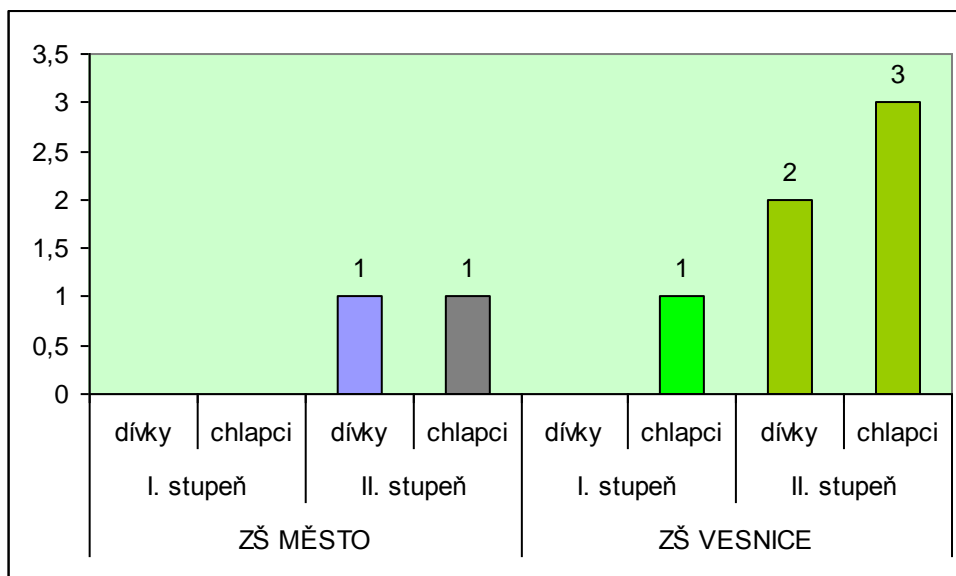
Graf č. 20 Už jsi o někom pořídil záznam, který ho ztrapňoval před ostatními spolužáky, kamarády a byl pořízen natočením, vyfocením nebo zvukovou nahrávkou?

Komentář: V grafu je vidět, že jak na základní škole ve městě, tak na základní škole na vesnici se někteří respondenti s kyberšikanou v roli agresora setkali.

Na základní škole ve městě se tedy v roli agresora s kyberšikanou prováděnou natáčením, vyfocením, zvukovou nahrávkou apod. setkali 2 (4%) respondenti a dosud se s ní neseťkalo 48 (96%) respondentů. Na základní škole na vesnici se s tímto druhem kyberšikany v roli agresora setkalo 6 (9.3%) respondentů a neseťkalo 59 (90.8.1%) respondentů.

Pokud bychom chtěli srovnat situaci na prvním a druhém stupni, tak v roli agresora na prvním stupni základní školy ve městě dosud nebyl nikdo a na druhém stupni stejné základní školy byli v roli agresora 2 (4%) respondenti - 1 (50%) dívka a 1 (50%) chlapec. Na základní škole na vesnici byl již na prvním stupni v této roli 1 (1.6%) respondent – chlapec, na druhém stupni bylo v roli agresora dokonce 5 (7.7%) respondentů, přičemž se jednalo o 2 (40%) dívky a 3 (60%) chlapce. Pro větší přehlednost přikládám graf č. 21, ve kterém je znázorněn počet a pohlaví respondentů, kteří se setkali s kyberšikanou v roli agresora a pořizovali záznamy natáčením, fotografováním, popřípadě zvukovou nahrávkou.

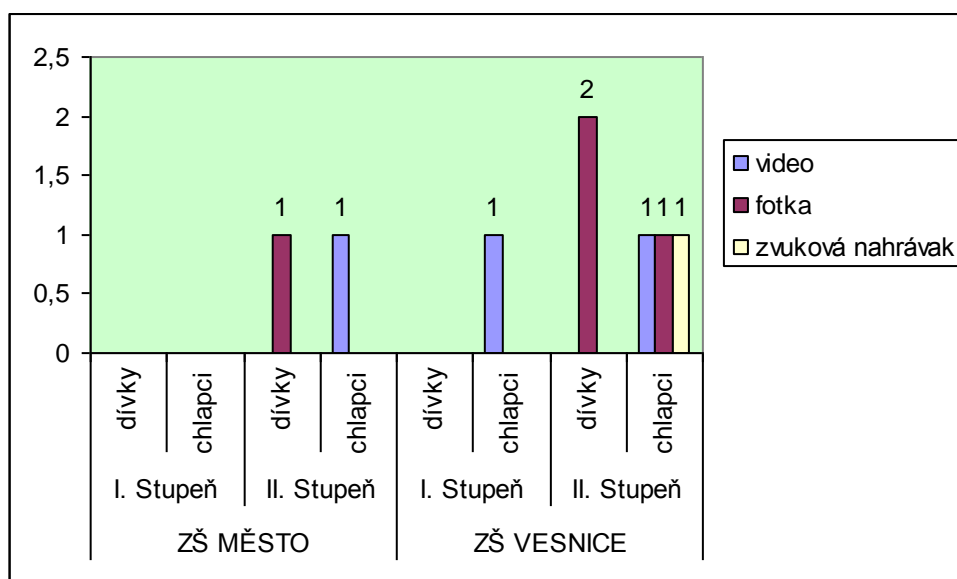

Graf č. 21 Rozdělení respondentů - agresorů podle pohlaví, navštěvované školy a prvního a druhého stupně

Komentář: Z provedeného výzkumu a vypracovaných grafů č. 20 a 21 vyplynulo, že více agresorů dopouštějících se kyberšikany rozesíláním záznamů pořízených natočením, vyfocením nebo zvukovou nahrávkou bylo zjištěno na základní škole na vesnici, přičemž v roli agresora převažují chlapci.

Otázka č. 16 ***Pokud ano, jak jsi tento záznam pořídil(a)?***

Tato otázka se týkala pouze respondentů, kteří na předchozí otázku odpověděli kladně. Jednalo se o otevřenou otázku, ve které měli respondenti napsat, jak záznamy, kterými se dopouštěli kyberšikany, pořídili.

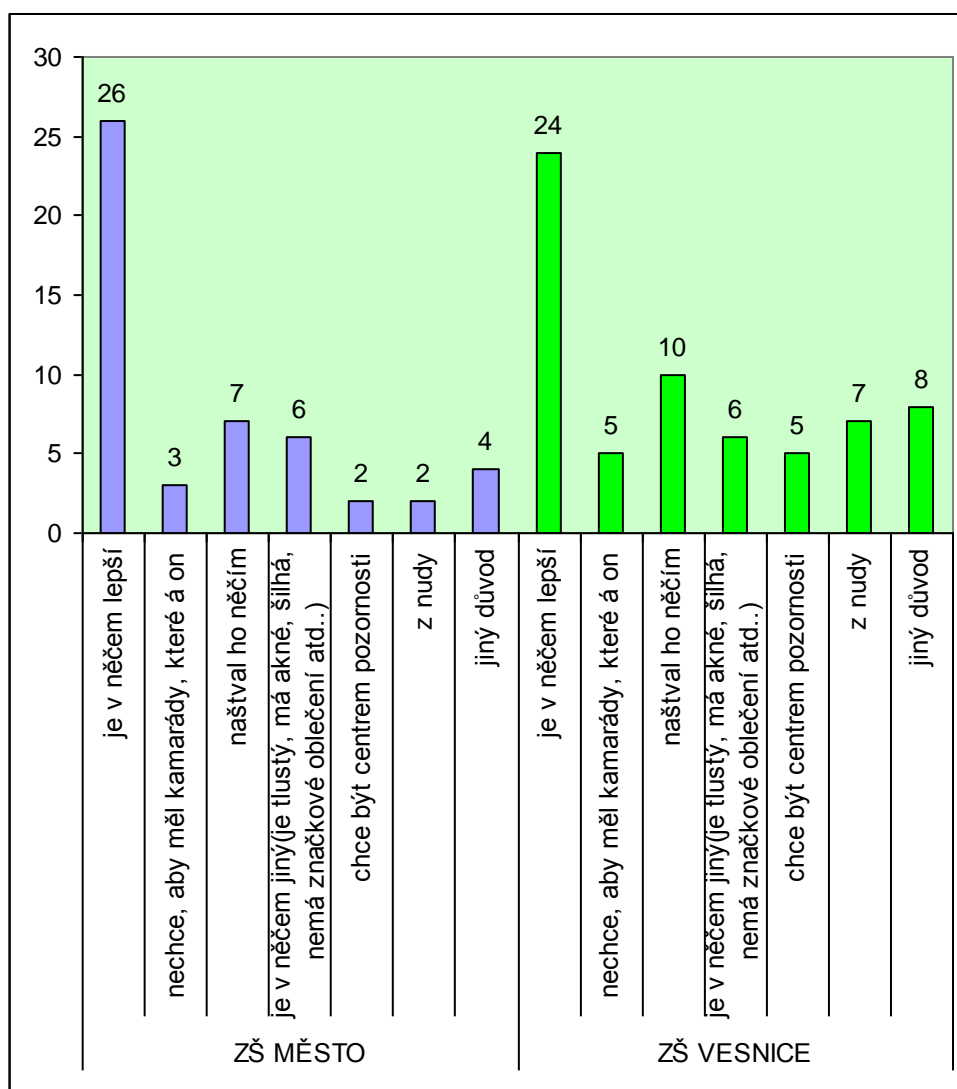
Graf č. 22 Způsoby pořizování záznamů využitých ke kyberšikaně

Komentář: Na základní škole ve městě bylo zjištěno, že ke kyberšikaně se shodně zneužívaly videonahrávky (1x) a fotografie (1x). Na základní škole na vesnici dominovalo pořizování fotografií (3x), následovaly videonahrávky (2x) a v jednom případě si ke kyberšikaně agresor pořídil zvukovou nahrávku.

Z odpovědí na otázku č. 16 vyplynulo, že jsou ke kyberšikaně mezi žáky nejčastěji zneužívány fotografie, o něco méně pak videonahrávky a výjimečně zvukové nahrávky.

Otázka č. 17 *Co je podle tebe důvodem, že někdo jinému člověku zasílá nepříjemné SMS zprávy, MMS zprávy, e-maily, natáčí ho či fotí v nepříjemných situacích a následně tyto záznamy rozesílá?*

Touto uzavřenou otázkou byly zjišťovány názory respondentů na důvody kyberšikany. Na tuto otázku odpověděli všichni respondenti, vybírali ze sedmi nabízených možností.

Graf č. 23 Co je podle tebe důvodem, že někdo jinému člověku zasílá nepříjemné SMS zprávy, MMS zprávy, e-maily, natáčí ho či fotí v nepříjemných situacích a následně tyto záznamy rozesílá?

Komentář: Při vyhodnocení odpovědí na tuto otázku bylo zjištěno, že na základní škole ve městě je podle většiny žáků důvodem kyberšikany to, že je oběť v něčem lepší než agresor, což uvedlo 26 (52%) respondentů. 3 (6%) respondenti si myslí, že agresor nechce, aby oběť měla stejné kamarády, 7 (14%) si myslí, že oběť agresora něčím naštvala, v 6 (12%) případech se respondent domnívá, že je oběť v něčem jiná, 2 (4%) respondenti uvedli, že si myslí, že se agresor dopouští kyberšikany z nudy a 2 (4%) žáci označili jiný důvod. Na základní škole na vesnici 24 (37%) respondentů uvedlo jako důvod kyberšikany, že je oběť v něčem lepší než agresor, 5 (7.7%) si myslí, že agresor nechce, aby oběť měla stejné kamarády jako on, 10 (15.4%) uvedlo

jako důvod kyberšikany, že oběť agresora něčím naštvála, 6 (9.3%) si myslí, že je oběť v něčem jiná, 5 (7.7%) respondentů je toho názoru, že agresor chce být centrem pozornosti, 7 (10.8%) si myslí, že důvodem kyberšikany je nuda a 8 (12.4%) respondentů označilo jiný důvod.

Při pohledu na graf č. 23 vidíme, že na základní škole ve městě i na základní škole na vesnici převažuje názor, že kyberšikany se agresor dopouští proto, že oběť je v něčem lepší.

Otázka č. 18 *Jaký trest bys navrhl(a) tomu, kdo provádí kyberšikanu?*

Otázka byla otevřená a respondenti zde měli možnost navrhnout trest, který by podle nich byl adekvátní pro osobu, která se dopustila kyberšikany. Na tuto otázku odpověděli všichni respondenti.

			policii	vězení	fyzický trest	prospěšné práce	vyřešit v rámci školy	trest od rodičů	zakázat počítač, mobil	pokuta	omluva	léčení	udělat mu to samé	promluvit si s ním	žádný trest	neví	
ZŠ MĚSTO	I. stupeň	dívky			2	1		3	1	1	1	1					
		chlapci	3	2	2	1	1	4	2		2					1	
	II. stupeň	dívky			1		2						2				8
		chlapci	1	4		2			2	2			1		1	1	
	celkem			4	6	5	4	3	7	5	3	3	4			1	10
ZŠ VESNICE	I. stupeň	dívky		2			3					4				4	
		chlapci		3			3					4				4	
	II. stupeň	dívky	1	2	2		4		3		1		3	3	1	1	
		chlapci	1	2	3	2	1	2	1	7	1	2		2		3	
	celkem			2	9	5	2	11	2	4	7	2	10	3	5	1	12
Celkem			2	13	11	7	15	5	11	12	5	13	7	5	2	22	

Tabulka č. 4 přehled navržených trestů respondenty za kyberšikanu

Komentář: Při pohledu na tabulku č. 4 je třeba podotknout, že celkový počet navržených trestů se liší od celkového počtu respondentů, a to z toho důvodu, že někteří respondenti navrhovali i více trestů.

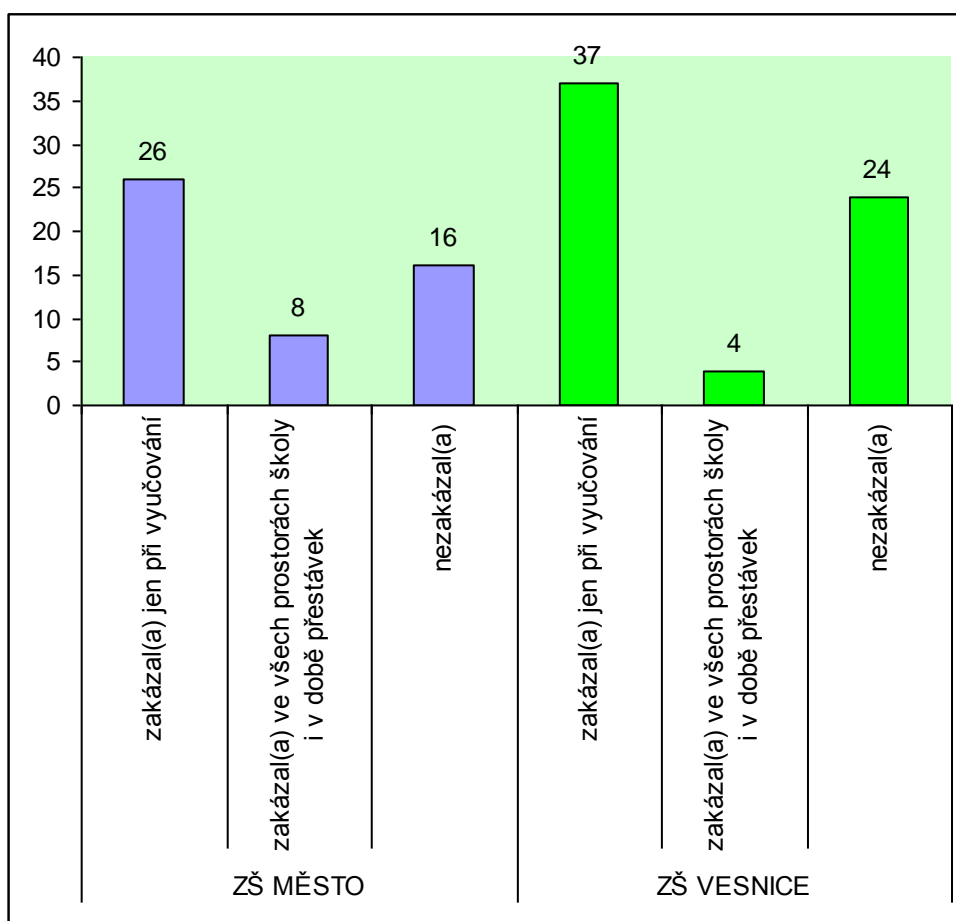
Na základní škole ve městě byl navržen trest vězením ve 4 (7.3%) případech, fyzický trest v 6 (11%) případech, prospěšné práce (pracovní činnost, veřejně prospěšné práce) v 5 (9.1%) případech. Dále bylo navrhováno vyřešit kyberšikanu v rámci školy (napomenutí, důtka, dvojka z chování, vyloučení ze školy), a to ve 4 (7.3%) případech, či v rámci rodiny („zaracha“, zakázat co dělá nejradyji), což navrhovali 3 (5.5%) respondenti, zakázat počítač (internet) nebo mobil bylo navrhováno v 7 (12.8%) případech, pokuta (pokuta, finanční trest, finanční odškodnění oběti) se objevilo v 5 (9.1%) případech, omluva ve 3 (5.5%) případech, léčení (léčení na psychiatrii, v ústavu) ve 3 (5.5%) případech, udělat mu (tedy agresorovi) to samé navrhli 4 (7.3%) respondenti, varianta žádný trest byla zjištěna v 1 (1.9%) případě a v 10 (18.2%) případech se respondenti nedokázali rozhodnout pro žádný konkrétní trest.

Na základní škole na vesnici byl navrženo potrestat agresora ohlášením na policii ve 2 (2.7%) případech, vězením v 9 (12%) případech, fyzický trest se objevil v 5 (6.7%) případech, prospěšné práce (pracovní činnost, veřejně prospěšné práce) ve 2 (2.7%) případech, vyřešit kyberšikanu v rámci školy (napomenutí, důtka, dvojka z chování, vyloučení ze školy) bylo navrženo v 11 (14.7%) případech, trest od rodičů („zaracha“, zakázat co dělá nejradyji) se objevil ve 2 (2.7%) případech, zakázat počítač (internet) nebo mobil bylo navrhováno ve 4 (5.4%) případech, pokuta (pokuta, finanční trest, finanční odškodnění oběti) v 7 (9.4%) případech, omluva ve 2 (2.7%) případech, léčení (léčení na psychiatrii, v ústavu) v 10 (13.4%) případech, udělat mu to samé navrhovali 3 (4%) respondenti, promluvit si s ním 5 (6.7%) respondentů, varianta žádný trest byla zjištěna v 1 (1.4%) případě a ve 12 (16%) případech se respondenti nedokázali rozhodnout pro žádný trest.

Zajímavostí při vyhodnocování odpovědí na tuto otázku bylo to, že někteří respondenti, kteří sami přiznali, že byli v roli agresora, by jako trest zvolili dle mého názoru jeden z nejtvrděších jmenovaných trestů a tím bylo vězení.

Otázka č. 19 *Používání mobilního telefonu bys*

Tato uzavřená otázka byla zaměřena na zjištění názoru žáků na používání mobilního telefonu ve škole. Na otázku se třemi nabízenými možnostmi odpověděli všichni respondenti.

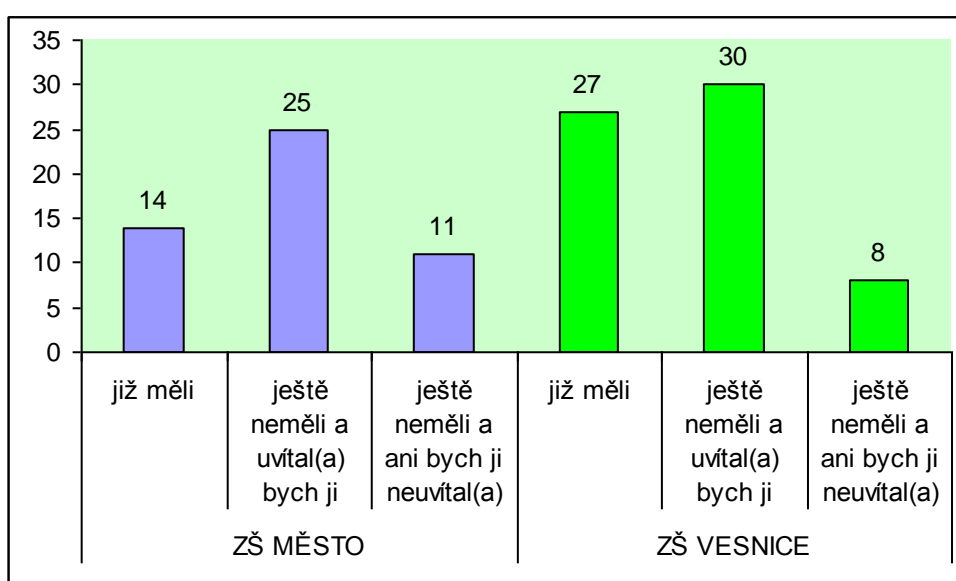
Graf č. 24 Použití mobilního telefonu bys

Komentář: Z grafu č. 24 je vidět, že nejvíce respondentů jak ze základní školy ve městě, tak ze základní školy na vesnici, bylo pro zákaz používání mobilního telefonu při vyučování. Na základní škole ve městě bylo pro zákaz používání mobilního telefonu při vyučování 26 (52%) respondentů, pro zákaz používání mobilního telefonu ve všech prostorách školy i v době přestávek bylo 8 (16%) respondentů a mobilní telefon by nezakázalo 16 (32%) respondentů. Na základní škole na vesnici by zakázalo používání mobilního telefonu jen při vyučování 37 (57%) respondentů, pro zákaz používání mobilního telefonu ve všech prostorách školy i v době přestávek

se rozhodli 4 (6.2%) respondenti a používání mobilního telefonu by nezakázalo 24 (37%) respondentů.

Otázka č. 20 *Přednášku o kyberšikaně jsme na škole*

Jednalo se o další uzavřenou otázku, která si kladla za cíl zjistit, zda již žáci někdy měli přednášky zabývající se problematikou kyberšikany a zda by případně o ně měli zájem. Na tuto otázku odpověděli všichni respondenti a měli na výběr ze tří možností.

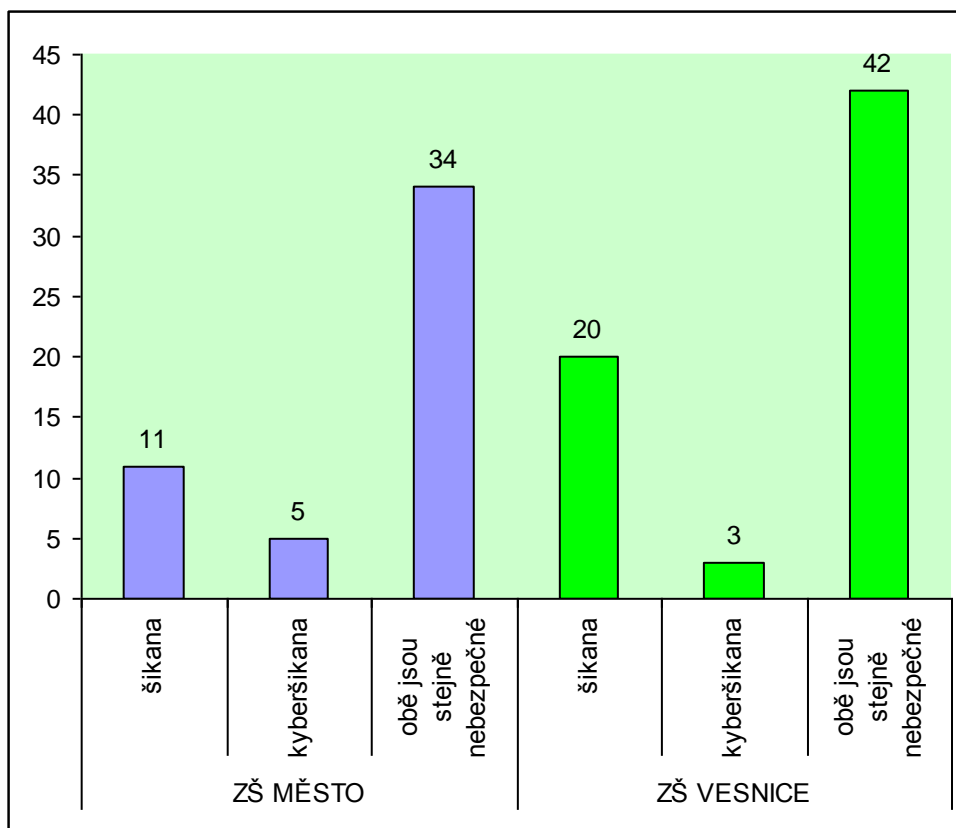

Graf č. 25 Přednášku o kyberšikaně jsme na škole

Komentář: Z grafu č. 25 je patrné, že na základní škole ve městě by mělo 25 (50%) respondentů zájem o přednášku se zaměřením na problematiku kyberšikany, kdy zároveň uvedli, že tento typ přednášky ještě na škole neměli. 14 (28%) respondentů odpovědělo, že přednášku o kyberšikaně na škole již měli a 11 (22%) respondentů uvedlo, že přednášku sice ještě neměl, ale ani by ji mít nechtěli. Na základní škole na vesnici by přednášku o problematice kyberšikany uvítalo 30 (46.2%) respondentů, 27 (41.6%) respondentů tuto přednášku již mělo a 8 (12.4%) respondentů by tuto přednášku neuvítalo.

Otázka č. 21 *Co je podle tebe více nebezpečné?*

Tato uzavřená otázka byla zaměřena na zjištění, zda respondenti považují za nebezpečnější „klasickou“ šikana, kyberšikana, anebo zda jim připisují stejnou závažnost. Na otázku odpověděli všichni respondenti a měli na výběr ze tří možností.

Graf č. 26 Co je podle tebe více nebezpečné?

Komentář: Jelikož ani odborníci se nemohou shodnout na tom, co je více nebezpečné, zda šikana nebo kyberšikana, rozhodl jsem se zjistit názor žáků základních škol ve městě a na vesnici. Na základní škole ve městě si myslí 34 (68%) respondentů, že šikana a kyberšikana jsou stejně nebezpečné, 11 (22%) respondentů si myslí, že více nebezpečná je šikana, a podle 5 (10%) respondentů je nebezpečnější kyberšikana. 42 (64.7%) respondentů na základní škole na vesnici si myslí, že obě šikany jsou stejně nebezpečné, 20 (30.8%) respondentů si myslí, že více nebezpečná je šikana a 3 (4.7%) respondenti jsou toho názoru, že nebezpečnější je kyberšikana.

8.8 Shrnutí výsledků výzkumu

Výzkum, který je součástí mé bakalářské práce, jsem v první řadě zaměřil na srovnání výskytu kyberšikany na základní škole ve městě s výskytem téhož jevu na základní škole na vesnici, a to v okrese Vsetín.

O spolupráci jsem tedy požádal jednu základní školu ve městě, konkrétně Základní školu Integra v obci Vsetín, v místní části Rybníky. Z této základní školy se výzkumu zúčastnilo 50 respondentů. Druhou spolupracující školou byla škola na vesnici, Základní škola Liptál, kde se výzkumu zúčastnilo 65 respondentů. Celkově se tak výzkumu zúčastnilo 115 respondentů.

Na začátku samotného výzkumu jsem si stanovil výzkumný problém, hlavní cíl, dílčí cíle. Dále jsem v souvislosti s prováděným výzkumem stanovil výzkumné otázky.

Samotné výzkumné šetření bylo prováděno metodou dotazníkového šetření, a to na výše jmenovaných školách. Při prezentaci výsledků byly použity grafy a tabulky.

Hlavní výzkumný problém

Jaký je výskyt kyberšikany na základních školách ve městě a na vesnici?

Na základě provedeného výzkumu a jeho následného vyhodnocení jsem zjistil, že na základní škole na vesnici se kyberšikana vyskytuje ve větší míře než na základní škole ve městě.

Kyberšikana byla dále pro potřeby výzkumu rozdělena do dvou kategorií. První kategorii představovala kyberšikana prováděná opakovaným rozesíláním SMS zpráv, zpráv na e-mail, facebook atd. a druhou kategorii tvořila kyberšikana realizovaná zasíláním ztrapňujících záznamů pořízených videem, focením, popřípadě zvukovým záznamem.

Na základní škole na vesnici se s kyberšikanou v první kategorii v roli oběti setkala 14 (21%) z 65 respondentů, zatímco na základní školy ve městě se s touto kategorií kyberšikany setkali pouze 4 (8%) respondenti z 50.

Ve druhé kategorii kyberšikany se v roli oběti ocitlo na základní školy na vesnici 11 (17%) respondentů z celkového počtu 65 žáků a na základní škole ve městě 8 (16%) respondentů z celkového počtu 50.

Výrazný rozdíl je patrný v první kategorii, kde je na základní škole na vesnici o 13 % více obětí kyberšikany, než tomu je na základní škole ve městě. Ve druhé kategorii sice není rozdíl velký, ale přesto bylo zjištěno na vesnici více obětí kyberšikany, a to o 1%, než na základní škole ve městě.

Také zjišťování kyberšikany z pozice agresora je rozděleno do dvou kategorií podle stejného hlediska. V první kategorii bylo zjišťováno, zda respondent opakovaně (3 a vícekrát) rozesílal někomu nepříjemné SMS zprávy, zprávy na e-mail, facebook atd. Na škole na vesnici bylo zjištěno, že tímto způsobem provedlo kyberšikanu z celkového počtu 65 dotazovaných 5 (7.76%) respondentů. Naproti tomu na základní škole ve městě byl při dotazníkovém šetření zjištěn z celkového počtu 50 respondentů pouze 1 (2%) respondent, který přiznal, že se tímto způsobem dopustil kyberšikany.

Druhou kategorií kyberšikany v mém dotazníku představovalo pořizování záznamů nepříjemných situací videem, fotografováním či zvukovou nahrávkou. Na základní škole na vesnici tímto způsobem provádělo kyberšikanu z 65 dotazovaných 6 (9.3%) respondentů, zatímco na základní škole ve městě se tímto způsobem kyberšikany dopustili 2 (4%) respondenti z 50 dotazovaných.

Z výše uvedených výsledků bylo zjištěno, že v první kategorii je na základní škole na vesnici o 5.76% agresorů více na základní škole ve městě. Také ve druhé kategorii se v porovnání s městskou základní školou nachází více agresorů na základní škole na vesnici, a to o 5.3% .

Z výše uvedených výsledků je patrné, že kyberšikanou je více zasažena základní škola na vesnici.

Jednotlivé výzkumné otázky

Otázka č. 1 *Je informovanost o pojmu kyberšikana vyšší na městské základní škole nebo na základní škole na vesnici?*

Z výzkumu je zřejmé, že ze základní školy ve městě 44 (88%) respondentů pojem kyberšikana vysvětlit dokázalo a 6 (12%) respondentů to nedokázalo. Ve srovnání se základní školou na vesnici, kde pojem kyberšikana dokázalo vysvětlit 55 (84.7%) respondentů a 10 (15.4%) respondentů pojem vysvětlit nedokázalo, je na tom

základní škola ve městě trochu lépe. Na městské škole je tedy o něco menší pravděpodobnost, že se žáci kyberšikany dopustí nevědomě.

Otázka č. 2 *Kolik z dotazovaných žáků se již setkalo s kyberšikanou v roli oběti?*

Na základě výzkumu jsem zjistil, že s kyberšikanou zaměřenou na rozesílání opakovaných (3 a vícekrát) zpráv pomocí SMS, e-mailů, facebooku apod. se v roli oběti se na základní škole ve městě setkali z 50 dotazovaných 4 (8%) respondenti, přičemž se jednalo o čtyři chlapce, 2 (50%) chlapci byli z prvního stupně a 2 (50%) z druhého stupně. Naproti tomu na základní škole na vesnici se s tímto způsobem kyberšikany setkalo 14 (21%) respondentů z celkového počtu 65 dotazovaných. Jednalo se o 4 (28.6%) respondenty z prvního stupně, konkrétně 2 (50%) dívky a 2 (50%) chlapce, a 10 (71.5%) respondentů z druhého stupně - 6 (42.9%) dívek a 4 (28.6%) chlapce.

Ze zjištěných výsledků je vidět, že zatímco na základní škole ve městě jsou oběťmi kyberšikany zaměřené na rozesílání opakovaných (3 a vícekrát) zpráv pomocí SMS, e-mailů, facebooku apod. jen chlapci, tak na základní škole na vesnici se oběťmi staly osmkrát dívky a v šesti případech chlapci.

S kyberšikanou zaměřenou na pořizování videí, fotografií nebo zvukových nahrávek se na základní škole ve městě setkalo z 50 dotazovaných celkem 8 (16%) respondentů. Konkrétně se jednalo o 2 (25%) respondenty z prvního stupně, o 1 (50%) dívku a 1 (50%) chlapce, a o 6 (75%) respondentů z druhého stupně, což byly 2 (25%) dívky a 4 (75%) chlapci.

Naproti tomu na základní škole na vesnici se z 65 dotazovaných setkalo s tímto druhem kyberšikany 11 (17%) respondentů, přičemž byli 2 (18.2%) z prvního stupně, 1 (50%) dívka a 1 (50%) chlapec, a 9 (81.9%) respondentů z druhého stupně, což bylo 5 (45.5%) dívek a 4 (36.4%) chlapci.

Z výsledků výzkumu je vidět, že zatímco na základní škole ve městě jsou oběťmi kyberšikany realizované pořizováním videí, fotografií nebo zvukového záznamu častěji chlapci (5 chlapců, 3 dívky), tak na základní škole na vesnici se oběťmi kyberšikany stalo šest dívek a pět chlapců.

Závěrem tedy lze konstatovat, že na základní škole ve městě se oběťmi kyberšikanou častěji stávali chlapci, ovšem na základní škole na vesnici byly v pozici oběti častěji dívky. Rozdíly zde nejsou příliš velké, přesto zůstává poměrně překvapivým zjištěním, že dívky nejsou kyberšikanou ohrožovány o nic méně než chlapci.

Otázka č. 3 *Jak by se dotazovaní žáci zachovali, kdyby se setkali s kyberšikanou v roli oběti?*

Při provedeném dotazníkovém šetření bylo zjištěno, že na základní škole ve městě by se při problémech s kyberšikanou 26 (52%) respondentů svěřilo rodičům, 3 (6%) respondenti by se svěřili učiteli, 7 (14%) kamarádovi, 6 (12%) by agresora ignorovalo, 2 (4%) by se snažili s agresorem domluvit, 2 (4%) by útok opětovali a 4 (8%) respondenti by v pozici oběti kyberšikanu řešili jinak. Na základní škole na vesnici by se s tímto problémem 24 (20.9%) respondentů svěřilo rodičům, 5 (4.4%) respondentů by se svěřilo učiteli, 10 (8.7%) kamarádovi, 6 (5.3%) z nich by agresora ignorovalo, 5 (4.4%) by se snažilo s agresorem domluvit, 7 (6.1%) by útok opětovalo a 8 (7%) respondentů by případnou kyberšikanu v roli oběti řešilo jinak.

Jak na základní škole ve městě, tak na základní škole na vesnici by se v případě kyberšikanu nejvíce respondentů svěřilo rodičům. Tento výsledek nesporně svědčí o tom, že většina dětí cítí ke svým rodičům důvěru a hledá u nich pomoc v případě problémů. Oproti mému očekávání by se však rodičům svěřilo více respondentů z městské školy než z vesnické.

Otázka č. 4 *Kolik z dotazovaných žáků se již setkalo s kyberšikanou v roli agresora?*

Také kyberšikana z pozice agresora byla v dotazníkovém šetření zjišťována ve dvou kategoriích. První kategorii tvořilo opakované (3 a vícekrát) zaslání nepříjemných SMS zpráv, e-mailů, zpráv na facebook atd. a druhou kategorií bylo pořizování záznamů pomocí videí, fotografií nebo zvukových nahrávek.

V první kategorii se na základní škole ve městě z celkového počtu 50 dotazovaných setkal s kyberšikanou v roli agresora pouze 1 (2%) respondent - chlapec z druhého stupně. Na základní škole na vesnici bylo v této kategorii zjištěno 5 (7.76%) agresorů

z celkového počtu 65 dotazovaných. Jednalo o 2 (40%) respondenty z prvního stupně, přičemž šlo o chlapce, a o 3 (60%) respondenty z druhého stupně, zde se jednalo o 2 (66.7%) dívky a 1 (33.4%) chlapce.

Tímto šetřením byl na základní škole ve městě zjištěn pouze jeden agresor, a to chlapec, a na základní škole na vesnici se k roli agresora přiznali tři chlapci a dvě dívky.

Ve druhé kategorii kyberšikany bylo zjištěno, že na základní škole ve městě byli v roli agresora 2 (4%) respondenti z celkového počtu 50 dotazovaných, přičemž se jednalo o 1 (50%) dívku a 1 (50%) chlapce z druhého stupně. Z dotazníkového šetření nevyplynulo, že by se v roli agresora ocitl respondent z prvního stupně. Naopak na základní škole na vesnici se v této kategorii kyberšikany k roli agresora přiznalo 6 (9.3%) respondentů z celkového počtu 65 dotazovaných, přičemž 1 (16.7%) chlapec byl z prvního stupně a 5 zbývajících (83.4%) respondentů ze stupně druhého. V tomto případě se jednalo o 2 (40%) dívky a 3 (60%) chlapce.

Závěrem lze říci, že z dotazníkového šetření vyplynulo, že jak na základní škole ve městě, tak i na základní škole na vesnici se v roli agresora častěji ocitají chlapci než dívky.

Otázka č. 5 *Jaké jsou dle dotazovaných žáků důvody kyberšikany?*

Při provedeném dotazníkovém šetření a následném vyhodnocení odpovědí bylo zjištěno, že na základní škole ve městě je podle většiny žáků důvodem kyberšikany to, že je oběť v něčem lepší než agresor, což uvedlo 26 (52%) respondentů. 3 (6%) respondenti si myslí, že agresor nechce, aby oběť měla stejné kamarády, 7 (14%) si myslí, že oběť agresora něčím naštvála, v 6 (12%) případech se respondent domnívá, že je oběť v něčem jiná, 2 (4%) respondenti uvedli, že si myslí, že se agresor dopouští kyberšikany z nudy a 2 (4%) žáci označili jiný důvod.

Na základní škole na vesnici 24 (37%) respondentů uvedlo jako důvod kyberšikany, že je oběť v něčem lepší než agresor, 5 (7.7%) si myslí, že agresor nechce, aby oběť měla stejné kamarády jako on, 10 (15.4%) uvedlo jako důvod kyberšikany, že oběť agresora něčím naštvála, 6 (9.3%) si myslí, že je oběť v něčem jiná, 5 (7.7%) respondentů je toho názoru, že agresor chce být centrem pozornosti, 7 (10.8%) si

myslí, že důvodem kyberšikany je nuda a 8 (12.4%) respondentů označilo jiný důvod.

Dle zjištěných skutečností vidíme, že mezi žáky obou základních škol převažuje názor, že kyberšikany se agresor dopouští proto, že oběť je v něčem lepší než on.

Otázka č. 6 *Co si žáci myslí o omezení používání mobilního telefonu ve škole?*

Na základě dotazníkového šetření bylo zjištěno, že nejvíce respondentů ze základní školy ve městě i ze základní školy na vesnici bylo pro zákaz používání mobilního telefonu při vyučování. Na základní škole ve městě bylo pro zákaz používání mobilního telefonu při vyučování 26 (52%) respondentů, pro zákaz používání mobilního telefonu ve všech prostorách školy i v době přestávek bylo 8 (16%) respondentů a mobilní telefon by nezakázalo 16 (32%) respondentů. Na základní škole na vesnici by zakázalo používání mobilního telefonu jen při vyučování 37 (57%) respondentů, pro zákaz používání mobilního telefonu ve všech prostorách školy i v době přestávek se rozhodli 4 (6.2%) respondenti a používání mobilního telefonu by nezakázalo 24 (37%) respondentů.

Tento výsledek se dá hodnotit jako velmi pozitivní, neboť většina žáků obou škol souhlasí se zákazem používání mobilních telefonů během vyučování, což také vyžadují školní řády obou základních škol. Lze tedy předpokládat, že považují-li žáci tento zákaz za správný, budou jej také respektovat.

Otázka č. 7 *Je dle žáků ZŠ víc nebezpečnější kyberšikana než šikana?*

Při provedeném dotazníkovém šetření bylo zjištěno, že na základní škole ve městě si myslí 34 (68%) respondentů, že šikana a kyberšikana jsou stejně nebezpečné, 11 (22%) respondentů si myslí, že více nebezpečná je šikana, a podle 5 (10%) respondentů je nebezpečnější kyberšikana. 42 (64.7%) respondentů na základní škole na vesnici si myslí, že obě podoby šikany jsou stejně nebezpečné, 20 (30.8%) respondentů si myslí, že více nebezpečná je šikana a 3 (4.7%) respondenti jsou toho názoru, že nebezpečnější je kyberšikana.

Závěrem lze konstatovat, že jak na základní škole ve městě, tak na základní škole na vesnici převažoval mezi žáky názor, že obě formy šikany jsou stejně nebezpečné. Z toho vyplývá, že se naštěstí nepotvrdila obava, že děti kyberšikanu podceňují a nevnímají ji jako nebezpečí.

ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci, kterou jsem nazval „Kyberšikana na základních školách“, jsem se chtěl nejen podrobně zabývat kyberšikanou, ale zároveň srovnat její výskyt na základních školách ve městě a na vesnici v okrese Vsetín. K tomuto rozhodnutí mě vedl fakt, že v žádném z dostupných dosavadních výzkumů jsem nenašel srovnání výskytu kyberšikany ve městě a na vesnici. Mnoho prací se tématem kyberšikany zabývá spíše v obecné rovině, mě však konkrétně zajímalo, zda je tento „trend“ větším problémem na základní škole ve městě či na vesnici.

Při psaní bakalářské práce jsem musel vycházet jak z odborné literatury, periodik, zákonů, tak i z internetových zdrojů, a to proto, že literatury, která by se přímo věnovalo problematice kyberšikany, je poměrně málo.

Hlavní výzkumný cíl mé práce byl splněn, neboť z výsledků mého výzkumu zřetelně vyplynulo, že znalost pojmu kyberšikana je mezi žáky obou základních škol nad očekávání vysoká. Dokázalo jej uspokojivě vysvětlit 99 respondentů z celkového počtu 115. Zároveň mě ale nepotěšil fakt, že nikdo z respondentů nedokázal uvést název instituce, která se kyberšikanou zabývá. Přesto by si žáci v případě potřeby informace o kyberšikaně pravděpodobně nalézt dokázali. Z odpovědí v dotazníku lze vyčíst, že respondenti by pomoc a informace o kyberšikaně hledali většinou náhodně v internetových vyhledávačích.

Výzkumem jsem zjistil, že kyberšikana je větším problémem na základní škole na vesnici než na základní škole ve městě. Tento fakt potvrzuje hlavně to, že z výzkumu vyplynulo, že na základní škole na vesnici je jak více obětí, tak i více agresorů. Dále lze podle výsledků výzkumu konstatovat, že na základní škole ve městě jsou oběťmi častěji chlapi než dívky, ovšem na základní škole na vesnici je mezi oběťmi kyberšikany překvapivě více dívek než chlapců.

V roli agresora se však jednoznačně častěji ocitají chlapi, a to shodně na škole ve městě i na vesnici.

V dotazníkovém šetření bylo zjišťováno, jaký by byl na obou základních školách zájem o provedení prevence formou přednášky o kyberšikaně. Je potěšující, že na obou školách by většina respondentů přednášku o této aktuální problematice přivítala.

Výzkumný cíl mé práce byl splněn, neboť bylo díky dotazníkovému šetření zjištěno mnoho konkrétních informací o kyberšikaně na základních školách.

Domnívám se, že už samotné vyplňování dotazníků přispělo k tomu, že mnozí žáci si uvědomili, co všechno se pod pojmem kyberšikana může skrývat a že se jedná o skutečně závažný problém.

Na základě zjištěných údajů a podrobného studia problematiky kyberšikany jsem dospěl k názoru, že by bylo velmi prospěšné zřídit na jednotlivých internetových portálech přímo odkaz s názvem kyberšikana, kde by byla k dispozici pomoc obětem kyberšikany, vysvětlení pojmu atd.

Dalším cenným a přitom poměrně nenáročným přínosem by mohlo být doporučení přednášek o kyberšikaně organizovaných pro žáky základních škol. Jak z dotazníkového šetření vyplynulo, i žáci samotní by tento preventivní krok rádi uvítali.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY**Monografické publikace**

- 1) BENDL, Stanislav, 2003. *Prevence a řešení šikany ve škole*. Praha: ISV. ISBN 80-86642-08-9.
- 2) FIELD, Evelyn M., 2009. *Jak se bránit šikaně: praktický rádce pro rodiče*. Praha: Euromedia Group. ISBN 978-80-249-1176-2.
- 3) GAVORA, Peter, 2000. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido. ISBN 80-85931-79-6.
- 4) CHRÁSKA, Miroslav, 2003. *Úvod do výzkumu v pedagogice: základy kvantitativně orientovaného výzkumu*. Olomouc: Univerzita Palackého. ISBN 80-244-0765-5.
- 5) LISÁ, Lidka a KŇOURKOVÁ, Marie, 1986. *Vývoj dítěte a jeho úskalí*. Olomouc: Avicenum. ISBN 08-084-86.
- 6) ROGERS, Vanessa a VÁGNER, Ondřej, 2011. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-984-2.
- 7) SPURNÝ, Joža, 1996. *Psychologie násilí: o psychologické podstatě násilí, jeho projevech a způsobech psychologické obrany proti němu*. Praha : Eurounion. ISBN 80-85858-30-4.
- 8) VÁGNEROVÁ, Kateřina, et. al., 2011. *Minimalizace šikany: Praktické rady pro rodiče*. 2. vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-912-5.

Zákony

- 9) Česká republika. Zákon č. 40 ze dne 9. února 2009 Zákon trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s. 354 – 464. Dostupný také z: <http://www.mvcr.cz/soubor/sb011-09-pdf.aspx>. pdf. ISSN 1211 - 1244.
- 10) Česká republika. Zákon č. 218 ze dne 25. června 2003 o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže a o změnách některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *Sbírka zákonů*

České republiky. 2003, částka 79, s. 4030 – 4052. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2003/sb079-03.pdf>. ISSN 1211 - 1244.

- 11) Česká a Slovenská federativní republika. Zákon č. 200 ze dne 17. května 1990 Zákon České národní rady o přestupcích. In: *Sbirka zákonů České a Slovenské federativní republiky*. 1990, částka 35, s. 810 – 826. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1990/sb035-90.pdf>. ISSN 1211 - 1244.

Periodika

- 12) *Učitelské noviny: týdeník pro učitele a přátele školy*, 2011, Praha: Gnosis, roč. 114, č. 19. ISSN 0139-5718.

Internetové zdroje

- 13) E-bezpeci, 2008 [online]. Olomouc: Jak ve škole postupovat při řešení kyberšikany [cit. 16. 02. 2012]. Dostupné z: <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/kyberikana/104-30>.
- 14) E-bezpeci, 2008 [online]. Olomouc: Věda a výzkum [cit. 06. 04. 2012]. Dostupné z: <http://cms.e-bezpeci.cz/content/view/247/20/lang,czech/>
- 15) Kyberšikana, 2011 [online]. Olomouc: O kyberšikaně [cit. 06. 04. 2012]. Dostupné z: <http://www.kyber-sikana.eu/o-kybersikane/>
- 16) Novinky.cz, 2012 [online]. Praha: Obětí kyberšikany je téměř 60 procent českých teenagerů [cit. 27. 04. 2012]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/internet-a-pc/266020-obeti-kybersikany-je-temer-60-procent-ceskych-teenageru.html>.

- 17) Rizika internetu a komunikačních technologií, 2010 [online]. Ostrava: Následky kyberšikany [cit. 15. 02. 2012]. Dostupné z: <http://www.nebudobet.cz/?page=nasledky-kybersikany>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

apod. a podobně

atd. a tak dále

č. číslo

např. například

sb. sbírky

tzv. tak zvaně

ZŠ základní škola

% procenta

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 Dělení psychické šikany	19
Tabulka č. 2 Dělení fyzické šikany	20
Tabulka č. 3 Druhy šikany	29
Tabulka č. 4 Přehled navržených trestů respondenty	78

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 Pohlaví respondentů	55
Graf č. 2 Skladba respondentů jednotlivých škol podle tříd	56
Graf č. 3 Slyšel jsi někdy pojem kyberšikana?.....	57
Graf č. 4 Kde jsi poprvé pojem kyberšikana slyšel(a).....	58
Graf č. 5 Zkus vysvětlit, co je kyberšikana (stručně)	59
Graf č. 6 Zkus vysvětlit, co je kyberšikana (stručně)	60
Graf č. 7 Ke kyberšikaně se podle tebe nejčastěji používá	61
Graf č. 8 Setkal(a) ses s tím, že ti někdo (3 a vícekrát) posílal urážlivé či nepříjemné SMS zprávy, e-maily, psal ti na facebook, na chat, apod.?.....	62
Graf č. 9 Počet a pohlaví respondentů, kteří se již setkali s kyberšikanou formou SMS zpráv, e-mailů apod.....	63
Graf č. 10 Způsoby kyberšikany	64
Graf č. 11 Víš kdo ti zprávy psal?.....	65
Graf č. 12 Setkal(a) ses s tím, že o tobě někdo bez tvého vědomí poslal záznam, který tě ztrapňoval před ostatními spolužáky, kamarády a byl pořízen natočením, vyfocením nebo zvukovou nahrávkou?.....	66
Graf č. 13 Rozdělení respondentů podle pohlaví, základní školy a podle 1. a 2. Stupně.....	67
Graf č. 14 Způsoby kyberšikany při pořizování záznamu bez vědomí oběti	68
Graf č. 15 Víš, kdo záznam pořídil?	69
Graf č. 16 Pokud by se ti něco podobného stalo, co bys nejspíše udělal?	70
Graf č. 17 Už jsi někomu <u>opakovaně</u> (3 a vícekrát) zaslal(a) nepříjemné a urážlivé SMS zprávy, e-maily, psal(a) jsi takto někomu na facebook, na chat apod?.....	71
Graf č. 18 Rozdělení respondentů - agresorů podle pohlaví, navštěvované školy a 1. a 2. Stupně.....	72
Graf č. 19 Způsoby kyberšikany při zasílání nepříjemných zpráv	73

Graf č. 20 Už jsi o někom pořídil záznam, který ho ztrapňoval před ostatními spolužáky, kamarády a byl pořízen natočením, vyfocením nebo zvukovou nahrávkou?	74
Graf č. 21 Rozdělení respondentů - agresorů podle pohlaví, navštěvované školy a 1. a 2. Stupně.....	75
Graf č. 22 Způsoby pořizování záznamů využitých ke kyberšikaně	76
Graf. č. 23 Co je podle tebe důvodem, že někdo jinému člověku zasílá nepříjemné SMS zprávy, MMS zprávy, e-maily, natáčí ho či fotí v nepříjemných situacích a následně tyto záznamy rozesílá?	77
Graf č. 24 Použití mobilního telefonu bys	80
Graf č. 25 Přednášku o kyberšikaně jsme na škole	81
Graf č. 26 Co je podle tebe více nebezpečné?.....	82

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha PI – Dotazník

Příloha PII – Vyplněný dotazník

Příloha PIII – Sumární přehled odpovědí – ZŠ město

Příloha P IV – Sumární přehled odpovědí – ZŠ vesnice

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Dotazník DKM

Milé zákyně, milí žáci,

rád bych vás požádal o vyplnění dotazníku, který je zcela anonymní, což znamená, že se zde neuvádí vaše jméno ani příjmení a ani ho nebudete podepisovat.

Výsledky, které z vyplnění tohoto dotazníku vyplynou, budou použity jen pro potřeby výzkumu, který je součástí mé závěrečné bakalářské práce, a nebudou jinak zneužity.

Za vyplnění dotazníku vám předem děkuji a přeji hezký den. Martin Dvořák

---

Svou odpověď zakroužkujte. Pokud se spletete, přeškrtněte ji křížkem a zakroužkujte správnou. Zakroužkujte vždy jen jednu odpověď. Pokud budete moci zakroužkovat odpovědi více, budete na to upozorněni.

Jsem

- a) dívka
- b) chlapec

Chodím do

- a) 4. třídy
- b) 5. třídy
- c) 8. třídy
- d) 9. třídy

1) Slyšel(a) jsi někdy pojem kyberšikana?

- a) ano
- b) ne

2) Kde jsi poprvé pojem kyberšikana slyšel(a)?

- a) ve škole
- b) doma
- c) od kamaráda
- d) z televize
- e) z internetu
- f) z rádia
- g) četl(a) jsem o tom v časopise (novinách)
- h) odjinud
- i) nevzpomínám si

3) Zkus vysvětlit, co je kyberšikana (stručně).

.....

.....

4) Zkus napsat název zařízení, které se kyberšikanou zabývá (například nemoci se léčí v nemocnici, vědomosti děti získávají ve škole). Pokud nevíš, tak napiš, že nevíš.

.....

.....

5) Ke kyberšikaně se podle tebe nejčastěji používá

- a) telefon
- b) internet
- c) obojí stejně

6) Setkal(a) ses s tím, že ti někdo (3 a vícekrát) posílal urážlivé či nepříjemné SMS zprávy, e-maily, psal ti na facebook, na chat, apod.?

(Pokud odpovíš ne, přeskoč na otázku č. 9.)

- a) ano
- b) ne

7) Pokud ano, jak ti tyto urážlivé a nepříjemné zprávy byly zaslány?

.....

8) Víš, kdo ti tyto zprávy zasílal?

- a) spolužák (spolužačka)
- b) někdo jiný
- c) nevím

9) Setkal(a) ses s tím, že o tobě někdo bez tvého vědomí poslal záznam, který tě ztrapňoval před ostatními spolužáky, kamarády a byl pořízen natočením, vyfocením nebo zvukovou nahrávkou? (Pokud odpovíš, že ne, přeskoč na otázku č. 12.)

- a) ano
- b) ne

10) Pokud ano, čím byl záznam pořízen?

.....

11) Víš, kdo záznam pořídil? (Můžeš označit i více odpovědí.)

- a) spolužák (spolužačka)
- b) někdo jiný
- c) nevím

12) Pokud by se ti něco podobného stalo, co bys nejspíše udělal(a)?

- a) svěřil(a) bych se rodičům
- b) svěřil(a) bych se učiteli
- c) svěřil(a) bych se kamarádům
- d) ignoroval(a) bych agresora (vyměnil(a) bych SIM kartu, změnil e-mailovou adresu atd...)
- e) snažil(a) bych se s agresorem domluvit
- f) útok bych opětoval(a)
- g) řešil(a) bych to jinak

13) Už jsi někomu opakovaně (3 a vícekrát) zaslal(a) nepříjemné a urážlivé SMS zprávy, e-maily, psal(a) jsi takto někomu na facebook, na chat apod.? (Pokud odpovíš ne, přeskoč na otázku č. 15.)

- a) ano
- b) ne

14) Pokud ano, jak jsi mu tyto zprávy zaslal(a)?

.....

15) Už jsi o někom opakovaně (3 a vícekrát) pořídil záznam, který ho ztrapňoval před ostatními spolužáky, kamarády a byl pořizen natočením, vyfocení nebo zvukovou nahrávkou?(Pokud odpovíš, že ne, přeskoč na otázku č. 17.)

- a) ano
- b) ne

16) Pokud ano, jak jsi tento záznam pořídil(a)?

.....

17) Co je podle tebe důvodem, že někdo jinému člověku zasílá nepříjemné SMS zprávy, MMS zprávy, e-maily, natáčí ho či fotí v nepříjemných situacích a následně tyto záznamy rozesílá?

- a) je v něčem lepší
- b) nechce, aby měl kamarády, které má on
- c) naštvál ho něčím
- d) je v něčem jiný (je tlustý, má akné, šilhá, nemá značkové oblečení)
- e) chce být centrem pozornosti
- f) z nudy
- g) jiný důvodu

18) Jaký trest bys navrhl(a) tomu, kdo provádí kyberšikanu?

.....

19) Používání mobilního telefonu bys

- a) zakázal(a) jen při vyučování
- b) zakázal(a) ve všech prostorách školy i v době přestávek
- c) nezakázal(a)

20) Přednášku o kyberšikaně jsme na škole

- a) již měli
- b) ještě neměli a uvítal(a) bych ji
- c) ještě neměli a ani bych ji neuvítal(a)

21) Co je podle tebe více nebezpečné?

- a) šikana
- b) kyberšikana
- c) obě jsou stejně nebezpečné

Děkuji ti, že ses podílel(a) na dotazníkovém šetření, za tvůj čas strávený vyplňováním tohoto dotazníku a za uvedení pravdivých odpovědí.

PŘÍLOHA P II: VYPLNĚNÝ DOTAZNÍK

Dotazník DKM

Milé zákyně, milí žáci,

rád bych vás požádal o vyplnění dotazníku, který je zcela anonymní, což znamená, že se zde neuvádí vaše jméno ani příjmení a ani ho nebudete podepisovat.

Výsledky, které z vyplnění tohoto dotazníku vyplynou, budou použity jen pro potřeby výzkumu, který je součástí mé závěrečné bakalářské práce, a nebudou jinak zneužity.

Za vyplnění dotazníku vám předem děkuji a přeji hezký den. Martin Dvořák

---

Svou odpověď zakroužkujte. Pokud se spletete, přeškrtněte ji křížkem a zakroužkujte správnou. Zakroužkujte vždy jen jednu odpověď. Pokud budete moci zakroužkovat odpovědi více, budete na to upozorněni.

Jsem

- a) dívka
- b) chlapec

Chodím do

- a) 4. třídy
- b) 5. třídy
- c) 8. třídy
- d) 9. třídy

1) Slyšel(a) jsi někdy pojem kyberšikana?

- a) ano
- b) ne

2) Kde jsi poprvé pojem kyberšikana slyšel(a)?

- a) ve škole
- b) doma
- c) od kamaráda
- d) z televize
- e) z internetu
- f) z rádia
- g) četl(a) jsem o tom v časopise (novinách)
- h) odjinud
- i) nevzpomínám si

3) Zkus vysvětlit, co je kyberšikana (stručně).

Někdo někomu ubližuje přes moderní technologie
(smsky, emaily, facebook, atd...)

4) Zkus napsat název zařízení, které se kyberšikanou zabývá (například nemoci se léčí v nemocnici, vědomosti děti získávají ve škole). Pokud nevíš, tak napiš, že nevíš.

Nevím

5) Ke kyberšikaně se podle tebe nejčastěji používá

- a) telefon
- b) internet
- c) obojí stejně

6) Setkal(a) ses s tím, že ti někdo (3 a vícekrát) posílal urážlivé či nepříjemné SMS zprávy, e-maily, psal ti na facebook, na chat, apod.? (Pokud odpovíš ne, přeskoč na otázku č. 9.)

a) ano

b) ne

7) Pokud ano, jak ti tyto urážlivé a nepříjemné zprávy byly zaslány?

.....

8) Víš, kdo ti tyto zprávy zasílal?

a) spolužák (spolužačka)

b) někdo jiný

c) nevím

9) Setkal(a) ses s tím, že o tobě někdo bez tvého vědomí poslal záznam, který tě ztrapňoval před ostatními spolužáky, kamarády a byl pořízen natočením, vyfocením nebo zvukovou nahrávkou? (Pokud odpovíš, že ne, přeskoč na otázku č. 12.)

a) ano

b) ne

10) Pokud ano, čím byl záznam pořízen?

.....

11) Víš, kdo záznam pořídil? (Můžeš označit i více odpovědí.)

a) spolužák (spolužačka)

b) někdo jiný

c) nevím

12) Pokud by se ti něco podobného stalo, co bys nejspíše udělal(a)?

- a) svěřil(a) bych se rodičům
- b) svěřil(a) bych se učiteli
- c) svěřil(a) bych se kamarádům
- d) ignoroval(a) bych agresora (vyměnil(a) bych SIM kartu, změnil e-mailovou adresu atd...)
- e) snažil(a) bych se s agresorem domluvit
- f) útok bych opětoval(a)
- g) řešil(a) bych to jinak

13) Už jsi někomu opakovaně (3 a vícekrát) zaslal(a) nepříjemné a urážlivé SMS zprávy, e-maily, psal(a) jsi takto někomu na facebook, na chat apod.? (Pokud odpovíš ne, přeskoč na otázku č. 15.)

- a) ano
- b) ne

14) Pokud ano, jak jsi mu tyto zprávy zaslal(a)?

.....

15) Už jsi o někom opakovaně (3 a vícekrát) pořídil záznam, který ho ztrapňoval před ostatními spolužáky, kamarády a byl pořizen natočením, vyfocení nebo zvukovou nahrávkou?(Pokud odpovíš, že ne, přeskoč na otázku č. 17.)

- a) ano
- b) ne

16) Pokud ano, jak jsi tento záznam pořídil(a)?

.....

17) Co je podle tebe důvodem, že někdo jinému člověku zasílá nepříjemné SMS zprávy, MMS zprávy, e-maily, natáčí ho či fotí v nepříjemných situacích a následně tyto záznamy rozesílá?

- a) je v něčem lepší
- b) nechce, aby měl kamarády, které má on
- c) naštvál ho něčím
- d) je v něčem jiný (je tlustý, má akné, šilhá, nemá značkové oblečení)
- e) chce být centrem pozornosti
- f) z nudy
- g) jiný důvodu

18) Jaký trest bys navrhl(a) tomu, kdo provádí kyberšikanu?

.....
křivím.....

19) Používání mobilního telefonu bys

- a) zakázal(a) jen při vyučování
- b) zakázal(a) ve všech prostorách školy i v době přestávek
- c) nezakázal(a)

20) Přednášku o kyberšikaně jsme na škole

- a) již měli
- b) ještě neměli a uvítal(a) bych ji
- c) ještě neměli a ani bych ji neuvítal(a)

21) Co je podle tebe více nebezpečné?

- a) šikana
- b) kyberšikana
- c) obě jsou stejně nebezpečné

Děkuji ti, že ses podílel(a) na dotazníkovém šetření, za tvůj čas strávený vyplňováním tohoto dotazníku a za uvedení pravdivých odpovědí.

PŘÍLOHA P III: SUMÁRNÍ PŘEHLED ODPOVĚDÍ ZŠ MĚSTO

Dotazník	Jsem		Chodím do			Slyšel(a) jsi někdy pojem kyberšikana ?		Kde jsi pojem kyberšikana poprvé slyšel(a)								Zkus vysvětlit, co je kyberšikana (stručně)	Zkus napsat název zařízení, které se kyberšikanou zabývá (například nemoci se léčí v nemocnici, vědomosti děti získávají ve škole). Pokud nevíš, tak napiš, že nevíš.			
	dívka	chlapec	4. třídy	5. třídy	8. třídy	9. třídy	ano	ne	ve škole	doma	od kamaráda	z televize	z internetu	z rádia	četl(a) jsem o tom v časopise (novinách)			odjinud	nepochytně asi	
č.								1/a	1/b	2/a	2/b	2/c	2/d	2/e	2/f	2/g	2/h	2/i	3	4
1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	Útoky na určitou osobu jinými osobami pomocí mediálních prostředků, např. internet, telefon atd.	neví
2	1	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	šikana na nějakou osobu, pomocí SMS, internetu a podobně	neví
3	0	1	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	nepříjemné urážlivé sms, e-mail, facebook	neví
4	1	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	někdo někomu ubližuje přes moderní technologie(SMS, e-mail, facebook atd.)	neví
5	1	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	člověk záměrně šikanuje pomocí nejmmodernější techniky, píše vulgární urážlivé a hnusné e-maily, sms atd.	neví
6	1	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	šikánování přes elektroniku	nevim
7	1	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	ubližování a zesměšňování někoho přes nejnovější techniku	škola, domov
8	0	1	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	šikana virtuálně	rodiče
9	1	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	šikánování přes internet,prostě virtuálně	nevim
10	1	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	vyhrožování, úražky	nevim
11	1	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	šikánování přes nejmmodernější technologie	nevim
12	0	1	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	šikana za použití virtuálních sítí a médií	školské soudy
13	0	1	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	šikana pomocí internetu,počítače, mobilu	neví
14	0	1	1	0	0	1	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	kyberšikana je, když někoho zbíjí a dají to na internet	internet
15	1	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	zesměšňování prostřednictvím počítače	počítač
16	0	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	někdo vyfotí kámoše, nebo někoho jiného a potom to dá na youtube, facebook a zesměšního	nevim
17	0	1	1	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	šikana přes internet	něco jako policie přes internet
18	1	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	mučení člověka	počítač
19	1	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	kyberšikana je, že někdo někomu přes počítač vyhrožuje	počítač
20	1	0	1	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	kyberšikana je ubližování na internetu	na internet, počítač, mobil
21	1	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	když někdo někoho vyfotí nebo natočí a pak to na internetu zesměšní	na internetu, facebook
22	0	1	1	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	někoho vyfotí a potom to dá na internet a potom ho zesměšní	na počítači
23	0	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	slýšel jsem, ale nevím co to je	internet
24	0	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	neumím vysvětlit	nevim
25	0	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	mučení kámošů a učitelů	nevim
26	0	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	kyberšikana je zesměšňování, fotek, videí na internetu	internet(počítač)
27	0	1	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	vydrání pamčování přes internet	nevim
28	0	1	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	nadávání, obléžování přes internet	nevim
29	0	1	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	šikánování pomocí médií	nevim
30	0	1	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	šikánování po internetu	nevim
31	1	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	šikana přes internet,nahrávání videí a dávání například na youtube	nevim
32	0	1	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	posílání urážlivých a nepřijemných sms	nevim
33	1	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	šikana přes internet, sms	nevim
34	1	0	0	0	0	1	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	šikana přes internet	nevim
35	0	1	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	dětská šikana například na internetu jeden druhému píše nepřijemné zprávy	nevim
36	0	1	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	šikana přes net	nevim
37	1	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	třzení přes internet(nahrávání a zveřejnění videí...)	nevim
38	0	1	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	šikana přes internet	nevim
39	1	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	nějaký člověk šikanuje dotyčného pomocí elektroniky	psycholog ve škole, rodiče psychiatr
40	1	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	nadávání přes počítač, výhrůžky, dávat nějaké videa na internet	nevim
41	0	1	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	posmívání přes internet, sms, facebook	/
42	0	1	0	1	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	když šikanujete přes počítač a mobil/SMS,videa,volání z ciz. Mobilu	nevim
43	0	1	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	šikana ve formě SMS, internetu apod.	nevim
44	1	0	0	1	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	kyberšikana je když někdo píše tomu druhému (přes počítač mobil),že ho třeba zmlátí	v každé škole by měl být alespoň jeden psycholog
45	1	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	nedověděl vysvětlit	nevim
46	1	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	to je když někdo někomu vyhrožuje přes elektroniku	nevim
47	0	1	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	výhrůžky přes elektroniku	nevim
48	0	1	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	někdo někoho natočí a pak to dá na internet,nebo někomu pošlá výhrůžné SMS	nějaké centrum kyberšikan
49	0	1	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	je to vyhrožování například přes SMS, e-mail, prostě přes mobil nebo počítač	rodiče, učitel, ředitel, policie
50	0	1	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	vyhrožuje se přes elektroniku, například facebook, e.mail	policie
Počet	23	27	13	12	13	12	49	1	21	6	1	4	8	1	3	0	5	0	0	0

Pokud ano, jak jsi mu tyto zprávy zaslal(a)?	Už jsi o někom pořídil záznam, který ho ztřípával před ostatními spolužáky, kamarády a byl pořízen natočením, vyfocením nebo zvukovou nahrávkou? (Pokud odpovíš, že ne, přeškoč na otázku č. 17.)		Pokud ano, jak jsi tento záznam pořídil(a)?	Co je podle tebe důvodem, že někdo jinému člověku zaslal nepříjemné SMS zprávy, MMS zprávy, e-maily, natačí ho či fotí v nepříjemných situacích a následně tyto záznamy rozesílá?					Pokud ano, jak jsi mu tyto zprávy zaslal(a)?	Jaký trest bys navrhl(a) tomu, kdo provádí kyberšikanu?			Používání mobilního telefonu bys			Přednášku o kyberšikaně jsme na škole			Co je podle tebe více nebezpečné?			
	ano	ne		je v něčem lepší	nechce, aby měl kamarády, které má on	naštvá al ho něčím	je v něčem jiný (je tlavý, má dlouhý vlhk, nemá zvláštní aběcemi)	abec byl centrem pozornosti		zamy	jiný důvod	zakázal(a) jen při vyučování	zakázal(a) ve všech prostorách školy i v době přestávek	nezakázal a	liž měli	ještě neměl a avta(ta) bych ji	ještě neměl a ani bych ji neavta(ta)	sikana	kyberšikana	obě jsou stejně nebezpečné		
	15/a	15/b		16	17/a	17/b	17/c	17/d		17/e	17/f	17/g	18	19/a	19/b	19/c	20/a	20/b	20/c	21/a	21/b	21/c
	0	1		0	0	0	1	0	0	0	to nevím, jen omluva nepomůže	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	
	0	1		0	0	0	1	0	0	0	netuším	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	
	0	1		0	0	0	1	0	0	0	nevím	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	
	0	1		0	0	0	0	1	0	0	nevím	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	
	1	0	telefonem fotka	0	0	1	0	0	0	0	nevím	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	
	0	1		0	0	0	0	0	0	1	nevím	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	
	0	1		0	0	0	0	1	0	0	abys se to řešilo s rodiči a školou	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	
	0	1		0	0	0	0	0	0	1	omluva	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	
	0	1		0	0	0	0	1	0	0	nevím	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	
	0	1		0	1	0	0	0	0	0	povinné práce	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	
	0	1		0	0	1	0	0	0	0	nevím	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	
	0	1		0	0	0	1	1	0	0	to samé at si to ten člověk zkusí jaké to je	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	
	0	1		0	1	0	0	0	0	0	nic	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	
	0	1		0	0	1	0	0	0	0	vyhodit mu všechny stroje	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	
	0	1		0	0	0	0	1	0	0	zabavil bych mu počítač	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	
	0	1		0	0	1	0	0	0	0	dal bych ho na dva roky do vězení	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	
	0	1		0	0	0	0	1	0	0	1 000 000,- Kč pokuta (zákaz na počítač, mobil)	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	
	0	1		0	0	0	0	1	0	0	zavřít do vězení nebo zaplatit pokutu	0	1	0	0	0	1	0	0	0	1	
	0	1		0	0	0	0	1	0	0	oplatila bych mu to	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	
	0	1		0	0	0	0	0	1	0	tomu durhému aby se omluvil veřejně na internetu a řekl jak a proč to udělal	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	
	0	1		0	0	0	0	1	0	0	vyzvala bych mu facebook(internet)	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	
	0	1		0	0	1	0	0	0	0	řekl bych to jeho rodičům	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	
	0	1		0	0	0	0	1	0	0	mučit	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	
	0	1		0	0	0	0	1	0	0	řeknu kamarádům	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	
	0	1		0	0	0	0	1	0	0	20 let ve vězení	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	
	0	1		0	0	1	0	0	0	0	zavřít do vězení, například peněžní sankce	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	
	0	1		0	0	0	0	0	1	0	poprava	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	
	1	0	kamerou	0	0	0	0	0	1	0	poprava	0	0	1	0	0	1	1	0	0	0	
	0	1		0	0	0	1	0	0	0	poprvé napomenutí, podružné pokuta	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	
	0	1		0	0	0	0	1	0	0	potrestání rodiči	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	
	0	1		1	0	0	0	0	0	0	třeba 2 z chování ve škole	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	
	0	1		0	0	0	1	0	0	0	abys sám zkusil jaké to je	1	0	0	0	0	1	0	0	0	1	
	0	1		0	0	0	1	0	0	0	asi mu udělat to samé, at' pochopí, že to je špatné	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	
	0	1		0	0	0	0	1	0	0	omluvení+postih ve škole	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	
	0	1		1	0	0	0	0	0	0	dát mu co proto (dát mu přes tlamu)	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	
	0	1		0	0	0	0	0	1	0	/	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	
	0	1		0	0	1	0	0	0	0	nakopal předel	0	0	1	0	0	1	1	0	0	0	
	0	1		0	0	0	1	0	0	0	pokud by to byl žák, vyloučila bych ho, dala do polepšovny	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
	0	1		0	0	0	0	1	0	0	uklízet odpadky	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	
	0	1		0	1	0	0	0	0	0	ústav pro duchovně postižené	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	
	0	1		0	0	1	0	0	0	0	zrušit mobil, e-mail, facebook apod., pokuty	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	
	0	1		0	0	1	0	0	0	0	veřejně prospěšné práce	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	
	0	1		0	0	0	0	1	0	0	doporučila mu jít za psychologem, veřejně prospěšné práce	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	
	0	1		0	1	0	0	0	0	0	nevím	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	
	0	1		0	0	1	0	0	0	0	zaracha a aby neměl techniku	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	
	0	1		0	0	0	1	0	0	0	veřejně prospěšné práce, zákaz internetu	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	
	0	1		1	0	0	0	0	0	0	povinné práce	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	
	0	1		0	0	1	0	0	0	0	důtky, nápravné zařízení	1	0	0	0	0	1	0	0	0	1	
	0	1		0	0	1	0	0	0	0	vězení	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	
0	2	48	0	3	4	12	9	15	4	3	0	26	8	16	14	25	11	11	5	34		

PŘÍLOHA P IV: SUMÁRNÍ PŘEHLED ODPOVĚDÍ ZŠ VESNICE

Dovazník	Jsem		Chodím do					Slyšel(a) jsi někdy pojem kyberšikána ?		Kde jsi pojem kyberšikána poprvé slyšel(a)											Zkus vysvětlit, co je kyberšikána (stručně)	Zkus napat název zařízení, které se kyberšikanou zabývá (například nemoci se léčí v nemocnici, vědomostí dětí získávají ve škole). Pokud nevíš, tak napiš, že nevíš.
			1/a	1/b	2/a	2/b	2/c			2/d	2/e	2/f	2/g	2/h	2/i	3	4					
č.	dívka	chlapec	4. třídy	5. třídy	8. třídy	9. třídy	ano	ne	ve škole	doma	od kamaráda	z televize	z internetu	z radia	(četla) jsem o tom v časopise (novinách)	od jiných	ne vzpomínám si					
1	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0					
2	0	1	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0					
3	1	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0					
4	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0					
5	1	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0					
6	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0					
7	1	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0					
8	0	1	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0					
9	1	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0					
10	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0					
11	0	1	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0					
12	1	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0					
13	1	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0					
14	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0					
15	0	1	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0					
16	0	1	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0					
17	0	1	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0					
18	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0					
19	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0					
20	0	1	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0					
21	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0					
22	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0					
23	0	1	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0					
24	0	1	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0					
25	0	1	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0					
26	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1					
27	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0					
28	0	1	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0					
29	0	1	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0					
30	0	1	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0					
31	0	1	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0					
32	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0					
33	0	1	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0					
34	1	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0					
35	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0					
36	0	1	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0					
37	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0					
38	1	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0					
39	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0					
40	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0					
41	0	1	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0					
42	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0					
43	0	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0					
44	0	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0					
45	0	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0					
46	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1					
47	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0					
48	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1					
49	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0					
50	0	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0					
51	0	1	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0					
52	1	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0					
53	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0					
54	1	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0					
55	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0					
56	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0					
57	0	1	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0					
58	0	1	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0					
59	0	1	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0					
60	0	1	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0					
61	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0					
62	0	1	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0					
63	1	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0					
64	1	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0					
65	0	1	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0					
Počet	30	35	11	14	15	25	62	3	35	1	4	9	4	1	2	3	3					

Ke kyberšikaně se podle tebe nejčastěji používá			Setkal(a) ses s tím, že ti někdo opakovaně (3 a vícekrát) poslal urážlivé či nepřijemné SMS zprávy, e-mail, poznámku na facebook, na chat, apod.?(Pokud odpovíš, že ne, přeškoč na otázku č.9)		Pokud ano, jak ti tyto urážlivé a nepřijemné zprávy byly zaslány?				Víš, kdo ti tyto zprávy zaslal?				Setkal(a) ses s tím, že o tobě někdo bez tvého vědomí poslal záznam, který tě ztrapníval před ostatními spolužáky, kamarády a byl pořízen natočením, vyfocením nebo zvukovou nahrávkou?(Pokud odpovíš, že ne, přeškoč na otázku č. 12.)		Pokud ano, čím byl záznam pořízen?			Víš, kdo záznam pořídil? (můžeš označit i více odpovědí.)			Pokud by se ti něco podobného stalo, co bys nejdříve udělal(a)?					
facebook	internet	období stáje	ano	ne	spouštěk (opuhlařka)	někdo jiný	nevim	ano	ne	spouštěk (opuhlařka)	někdo jiný	nevim	svěří(a) bych se rodičům	svěří(a) bych se učitelům	svěří(a) bych se kamarádům	ignoroval(a) bych agresora (vytáhl(a) bych SIM kartu, změnil e-mailovou adresu...)	smál(a) bych se s agresorem dle mého	mluk(b) bych to napeloval(a)	řek(a) bych to jinak							
5/a	5/b	5/c	6/a	6/b	7	8/a	8/b	8/c	9/a	9/b	10	11/a	11/b	11/c	12/a	12/b	12/c	12/d	12/e	12/f	12/g					
0	0	1	0	1		0	0	1	0	0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	1					
0	1	0	0	1		0	0	1	0	1		0	0	0	0	0	0	0	0	0	1					
0	0	1	0	1		0	0	0	0	1		0	0	0	0	0	1	0	0	0	0					
0	1	0	1	0	SMS	0	0	1	1	0	foto	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0					
0	1	0	0	1		0	0	0	0	1		0	0	0	1	0	0	0	0	0	0					
0	1	0	0	1		0	0	0	0	1		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0					
0	1	0	0	1	facebook	0	1	0	0	1		0	0	0	0	0	1	0	0	0	0					
0	1	0	1	0	facebook	0	1	0	0	1		0	0	0	0	1	0	0	0	0	0					
0	1	0	0	1		0	0	1	0	1		0	0	0	0	0	1	0	0	0	0					
0	0	1	1	0	sms, sdání na moje tel.číslo	0	0	1	1	0	telefonem, foto	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0					
1	0	0	0	1		0	0	0	0	1		0	0	0	1	0	0	0	0	0	0					
0	1	0	1	0	facebook, sms	0	1	0	0	1		0	0	0	0	1	0	0	0	0	0					
0	0	1	0	1		0	0	1	0	1		0	0	0	0	0	0	0	0	1	0					
0	1	0	0	1	většinou sms zprávou	0	0	1	1	0	mobilem, video	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0					
0	1	0	1	0		0	0	1	0	0	facebook em, mobilem foto	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1					
0	0	1	0	1		0	0	1	0	1		0	0	0	0	0	0	0	0	1	0					
0	1	0	1	0	SMS	0	1	0	0	1		0	0	0	0	0	0	0	0	0	1					
0	1	0	0	1		0	0	1	0	1		0	0	0	0	0	1	0	0	0	1					
0	1	0	0	1		0	0	0	0	1	telefon, foťák	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0					
0	1	0	0	1		0	0	0	0	1		0	0	0	1	0	0	0	0	0	1					
0	1	0	0	1		0	0	0	0	1		0	0	0	0	0	0	1	0	0	0					
0	1	0	0	1	facebook a-mail	0	1	0	0	1	mobilem, video	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0					
0	1	0	0	1		0	0	1	0	1	mobilem, video	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0					
0	1	0	0	1		0	0	1	0	1	foťákem v mobilním telefonu	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0					
1	0	0	1	0	sms	0	0	1	0	1	telefonem fotka	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1					
0	1	0	0	1		0	0	0	0	1		0	0	0	1	0	0	0	0	0	0					
0	1	0	0	1		0	0	1	0	1		0	0	0	1	0	0	0	0	0	0					
0	1	0	0	1	sms	0	0	1	0	1		0	0	0	1	0	0	0	0	0	0					
1	0	0	0	1		0	0	0	0	1		0	0	0	1	0	0	0	0	0	0					
1	0	0	0	1		0	1	0	0	1		0	0	0	1	0	0	0	0	0	0					
0	1	0	0	1		0	0	1	0	1		0	0	0	1	0	0	0	0	0	0					
0	0	1	0	1		0	0	0	0	1		0	0	0	1	0	0	0	0	0	0					
0	1	0	0	1		0	0	0	0	1		0	0	0	0	1	0	0	0	0	0					
0	1	0	0	1	nadávky, výhrážky atd. fc-pe	0	1	0	1	0	telefonem, fotka	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0					
0	1	0	0	1		0	0	0	0	1		0	0	0	0	1	0	0	0	0	0					
0	0	1	0	1	e-mail, zprávy přes facebook	0	0	1	0	0	mobilem, video	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0					
0	1	0	0	1		0	0	1	0	1	foťákem v mobilním telefonu	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0					
0	1	0	0	1	sms	0	0	1	0	1	telefonem fotka	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0					
0	1	0	0	1		0	0	0	0	1		0	0	0	1	0	0	0	0	0	0					
0	1	0	0	1		0	0	0	0	1		0	0	0	1	0	0	0	0	0	0					
0	1	0	0	1		0	0	0	0	1		0	0	0	1	0	0	0	0	0	0					
0	1	0	0	1		0	0	0	0	1		0	0	0	1	0	0	0	0	0	0					
0	1	0	0	1		0	0	0	0	1		0	0	0	1	0	0	0	0	0	0					
0	1	0	0	1		0	0	0	0	1		0	0	0	1	0	0	0	0	0	0					
0	1	0	0	1	facebook	1	0	0	0	1		0	0	0	0	0	0	0	0	1	0					
0	1	0	1	0	facebook	1	0	0	0	1		0	0	0	0	0	0	0	0	1	0					
0	0	1	0	1		0	0	1	0	0	zvukovou nahrávkou	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0					
0	0	1	0	1		0	0	1	0	1		1	0	0	0	0	0	0	0	0	0					
0	1	0	0	1		0	0	0	0	1		0	0	0	0	1	0	0	0	0	0					
0	1	0	0	1		0	0	0	0	1		0	0	0	0	1	0	0	0	0	0					
4	50	11	14	51	0	2	7	5	11	54	0	3	7	1	24	5	10	6	5	7	8					

Už jsi někomu zprakované (3 a vícekrát) zaslal(a) nepřijemné a urážlivé SMS zprávy, e-maily, post(a) jsi takto někomu na facebook, na chat apod.?(Pokud odpovíš, ne přeskoč na otázku č. 15.)		Pokud ano, jak jsi mu tyto zprávy zaslal(a)?		Už jsi o někom pořídil záznam, který ho ztrapňoval před ostatními spolužáky, kamarády a byl pořizena natočením, výfocením nebo zveřejnou nahrávkou?(Pokud odpovíš, že ne, přeskoč na otázku č. 17.)		Pokud ano, jak jsi tento záznam pořídil(a)?		Co je podle tebe důvodem, že někdo jinému člověku zaslal nepřijemné SMS zprávy, MMS zprávy, e-maily, natáčel ho či fotil v nepřijemných situacích a následně tyto záznamy zveřejnil?					Pokud ano, jak jsi tento záznam pořídil(a)?		Pokud ano, jak jsi tento záznam pořídil(a)?				Jaký trest by navrhl(a) tomu, kdo provádí kyberšikanu?				Používání mobilního telefonu			Přednáška o kyberšikaně jsme na škole				Co je podle tebe sítě nebezpečné?						
ano	ne	ano	ne	ano	ne	ano	ne	je v nějakém lepš	nechtěl, aby měl kamarády, které má on	chtěl být centrem pozornosti	je v nějakém jin (je duševní, má alkohol, šílila, nemá zadržovací občinky)	zamy	jiný důvod	zakázáno jen při vytváření	zakázáno ve všech prostředích soubor v době přetřebek	nerozkázal	ji měl	ještě nevěřil a nechtěl to být j	ještě nevěřil a má být j umístěn (o)	škola	kyberšikan	jiné jsou třeba nebezpečné	zakázáno jen při vytváření	zakázáno ve všech prostředích soubor v době přetřebek	nerozkázal	ji měl	ještě nevěřil a nechtěl to být j	ještě nevěřil a má být j umístěn (o)	škola	kyberšikan	jiné jsou třeba nebezpečné					
13/a	13/b	14	15/a	15/b	16	17/a	17/b	17/c	17/d	17/e	17/f	17/g	18	19/a	19/b	19/c	20/a	20/b	20/c	21/a	21/b	21/c	19/a	19/b	19/c	20/a	20/b	20/c	21/a	21/b	21/c					
0	1					0	0	0	0	0	0	0	tělesný	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1					
0	1					0	0	0	1	0	0	0	soud	0	0	1	0	1	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1				
0	1					0	0	0	1	0	0	0	podle toho jak moc by pomlouval, dívka třídního učitele, trojka z chování, vyloučení	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1					
0	1					0	0	1	0	0	0	0	nevim	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1				
0	1	přes facebook				0	0	1	0	0	0	0	tres (možná i vězení)	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1					
0	1					0	0	1	0	0	0	0	Zadáv je to jejich věc	0	0	1	0	1	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1				
0	1					0	0	0	1	0	0	0	nechala bych ho aby tím prošel	0	1	0	0	1	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1				
0	1					0	0	0	0	1	0	0	peněžní pokutu poškozenímu	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1					
0	1					0	0	0	0	0	1	0	zákazy kazaňské postižení	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1				
0	1					0	0	0	0	0	0	1	oplatím mu to	0	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	1				
0	1					0	0	0	0	0	0	1	zveřet jak komš	1	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1				
1	0	sms				0	0	0	1	0	0	0	pořádně by měl dostat po puse	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1				
0	1					0	0	0	1	0	0	0	vyloučení ze školy	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0			
1	0	facebook				0	0	0	1	0	0	0	zákaz chodit na pe.zabavení mobilního telefonu, kamery, fotoaparátu	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0			
0	1					0	0	0	0	0	0	0	vyloučení ze školy	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0			
0	1					0	0	0	0	1	0	0	nevim, včelší bych si to osobně	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0			
0	1					0	0	0	0	1	0	0	Feči bych to jeho rodičům a policii	0	0	1	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1			
0	1					0	0	0	0	0	0	1	psychologické léčení	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0			
0	1					0	0	0	0	0	0	0	zavolat policii, nahlašit útoku osobu	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0				
0	1					0	0	0	0	0	0	1	zmlátit bych ho	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0			
0	1					0	0	0	0	0	0	1	rozhovor s tím kdo to udělat, divat se mu z oči do oči	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1				
0	1					0	0	0	0	1	0	0	pomsta, rozhovor s učitelem	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1			
0	1					0	0	0	0	1	0	0	aby se omlouval	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1		
0	1					0	0	1	0	0	0	0	peněžní pokutu	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1		
0	1					0	0	0	0	0	0	1	vězení tvrdý trest	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	0		
0	1					0	0	0	0	1	0	0	trestní stihání	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0		
0	1					0	0	0	0	1	0	0	nevim	0	0	1	0	1	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0		
0	1					0	0	0	0	0	0	0	aby mu domluvili rodiče a poka by to nepomohlo af' to řešá policie, finanční odškodnění	1	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0		
0	1					0	0	1	0	0	0	0	nějakou léčbu, finanční odškodnění	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0		
0	1					0	0	1	0	0	0	0	prosálně práce	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0		
0	1					0	0	0	0	0	1	0	neucně práce	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	1		
0	1					0	0	0	0	1	0	0	odbrání telefonu, zrušení e-mailu, facebook, účte finanční vyrovnání	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	
0	1					0	0	0	0	1	0	0	pokuta	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1		
0	1					0	0	1	0	0	0	0	upozornění bych mu to co se může stát	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	
0	1					0	0	1	0	0	0	0	finanční vyrovnání za nepříjemný postřeh	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	
0	1					0	0	0	0	1	0	0	napomenutí třídního učitele nebo vyloučení ze školy	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	
0	1					0	0	1	0	0	0	0	smazat všechny fotky a dva týdny v base	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	
0	1					0	0	0	1	0	0	0	zabavila bych mu mobil i počítač a fotky před tím bych smazal	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1
0	1					0	0	0	0	1	0	0	zákaz na pe. mobil, veřejná omluva	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0
0	1					0	0	0	0	0	0	1	takový, že by to už neudělal	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	
0	1					0	0	0	0	0	0	0	nevim	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	0	
0	1					0	0	1	0	0	0	0	aby se mu omlouval a domícal vězení	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
0	1					0	0	0	0	0	0	0	nevim	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	
0	1					0	0	1	0	0	0	0	dobře z chování	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	
0	1					0	0	1	0	0	0	0	nevim	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	
0	1					0	0	0	0	0	0	1	do zvláštní školy	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	1	
0	1					0	0	0	0	1	0	0	špatnou známku z chování výchovný ústav	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	1	
0	1					0	0	1	0	0	0	0	výchovný ústav	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	
0	1					0	0	1	0	0	0	0	výchovný ústav	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	
0	1					0	0	0	0	0	0	0	na dva roky do vězení	0	0	0	1	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	
0	1					0	0	0	0	1	0	0	vězení	0	0	1	0	1	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	
0	1					0	0	0	0	0	0	0	na jeden rok do výchovného ústavu	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0									